Tallinna mängupõrgu

Romaan

Wabalt äramoonutanud
Richard Kullerkupp

Tallinn, 1923 a.

A.-S. Ühiselu trükk, Tallinnas.

Esimene äramõõnukus.

Tollest õnnetust Eesti tõusiku wõsust Kullist ja tollest õnnelikust müstilisest Haimke Wallingist „Lõwi“ wõõrastemajas.

Wana auwäärt juut esitles end. Nagu näha, ei teadnud keegi seda nime. Aga ta oli elegandilt ja hästi ettewaatlikult riides. Ta kaelasideme nõel oli lihtne walge pärl, walgewerelise naisterahwa selja karwa, nagu Korsten ütles, ja ta pani 20,000 marka oma ette mängulauale. Kuid ta silmad sädelesid ja olid — hallid.

Noor Kull, ühe Eesti tõusikulise miljonääri wõsu, keda isa oma warandusest lasi rikkalikult osa wõtta, oli teda ühes toonud.

Alustati kohe mängu. Wõõras juut wõttis tumma kummardusega mängu wastu, mida ette pandi: kahtkümmendüht. Sissepanekud olid korrapäraliselt suured. Kider hoidis kui esimene panka.

Algul näis mäng harilikuna. Wõit ja kaotus käisid kordamisi ringi.

Aga warsti algas Kulli kaotus. See algas peaaegu samast silmapilgust, kui panga hoidmise kord wana juudi kätte läks. Kull kaotas algul sajamargalisi. Ta mängis rahulikult ja oma mängule andudes. Wana juudi ees segusid wäikesed wabariigi kassatähed tuhandelistega, mida ta oma ette oli pannud.

Kull mängis ainult wäliselt rahulikuna. Sisemiselt oli ta wäga suures ärewuses. Mingid kortsud ta otsa ees wärisesid närwilikult. Ta raha läks külalise kätte, ilma et ta seda tähelegi oleks pannud. Tema meeled olid nagu ühte nägematu ämblikuwõrku kandunud, mis end ikka enam ja enam ta ümber kokku mähkis.

Ta jõi mõned klaasid konjakit ja lasi siis omale üks pudel sekti tuua. Sellest ei olnud aga muud abi, kui et ta oma rahataskut wahetas ja nüüd juba tuhandelisi tarwitusele wõttis. Ta oli nad pealelõunat pangamajast toonud.

Tema mängu äpardus oli uskumatu. Olid tal head kaardid, siis näis talle, nagu sirutaks keegi ta sisemise olemuse kaugemast sopist oma käe ja paneks selle ta suu peale. Ta nimetas tähtsuseta summa.

Wana juut pidi panga edasi andma. Aga ta tahtis seda armastusest Kulli wastu weel edasi hoida. Ta ütles:

„Kui herrad neus olep, siis hoian ma seda panka weel mened ringid. Teie neete, kuis mu ees rahaunnik kaswab. Ma olep Teie armastusweerilise klubi külaline. Kandke minu piinlikud tundmused herra Kulli arwele ja lubage seda, mis ma palun."

Olgugi, et see oli wiisakalt öeldud, kõlas ütelus siiski nii käskiwalt, et iga wastupaneku eemale lükkas.

Klubi teener kummardas argselt külalise poole. Aga see mängis kaartidega, mida klubi ise andis ja mis wast praegu ümbrikust esile toodi.

Mäng läks kuumemaks. Ka joodi palju. Tasane sosin piiras laua. Külaline ei lasknud end joomise juures „lukust lahti". Ta ei unustanud end kunagi. Ta suurtes hallides silmades püsis rahulik pilk, milles peitus midagi käskiwat, kuid mis waewalt näisid mängu jälgiwat. Ta käed olid suured, kondised ja rahulikud, nagu oleksid nad puust. Tema palju nooremal kaaslasel aga selle wastu wärisesid juba sõrmed, andes tunnistust sisemisest ärewusest.

Kull mängis edasi, kusjuures tundis oma taskut ikka enam ja enam tühjenewat.

„Mis on lahti?" küsis ta eneselt ikka ja jälle. Ta tahtis püsti tõusta, et akna juure minna, wärsket õhku sisse hingata ja mustawasse öösse waadata, millest ta rahustust lootis saawutada. Aga ta istus omal istmel edasi kui neetud ja ta mõtted lendasid kusagile tühjusse kui unes.

Harilikult ei olnud ta kunagi kergemeelne mängija. Ta jälgis alati õnne käiku ja oli walmis teda kinni püüdma. Kuid sel õhtul ei olnud tema meelest rahal mingit wäärtust. Ja näis koguni, nagu kaotaks ta lõbuga. Rahulikult, peaaegu laisalt andis ta oma raha üle. Ühtlasi jõi ta, ja kõik ta meeled, mida ta enam sugugi ei walitsenud, muutusid punasteks kui weritäkked. Nad rändasid temaga mingisugusesse kõrbe, kus ei olnud inimesi ega teid.

Ta sai halwad kaardid, see oli kindel, aga ta mängis ka halwasti. Hakati juba kõnelema wiimastest ringidest.

Kull ei mõistnud neid sõnu algul. Talle pidi neid mõistetawaks tehtama. Siis tõusis üles, karjus ja lõi rusikaga lauale.

Tundmatu juut tõmbas oma pilgu ta pealt tagasi ja näis, nagu waataks ta nüüd enesesse. Ka ta silma sära kustus. Ta pani kaardid ära ja toppis raha tasku; kuid ta tegi seda nii hooletult, nagu oleks see taskurätik. Kuid üks ring oli weel ees.

Kull karjus:

„Va banque!"

Wana juut andis kaardid. Kull luges oma kaardid ruttu üle. Tal oli 21.

Siis sündis temas midagi, midagi mõistmatut... Ta wiskas omad kaardid teiste kaartide peale, pildid wäljaspoole, ja karjus:

„Olen jällegi kaotanud."

Wana juut luges kiirelt oma kaardid üle. Ta silm heitis sädeme ja kustus. Ta nimetas arwu, kui oli summa kokku wõtnud ja wiskas kaardid kesk lauda.

Kullile näis, nagu kukuks ta kõikuwalt laualt, mis kusagil pimeduses hõljus, siia, omale istmele.

„Kus ma wiibin?" küsis ta eneselt.

Ta hakkas kõike oma ümber uuesti waatama, nagu oleks ta wast praegu siia tulnud. Nägi elektritulesid, omi sõpru, wõõrast wanaldast juuti, raha ja kaarte.

„Kus ma olen? Kus ma wiibin?" jampsis ta.

Tema mõtted ärkasid, said selgeks. Ta tundis enese wastu lõpmata kaastunnet. Silmapilguks mattis pea kätte wahele, lasi silmi käeõõnsustes supelda ja ütles siis:

„Mis olen ma teinud? Mul oli 21! Seal ütles keegi minu häälega: „Mul ei ole enam midagi!..." Seal..."

„Ta haaras kaardid kuhilast ja luges pealmised üle. Oli kakskümmendüks!

Wana juut tõmbas oma suured hallid silmad üsna enesesse. Need muutusid hoopis wäikesteks. Tundmatu kehast käis kiire wärin üle. Siis tõusis rind ja ta hingas raskelt ja sügawalt, nagu peaks ta palju õhku hinge pumpama.

„Liiga hilja olep!" ütles ta siis tasa ja karedalt.

Kull raputas pead.

„Minu märkus ei käinud teie pihta," wastas ta, „waid minu enese wastu. Palju ma wõlgnen?".

„50,000."

Kull tühjendas oma rahatasku.

„Teie peate homse pealelõuneni 20,000 ja wõlatähega rahule jääma. Olge nii lahke ja kirjutage aadressi ja summa mu taskuraamatusse!"

Kui Kull oma raamatu tagasi sai, seisis seal:

Haimke Walling.
Hotell „Lõwi", tuba 15.

Kull andis naeratades oma wõlatähe selle wastu.

„Äraminemiseks walmis, herra Kull", lausus Walling, kuna ta üles tõusis. „Mu herrad, kohin ma Teid tänaehtuse wastuwetu eest tänada? Head eed!"

Ta ütles seda peaaegu wiisakuseta toonil, aga mõjuga, mis kõiki herrasid jalule ajas.

Korsten pakkus talle oma autot.

„Ei, ma tenap, mu oma auto ootab mind all".

Ta läks kaunis kergelt, kusjuures klubi teener teda uksele juhatas.

„Kull, sa oled hullumeelne", lausus Korsten, kui juut oli lahkunud.

„Mis on siis sündinud?" küsis Kull rahulikult.

„Küsi oma rahapungalt!"

„Mu rahapung on tühi. Kes wõitis mu raha?"

„Su sõber!" lausus Korsten ja tähendas ukse poole.

„Kuidas minu sõber? Ma näen seda meest esimest korda. Kuidas ta siia sai?"

„Kull, wabanda, ma soowitan sulle Dr. Luiga aadressi. Pudel, too aadresskalenderi!"

Korsten lehitses, saades raamatu.

„Siin on ka närwihaiguste arstide aadressid, wali wälja."

„Ma ei mõista, miks sa naljatad, armas Korsten?"

„Kes tõi siis selle jumaliku kakskümmendühe mängija siia? — Sina!"

„See ei ole tõsi, Korsten!"

„Dr. Luiga juure, mu kallis. Ruttu!"

„Muidugi tõite Teie ta siia," ütles keegi teine.

„Mina? Mina? Ma ei mäleta siis ennast sugugi. See wõib ehk wõimalik olla."

Kull oli üllatud kogu sellest mõistatusest, mis täna õhtul ta üle heitus. Ta läks koju.

Hommiku wara, kui ta ärkas, tuli talle meele kahwatu mälestus, nagu oleks ta seda wana tundmatu juudi isandat Lindeni kohwikus tundma saanud ühise laua juures, kus nad teaatrist kõnelesid. Aga mis nad kõnelesid ja kas nad kõnelesid „Estooniast" wõi Draamateaatrist, seda ta enam ei mäletanud. Tema mõistuse tume koda pidas eneses waewalt weel ühe helgiheite kinni, mis talle kõne aegu helkis. Ta ei saanud magada, püüdes seda mälestust selgitada, aga sellest ei tulnud midagi wälja.

* *

*

Kogemus ei selgunud ka selle läbi, mida Kull mänguööle järgnewal päewal läbi elas.

Ta oli kella neljani 30,000 marka kokku saanud ja wiis seda „Lõwi" wõõrastemaija.

Teatati tuppa nr. 15.

Herra Walling olla seal ja paluda nimekaarti. Kull andis selle ja astus peagi tuppa.

Keset tuba seisis mees, keda Kull omas elus kunagi näinud ei olnud. Wäike, paks, siledaks pügatud mees juuditaoliste näojoontega. Ta tegi ka weidra kummarduse.

„Ma tulin wist walesti. Wabandage!" lausus Kull. „Ma tahtsin tuppa nr. 15"

„Seal Teie oletegi".

„Siis on herra Walling mulle wõõra numbri üles annud?"

„Minu nimi olep Walling."

„Sel korral ei unusta ma mitte. Ma olen mõistuses. Ma ei mängi mitte kahtkümmendüht," ütles Kull enesele ja lausus siis wõõrale waljusti:

„Aga see mõistatus saab kohe selguma. Olete Teie seda kirjutanud?"

Kull hoidis oma taskuraamatu juudi ees, milles Wallingi nimi ja aadress olid.

„Ei", wastas paks.

„Siis ei ole ma Teile ka kahtkümmendüht mängides 30,000 marka wõlgu jäänud?"

„Mul olep wähe aega. Ma ootan ärisepra", wastas paks ja waatas taskukella.

„Ma ei sega Teid sõbraga, mu herra, lubage ainult weel ühe küsimuse ette panna. See ei ole minu süü, et ma Teid tülitan. Ma olen kellegi poolt eksitusele wiidud."

Paks juut nikutas pead.

Kull jatkas:

„Tunnete kedagi suurte hallide silmadega herrat, kes on umbes kuuekümne aastane, kannab halli kübarat, on elegandilt riides, kel suur nina ja keda ka Wallingiks kutsutakse?"

„Ma weib Teile ainult eitawalt wastata", wastas Walling toast nr. 15.

Kull wabandas. Ta küsis, kas selles wõõrastemajas keegi teine Walling ei ela?

„Ei!"

Kas ei elanud siin ehk keegi Walling enne teda?

„Ei!"

„Esimest korda elus ei wõi ma oma mänguwõlga tasuda", lausus Kull lahkudes.

Ta sai siiski rahututs.

Milline saladuslik nähtus! Tal ei olnud kunagi niimoodi juhtunud, kuigi ta oli mitu korda wõitnud ja kaotanud. Tal oli ühe neiuga äpardanud. Ta oli „Violaga" Helsingisse sõites merde sulpsatanud ja teda sai päästetud. Aga seda kõike wõis käega katsutawalt mõista...

Kuid lugu juudi Wallingiga ja 30,000 margaga oli teine. Ta oli siiski unustanud, et ta wõõra juudi ise külalisena klubisse tõi. Ta oli mänginud, kui oleks pea kotis. Ta jäi 30,000 marka wõlgu, wõõras juut annab aadressi, mis tema ei ole ja wõib olla ei tahagi raha saada?!...

Kui Kullil kõige selle wastu uudishimu ei oleks olnud, siis oleks see asi ka unustatud. Kuid kui ta üle Wabaduse platsi läks, waatas ta uudishimust aetuna wastutulijatele otsa, et wana juudi herrat üles leida. Ta läks ringi tehes Lindeni kohwikusse ja waatas igaühele nina alla, kes seal istus. Ta istus sinna ja ootas, kas mitte mälestused talle midagi meele ei too.

Ja kuna ta nii istus, tundis ta, nagu jookseks ta juure üks teine wõõras jõud, millel temaga midagi muud ühist ei ole, kui et teda kurjadesse juhtumistesse juhtida.

Kull kawatses oma poissmehe korterisse minna, kui ta Korstent trehwas. Ta kutsus teda kergendatult oma juure.

Aga Korsten küsis:

„Noh, on sul nüüd kõik meele tulnud?"

„Mu armas, mul läheb halwasti."

„Kas 30,000 margaga?"

„Nimelt." Ta lõi põuetasku peale. „Ei, seda ei taha keegi saada. „Lõwis" elab küll keegi Walling, kuid see ei ole see. Ta ei ole kunagi kahtkümmendüht mänginud ja keegi ei wõlgne talle 30,000 marka. Ma ei saa sellest rahast lahti! Ma arwan, et minuga midagi halba sünnib. Keegi on mu juures, keda ma ei näe. Kes see on?"

„Lähme klubisse, ehk tuleb hra Walling ise oma raha järele".

„Kas see tõelik juut Haimke Walling Lõwist?"

„Ja, inimene, sul on muresid! Ma tunnen kaasa. Lähme!"

„Hea! Ehk tuleb ka tema."

Klubis ei olnud õhtul mängu lusti. Kulli küllastati küsimustega.

„Endel," küsis keegi teenrilt, „milline oli Wallingi auto?"

„Nagu riigiwanema häll, kinnine, ilus... nii et ta ühe hüppega wiie meetri kaugusel oli."

Enam ei kuuldud midagi. Sel õhtul ei olnud kellelgi lusti Kullilt ta 30.000 marka ära wõita.

Päew enne seda sai Kull ühe grotesk tantsude tantsijannaga tuttawaks. See baleriin oli endine Wene keisrikoja tantsijanna, nagu daam tõendas ja ta esineda balleti õhtuga „Estoonias". Selle keiserliku teaatri endise artisti juures sai Kull kiiresti oma 30,000 margast lahti.

„See pidi nii olema, et sa selle raha baleriinale andsid", lausus Korsten, kui Kull sellele oma tegewusest teatas.

Teine äramoonutus.

Tollest sõjaaegsest Eesti lendurist Linkist ja tollest endisest Wene keisrikoja baleriinast Anjuta Pawlownast.

Neliteistkümmend päewa olid need Tallinna elanikkude ringkonnad, kellede rõõmsamad elupäewad ajaks olid, mil nad oma igawust ainult närwe ja werd pinewuses hoidwa kaardilaua taga wõisid peletada, kihewil ühest tundmatust, kes, kuhu ta ka iialgi läks, end rahaga täitis

Wõitja oli alati uus isik. Juba oli wõitja noor spordimees, juba mõisaomanik Wiljandist, juba optant Wenemaalt ehk mingi wäljamaa saatkonna liige. Esines ka kui endine Wene kindral, oli täna juutmiljonäär, homme lätlane Riiast, tunahomme Berliini kaupmees. Juba muretses kaupa Wenemaale, juba pidas waluutaäri Liibawis, ehk oli pangadirektor. Ta oli alati uus, teine isik aga ettekujutus tegi kõigist ühe ja sama inimese.

Talle ei olnud kusagil seltskonna uksed kinni. Raha oli wõti, mis kõik lukud awas, kallis kasukas kattis iga elukutse ja briljantnõel hiilgas silmatorkawamalt kui kellegi iseloom. Kõigist sellest näilisest oli küllalt, et igasse seltskonda pääseda, kuhu soowis.

Nii ei olnud ükski enam teise eest kindel, ja igas seltskonnas, kus kaarte mängiti, oodati õnnemängijat igal õhtul. See wõis olla iga naaber.

Ametikohtades ei wõidud esineda kaebtusega rööwlisliku mängija kohta, sest et igasugused awalikud mängupõrgud olid keelatud. Teda ei wõidud kungi jälgida. Aga ta õnn mängus oli kõigis salamängupõrguis nii suur, et kuidagi uskuda ei wõinud, nagu oleksid wõidud loomulikul teel saawutatud.

Kull pääsis oma tantsjanna kaudu, kel juba suured tutwused olid, kui endisel keiserlikul artistil, mitmesse seltskonda, kus mängiti.

Ta kuulis palju mänguröövlist ja mitmelt poolt korraga, sest artiste huwitasid sarnased isikud, kes elus kui osawad näitlejad esinesid. Nad nägid neis teaatri reformaatori. Jewreinowi teooriate praktiseerimist.

Aga Kullil oli wäike igapäiselt tark pea. Ta mõtles küll ikka weel loo peale 30,000 margaga, aga enam naljakast küljest. Ta uskus täna koguni, et sõbrad olid tahtnud temaga nalja teha, ja et ainus saladus selles loos just Walling on, kes teenri Endeliga kokku mänginud.

Seda enam oli ta üllatud, kui ühel õhtul üks herra Link end teatas ja kogu selle loo üles soendas.

Kull oli wäga tagasihoidlik.

Siis ütles külaline, ta olewat salapolitseinik. Herra Link läks isegi pealetükkiwaks ja tõi ühe soowi esile. Ta pidawat seda kui kriminaal ametnik ette panema.

Oleks Kull wähemalt oma sõbranna Anjuta Pawlownaga kõneleda wõinud selle asemel, et selle mehega istuda ja mõtelda, mida kõneleda ja mida mitte. Ta armastas Anjuta Pawlownat, kuid ei armastanud süüa wanu toite.

„Wabandage, Teid tõmbawad küll mingid sidemed preili Anjuta Pawlowna poole, mille tõttu ma Teilt Teie asjadesse segamises wabandust palun", lausus külaline.

„Uh, mu taewas!" haigutas midagi Kullis.

„Kas Teie wõite mind selle daamiga lasta kokku saada? Oma ametikohuste täitmise tõttu. Kui Teie lubaksite mind kui eraisikut selle daamiga kõneleda? Muidugi pean ma Teist lugu ja mul ei ole ka daami wastu midagi. Kuid Teie teate Eestimaad ja ka teenistust. Ärge saage rahutuks. See ei ole midagi muud kui ettewaatus. Teie ei saa selle läbi kuidagi kannatama."

„Kuidas seda kõike mõista?" küsis Kull kindluseta.

„Teie olete muidugi oma õnneliku wõitja peale mõtelnud?"

„Tõtt öelda näis mulle see asi ükswahe saladuslik olewat. Kuid ma olen unustanud, et ma teda klubisse ise kaasa tõin, minu sõprade nalja tagajärjena".

„Aga see just Walling, kes hotellis hoopis teine oli kui õhtul enne seda klubis?"

„See on mulle weel täna selguseta. Antakse ju wõlts aadressa üles, et nalja teha. Sel juhtumisel tehti seda selleks, et 30,000 marka mitte wastu wõtta."

„Kas Teie selle peale ei ole tulnud," ütles ametnik, „et wõõras jundi wanaherra oma wõidu saawütas walemängu teel? Se oli ettenägematu juhtumus, et ta Teie käest raha kohe kätte ei saanud.

Ta nimetas ühe juudi nime, mis talle sel silmapilgul meele tuli ja mida wõib olla, juhuslikult oli kuulnud. Wõib aga olla, et herra Haimke Walling „Lõwis" oli Teie klubi mängija teises maskis? Teie ütlesite, et esimene oli wäike paks mees, teine aga suurem . . . Mängite Teie weel?"

„Mängin weidi niimoodi ja naamoodi."

„Ühes preili Anjuta Pawlownaga? Ma olen nimelt Teie seltsimeestega sõbrustanud. Korstnaga nimelt! Ta saab Teid mulle esitlema ja meie uuendame oma tutwuse. Ma loodan ka Teid oma poole wõita."

Siis lahkus Link. Ta läks oma büroosse.

* * *

Kuu aega enne seda külaskäiku oli Link ühes protsessis, milles ta kui adwokaat esines, esimest korda näinud, kuis mänguägedus Tallinna kihama pani. See oli ühes artistide klubis mängupõrgu ilmsiks tuleku puhul. Ta armastas seda ilu, mida hasardmäng kohtunikkude ja kaebealuste fantaasias ja närwides awaldas. Ta oli enne isegi korrapäraselt mänginud, mänginud armastusest mängus inimesi näha ja mitte ahnusest wõi mänguhaigusest aetuna.

Protsessis oli ta näinud, millist hädaohtu rahwas mängu läbi saawutab.

Eks olnud sõda hasardmäng, mida maailma rahwad aastaid läbi õppinud mängima? Ja kui mitte ise mängima, siis wähemalt seda mängu jälgima. Sõjawäed olid wõidu ja kaotuste kaartideks rahwastele. Algul silmas rahwas osalt teiste mängu, siis sai ta aga ise kistud kogu oma jõu ja energiaga selle mängu keerisesse, ja algas kuid wältaw süstemaatiline mäng. Tekkis spekulatsioon, mille osawad operatsioonid wõisid tekitada öö-päewa jooksul kerjus-kopikukogujaist miljonääre ja mille ebaõnnestunud operatsioonid wõisid miljonäärest teha kerjuseid. See oli kõik mäng, hasardmäng. Algas kullawihma sadu ja tants kuldwasika ümber. waldas kõik rahwused. Kogu maailm muutus mängupõrguks, lubatud, ihatud mängupõrguks, kus walitsejad terwed riigid mängu peale panid ja . . . ja kaotasid.

Lõppes sõda. Raha oli oma hinnas langenud ja walitses siiski enam rahwa hinge kui ükski muu. Sajadtuhanded olid sõja läbi selle mängupõrguga harjunud, mis oli omas olemuses kõiki waldaw. Kõik olid harjunud kõike kaardi peale panema, ka oma elu, omad ihuliikmed. Ja ei ole ime, kui peale sõda lagunes mäng kui katk, kui tõbi: mängiti majades, all ja üll, mängisid terwed tänawad,

agulis, -linnas. Mängiti mitte üksnes kaartidega, mõtetega, waid ka tegudega, tahtejõuga, talendiga ja ihuga.

Kogu maailm muutus mängupõrguks.

Mängisid ka need inimesed, kelle loomus muidu mängu wastu oli, kes lahedalt ja lõbusalt olid elanud ilma mingi ärewuseta, haiglase kaldumuseta.

Link oli juba kahekümnekaheksa aastane. Ta oli adwokaat. Sõjas astus ta wabatahtlikuna lendurite salka, kuna ta nooruses sporti armastas ja lennu wastu elawust tundis. Lennust ja sõjast karastatuna, alustas ta pärast oma endist elukutset, kus siis huwitaw mängijate protsess esile tuli, mille tõttu ta mängus rahwale hukatuslikku pahet hakkas nägema.

Ta oli kõige pealt ühe ministri juure läinud, sellele awaldanud, mis ta näinud ja mõistnud, ja pani talle ette selle uue koleera wastu wõitlusse astuda, muidu hukkub rahwas. Üksnes siis wõib saawutada wõimsat produktsiooni riikliku hoone tööstuses, üksnes siis wõib piiri panna rahakursi langusele, üksnes siis wõib noor wabariik kosuda tugewaks ja wõimsaks üksuseks jne. jne.

Minister naeris. Ta oli uus mees. Ta ütles: „Eesti rahwas on küllalt terwe. Teie olete pessimist!"

Aga Link lausus: „Ta on läbi ja läbi tõbine! Kuis wõib ta sarnaste aastate ja elu järele terwe olla?"

Seal andis minister, kes end mitte küllalt kindlalt omal kohal ei tunnud olewat, järele, et kõiki wõimalusi oma seisukoha parandamiseks kasutada, ja lubas toetuse moraalselt, kui ka rahaliselt. Pealegi nägi ta, et Link sarnase ala ainult idee tõttu walis.

Link asus kõige oma ihu ja energiaga tööle. Ta ei jäänud mitte oma lihtsa ameti palja nime, büroo ja klubi juure, waid haris ja täiendas uut asutust, oli ise igal pool ja kogus andmeid, mida ta kasutada wõis. Ta tahtis mänguhaigeist ise mänguwastaste kaardiwäe luua. Nii leidis ta oma mõtteosalise kõige pealt Korstnas, kellelt ta ka Kulli lugu oli kuulnud.

Ta ühendas Kulli loo teadetega tundmatu mängurööwli kohta, kelle üle ikka enam ja enam kaebtusi kogus ja kes mitmena inimesena näis tegutsewat. Ja ta sai tõega mulje, et see kõik on ühe inimese töö. Ka Kulli kogemus wõis sellega seotud olla. Ja Link lootiski, et see wõtme annab lugematu hulga teiste kuritööde walgustamiseks.

* * *

Kui Link oli läinud, riidles Kull hulk aega enesega. See ettewaatamatu ülesastumine, millega Link esines, mõjus ta peale. Ta

aimas, mida Link soowis. Minut hiljem sõitis Kull tantsijanna juure ja kõneles talle Linki külaskäigust.

„Jumala nimel, ära meid mitte oma Linkiga tinti uputa," lausus Anjuta.

„Aga . . . aga . . . peame meie mõnda walemängijate mängupõrgut? Petame meie alatult? Meie elame ainult ja wõtame elult kõik. Mis sa mõtled, Anja?"

„Armsam," lausus daam, „üks wõit kaartidega . . . pangahoidja . . . lukustatud uksed ja Link! See wõib meele pahuraks teha!"

„Ma ütlesin talle, aga . . ."

„Lollus!" lausus keiserlik baleriina. „Sa oleks pidanud end teisiti esitlema. Eedi toob täna oma sõbra kaasa. Meie läheme Josselite juure. Korsten telefoneeris, et ka tema tuleb."

Siis tuleb Link ühes. Ükskõik see peab nii minema".

Josseli merirestoraani ülemkellner juhatas Korsten'i ja Linki peale õhtutalitist läbi ühe tagumise käigu keerdtrepi üles tuppa, millel muud wäljakäiku ja ühtegi akent ei olnud.

Saalikese keskel oli laud, mis igalt istmekohalt oli aukus, nii et istuja paremalt ja pahemalt poolt lauaga küünarnukkide alt piiratud oli. Plate oli marmorist. Laua ümber, istmete taga, tõusis põrand kõrgemale, aga seinad olid pikutussohwadega ühte ehitatud, millede peal waarmarja karwa polster mustade ornamentidega. Laual seisis waskjetel jalgadel klaasist lihwitud tünder, mis sädeles elektri-pirnidest, mida hõbedased käed kinni hoidsid. Seinad oli kaetud samasuguse marmoriga, millest oli lauatahwel.

Linkile esitleti endist keiserlikku primadonnat.

„Ma ei wõinud mitte waikida, herra Link. Mu sõbranna on ettewalmistatud. Ärge pange seda pahaks, palun!"

Link tegi kerge kummarduse.

Linkile ja Korstnale olid platsid laua juures alles hoitud. Nad istusid, ilma et neid edasi oleks esitletud, kuid kummardasid.

Mängiti „baccarat'i".

Korsten nikutas Linki poole:

„Ainult see noormees walge habemega on wõõras. Teised mängiwad ikka siin."

Link heitis pilgu nimetatud nooremehe peale ja nende pilgud trehwasid wastamisi. Nähes, et ka teda waadatakse, waatas Link kõrwale. Aga ta tundis, et wõõras tähele pani, kui temast kõneleti. Nii tihti, kui ta ka wõõra peale waatas, nägi ta ka selle pilke ikka oma peal.

Wõõras mängis külmalt ja tagasihoidlikult. Ta kaotas tihti. Siis pööris Link oma tähelpanu järgmise peale. Kõikide pilgud

wiibisid walgel owaalil laual, kuhu kaardid wälja lööbi. Harwa waatas keegi kõrwale. Siin oli isandaid sabakuubedes ja dekolteeritud daamesid.

„Nende teiste seas teda ei ole; siis on ta ikkagi see walgehabemega mees," mõtles Link.

See waatas ta otsa. Link silmas tantsijannat, kes ikka Kulli kassast wõttis, kui kaotas. Kui keiserlik baleriin aga wõitis, siis pani raha oma ette hunnikusse. Ühe mängijas arwas Link aga ühte Eesti näitlejat tundwat, kelle pilti ta Berliinis ilmuwas „Aeg'is" oli näinud — jalgpalli mängimas teiste näitlejatega.

„On see Linna?" küsis ta Korstenilt.

See noogutas jaatawalt.

Link wõitis weidi. Ta ei mänginud kauem, kui arwas, et küllalt. Siis andis oma platsi ühele wanemale isandale. Ta istus sohwale ja waatas umbes tund aega pealt. Siis lahkus, kuna Korsten kaasa läks. Kull jäi daamiga. Kui Link astmeil oli, waatas ta weel kord tagasi.

Talle näis, et walgehabe oma suure halli silmaga äraminejaid jälgis ja siis kiire pilgu Anjuta peale heitis. Aga see wõis ka walgushelk olla. Kui Link trepil oli, nägi ta ühte daami, kellega peaaegu kokku põrkas. Ta waatas talle üllatatult silma, astus tagasi ja läks. Ta tahtis Korstenile öelda:

„Ma ei ole sarnast daami kunagi näinud!"

Siis aga tuli talle see kui wõrgutus ette. Kodus heitis ta peagi magama. Kuid walge habemega mehe hallid silmad tulid talle ka unes meele, mis wanemad näisid kui habe.

Kui ta hommikul ärkas, tundis ta tungi keerdtrepil kohatud daami uuesti näha.

Kolmas äramõonntus.

Tollest walgehabemega edisest würstist, kes kaarte mängis, et suguwõsa uuesti troonile aidata ja tollest sümpaatilisest walgest naisest mängupõrgus.

Järgmisel õhtul peale seda oli Link Josseli merirestoraani lähedale ühele muusikalisele õhtule palutud. Keegi noor klawerimängija mängis moderne teoseid. Linkil oli igaw, ta oli rahutu ja tal oli tundmus, nagu laseks ta midagi tähtsat kusagil mujal kaduma

minna. See tunne oli nii waewaw, et ta salakesi majast lahkus, jättes perenaisele ainult wabandawa kaardikese maha.

Ta tuli Josseli juurest mööda ja tahtis edasi minna, seal tuli tal tahtmine merirestoraani sisse waadata, kus nad eila kaarta mängisid. Ent aknail olid eesriided ees, millede taga nõrk tuluke kumas.

Esimesel korral oli ainult neli akent. Kuid kõik oli pime. Link ütles enesele: „Ometi põleb tuli . . ." Siis läks ta sisse, täis lootust, et kohatud daami jälle näha saab.

Ülemkellner tuli kohe ta juure, wõttis kübara ja mantli ning sosistas:

„Marmorlaud?"

Sellejuures waatas põnewalt wõõrale otsa. See sõna oli, nagu näha, märgusõna keerdtrepile.

Link noogutas:

„Ja."

Ülemkellner astus kiiresti tema ees tagakäiku. Link järgis teda. Siis juhatati teda keerdtrepist üles.

Esimene inimene, keda Link mängulaua juures nägi, oli walgehabe. Ta istus raskelt omal istmel, laiaõlaline, nagu ta oli, ja waatas tardunult üle laua oma wastasolewa mängija otsa. Ta istus nagu rööwloom, kes oma ohwrile juba käpalöögi on annud ja ootab, mida see nüüd ette wõtab. Ta näis ainult üks muskel olewat.

Sarnase leiduse tegi Link. See mõjus ta peale nii, et ta ehmatas.

Üks plats oli tühi. Link istus ja wõttis oma rahatasku wälja. Ta tegi, nagu ei oleks midagi tähele pannud. Walgehabe hoidis panka. Wast nüüd silmas ta Linki.

Link nägi, kui ta eksitamisest pahandatuna omad silmad tema kohale tõstis. Siis pööris ta end kõrwale. Sellejuures surus ta huuled wastamisi ja keeras kaartid ringi.

Üks mängijatest ütles:

„Sass on jälle kaotanud."

Kõik waatasid tähelepanelikult kahwatu, kõhna mehe peale.

Sass liikkas metsiku, kuid uinuja, hüpnotiseeritu liigutusega kassatähed walgehabeme ette walgele owaalile lauale, kuhu ta raha oli pannud. See nokkis raha kokku kui rööwlind. Kaotaja laskus tagasi, wõttis ühe uue tuhandelise ja pani selle pikka, unistaja loidusega oma ette samale kohale, kust kaotatud raha eemale liikkas.

„Kui palju Teie nüüd kaotasite?" küsis keegi daam Sassi taga. „Neil on elus õnne, kes nii wäga kaotawad. Ma silman Teid kui wõidujooksjat. Teie peaksite ühe rekordi üles seadma. Kaotuse rekordil Siis saate elus nii õnnelikuks, et ma Teid . . ."

Daam naeris pilkawalt. Seal tundis Link magusa ehmatusega kõnelejas selle ilusa naise ära, keda ta eila keerdtrepil kohtas.

„Kõik on walmis!" hüüdis walgehabe waljul häälel, lüües kõnelejal wiimased sõnad suust tagasi.

Sass ei wastanud daamile. Ta tegi ainult, kui pangahoidja hüüdis, ühe melanhoolse tõrjuwa liigutuse kassatähe kohal käega, liigutuse, täis saladust ja nagu tahaks ta raha kaitseda.

Ta silmas omi kaarte. Peale tema ei olnud keegi sel korral wälja pannud.

„Ma annan," lausus walgehabe terawalt.

Sass noogutas unistawalt:

„Ei."

Link silmas Anjuta wärwitud juukseid kellegi näo taga walgendamas. Aga wõõras naine, keda kohtas, küitkestas teda enam. See oli hoopis teine kraam.

Pangahoidja waatas omi kaarte. Tal oli ainult neli. Ka Sass luges üle otsekui palanguliises olekus. Tal oli kolm.

„Ta mängib, nagu oleks ta eetrit joonud!" sosistas Linki kõrwalolew daam. „Kolme juures mitte ühte wõtta! Lollus!"

Wõttes raha, waatas walgehabe möödaminnes Linki otsa. See suurendas oma sissepaneku summa. Ta wõitis, kaotas mõni kord wahele ja wõitis jälle.

Sass kaotas alati, iga kord. Link wõttis sisemiselt ikka enam tema partiist osa. Ta asetas oma raha, nagu oleks see kaitseriistaks Sassile, walgehabeme wastu . . . nagu tahaks ta sellega mingit hoopi walgehabemele anda.

Link nägi, et walgehabe ei waatanud kellegi muu kui tema ja Sassi peale. Ta wõttis sellega siis wõitluse wastu. Link tormas ülepea-kaela wõitlusse, kuumawereliselt, ühest tumedast jõust aetuna, mis teda pangapidaja wastu wihale ajas. Ta kaotas end iseeneses. Ta ei mänginud enam, et waadelda ja jälgida. Ta andus mängule. Ta mängis niisama kui kõik need teised inimesed, kes selleks siia mängupõrgu tulnud. Ta unustas isegi ilusa naise. Kui ta seda märkama hakkas, häbenes ta end ja tal tuli nüüd esimene kord sel õhtul mõte toas ringi waadata, kas Kull seda kõike näeb.

Aga see ei olnud sugugi Kull, kes tantsijanna Anjuta taga istus. Link waatas ekslikult ringi. Kulli ei olnud seal. Tantsijanna istus ühe tundmatu austajaga kellegi mängija taga, awaldades kaunis perekondlikke wahekordi. Nüüd tundis Link end jälle iseenesena. Ta jättis mängu järele ja lahkus saalist, olles oma peale wihane. Kui ta keerdtrepil oli, nägi ta, et ka walgehabe üles tõusis.

Link oli oma auto muusikasõprade maja juure tellinud. See tuli talle wast siis meele, kui ta juba tükk maad linna poole oli läinud. Nüüd läks ta ruttu tagasi ja sõitis ära. Ta laskis kohe sängi. Aga ta ei saanud uinuda, kuna teda mõte waewas, et ta sealt lahkuma ei oleks pidanud, waid sinna jääda oleks wõinud. Ta oleks pidanud Sassiga kõnelema.

Ta tõusis jälle üles ja luges hulk aktisid läbi. Nende wõõraste inimeste ülesannete järele, kes samuti kui Sass, olid kaotanud, sai ta mulje, et nad ka samuti kui Sass, olid kaardilauas mänginud, kusjuures nad wõitjat walemängijaks tunnistasid. Oleks ta jäänud ja end mõistlikult ülal pidanud, siis oleks tal wõimalus olnud esimene kord näha, kas kirjeldustest mäng wälisele waatlejale andis wastawa mulje, ilma et ta ise kirjeldajate olukorda oleks saanud kistud.

Link tuli otsusele, et ta peab teisiti töötama, üsna teisiti! Hea tahtmine ei aita üksi. Hoolsus ei aita ka üksi. Enesesalgamist, õiget distsipliini ja enam kawalust!

„Ma pean kõikide wõtetega töötama, et wastast püüda . . . maskeerimisega, salajase walwega . . . Ma pean ise wõitma, ilma et ma sellejuures narriks tarwitseks jääda . . . Walehabemega . . . peidetud browninguga jne., mõtles Link.

Ta waatas peegli ees oma puhtaksaetud nägu ja hakkas grimassc tegema, et oma näole teist ilmet anda. Ta kleepis paberist wäljalõigatud habemed ja wurrud ette, et katset teha, kuis ta selles maskis wälja näeb, kui ta end kunagi tõelikuna jumestab.

Järgmisel päewal lasi Link omale politsei poolt tarwilisi asju muretseda. Kellegi asjatundjaga proowis ta kõik järele, lasi habemeid kleepida, wärwi abil omi näojooni muuta ja end nooremaks ning wanemaks teha jne. Nüüd wõis ta kui tõusik miljonäär, kui autojuht, kui laewakapten, kellner, tööline, päewawaras jne. esineda. Enne lõunat wiibis ta politsei muuseumis, päewapildistas omi walehabemeid jne., andudes tööle fanaatilise hoolega.

Nõnda möödus päew ja õhtul oli tal tunne, kui oleks ta tugewamaks inimeseks saanud. Ta kees tööihast ja ta oleks kohe kogu Tallinna mängupõrgud läbi jooksnud.

Aga ta läks ainult Josseli juure. Kaua oli ta kahelnud, kas ta mitte mõnes uues kujus sinna ei läheks, kuid pidas kohasemaks enne end uues kujus esinemiseks wälja õpetada, kui et kohe uue katte all tegewusse astuda. Ka wõidaks ta praegu sellega wähe. Ta pidas kohasemaks end omas wanas olekus tunda anda walgehabemele. Ka Sassiga soowis ta kõneleda kaardimängu üle, mille läbi see nii palju kahju saanud. Nii läks ta siis sarnasena kui ta oli.

Oli juba hilja, kui ta sinna jõudis. Kull oli seal. Aga ei olnud

walgehabemega meest ega Sassi. Kullilt kuulis ta ainult, et esimene olewat kohe wiimase järele lahkunud ja et see olewat igatahes ainult paljas juhtumus. Sass olewat nagu unest tõusnud. Keegi ei tunnud teda õieti. Ta ei olewat enne kunagi Josseli juures käinud.

See daam, kes Sassi taga istus, oli pannud siis kolmekümne- ja kolmekümnenelja-tuhandelised summad mängule. Walgehabe olewat need summad wõitnud. Ta wõitnud aga enne, kui ta panka hoidis. Kõik olewat korras olnud. Teenija ainult, kes kaartide eest hoolitseda, olewat lohakas.

Kõneledes eelmise õhtu mängust, ei mängitud tol õhtul enam.

Anjuta Pawlowna ütles:

„On inimesi, kes on mänguks sündinud, ja kui nad ühe ainsama kaardi kätte wõtawad, on see äss. Nad wõiwad teha, mis tahawad. See on tugewam kui nemad. See on nende waim, nende jumal."

Aga Kull ei uskunud seda mitte. Ta uskus, et iga mängija ükskord ikkagi õnneseeriat tabab. See ootab teda, olles walmis õnne nõia poolt. Sest Kull uskus, et igal inimlapsel on oma hea nõid. Seda silmapilku peab aga tabama, ei tohi lasta kaotsi minna. Ükskord saab ta ikkagi wõiduwilja noppida, nagu õunu sügisel . . .

Walgewerelist meest ei teadnud keegi. Sass oli teda kaasa toonud. Ka esimesel õhtul olewat nad seltsis lahkunud. Niisama kui teisel õhtul. Teda peeti üheks troonilt tõugatud Wene keisrikoja würstiks, kes Eestis warjunime all elada. Ta oli nii käskiw ja sõnakehw kõnes. Ta kõneleda puudulikult Eesti keelt. Nii siis endine würst, kes raha tarwitas, et aidata oma suguwõsa uuesti troonile pääseda. Wõib olla, tahtis ise troonile saada.

„Mul on imelik tunne ta wastu," lausus Kull, „tunne, nagu oleksin ma temaga kunagi ennemalt koos mänginud . . ."

„Lollus!" lausus Anjuta.

Kuid ka Linkis pesitsesid samasugused mõtted. Mitte nii, nagu oleks ta temaga mänginud, waid nagu oleks ta teda kunagi haawanud, raskelt, unustamatalt haawanud. Aga kuidas? Kus? Millal? Seda ma ei tea. Mulle näib, nagu oleks see unes juhtunud.

„Tal on kurjad silmad," lausus üks naine.

See hääl näis Linkile tuttaw. Ta waatas sinna. Heleda walguse taga oli nurk nii pime kui auk. Ta ei näinud seal kedagi.

Anjuta wastas häälele pimeduses toonil, mis Linkile wastik näis:

„Kurjad silmad! Mida sellega öelda tahetakse? Mängu ei waadelda iialgi püha ingli silmega."

Nurgast kuuldus:

„Ta waatles Sassi, nagu röövloom oma surmale mõistetud ohwrit!"

Link hüüdis:

„Just sarnane mulje oli ka minul."

Ta tõusis elawalt üles ja läks nurga juure, kuid kargas tagasi. Sest kõneleja oli ilus wõõras naine. Linki nägu läks üleni punaseks. Ta süda hakkas kloppima, nii et talle näis, et südamelöögid ruumis kuuldusid.

Siis taltsutas end. Ta ütles enesele: „See lugu on päris hull! Ma otsin kurjategijaid ja olen walmis igaühte armastama, keda ma, wõib olla, juba homme wangimaja pean toimetama. See on weider!" Ta rahustas end, kummardas wõõra ees ja lausus:

„Mind huwitaks teada, kuidas armuline daam samasuguse mulje sai kui minagi?"

„Seda wõib sellega seletada," wastas daam naerdes, „et minul ja herra Linki sisemine olemus kokkukõlas on."

Link ehmus. Teda tunti? Tunti tundmatu poolt. Aga muidugi. Anjuta Pawlowna läbi. Tema, Link, salajane kriminaalametnik, adwokaat ja seaduse esitaja . . . igal pool tuntud isik. See oli kena! Ja, see Anjuta!

Ta waatas hästi walgustatud toas ringi. Tantsijanna pea hiilgas teiste peade seas. „So, sina!" sõimas ta endamisi. „Sa tahad mu rahu rikkuda, sina . . ."

Seal mäletas ta pilku, millega walgepea tol esimesel õhtul tantsijannat waatles, ja ta lõpetas: „Sa wõrukael!" Sest nüüd oli tal see kokkumäng selge. Anjuta, keiserlik tantsijanna tõi walgepealise ohwrid siia. Ta ähwardas: „Oota sa, ma passin peale!"

„Meie ühine waade näib Teid mõtlema panewat," lausus wõõras daam.

„Minu mõtteid saab tõega wälja arwatud. Ärge mulle seda pahaks pange, armuline proua," palus Link, „see on mõistmatu, kuis wõõras wõim Teie läheduses mind waldab. Aga seda wõib siiski seletada . . ."

Ta ei lõpetanud. Kaks ettekujutust waldasid teda äkki: See naine oli tõega ilmasüüta waatleja! Kui tal sarnane proua abiks oleks! Aga teine ettekujutus jälgis kohe esimest: Kas see ei tasuks waewa, kui kõik need otsimised, püüded, soowid halbade inimeste seas jätta ja seda prouat armastada? Ta on armas kui kuninganna! Ta on uhke kui jumalanna!

Seal tundis ta, kuis sümpaatlise naise käsi ta kätt puutus.

„Tasa," sosistas naine, „palun!"

Selle peale nägi Link, kuis kolm isandat tuppa tulid. Kõige pealt

tuli üks noormees, keda ta näo järele tundis, sest tema tähelpanu köitis mõne päewa eest ühel Eesti kunstinäitusel see asjaolu, et keegi isand kubistlisi pilte, millest keegi aru ei saanud, kokku ostis. Siis küsis ta ostja nime järele. Saali teener lausus: „See on Kuld." See Kuld oligi see noormees, kes kõikide ees siia tuli.

„Herra Link," kuulis Link daami sosistawat, „kas Teie tahate mulle üht heategu teha?"

„Ma seisan Teie teenistuses."

„Herra Link, ma soowin teiste nägemata siit lahkuda. Wõite Teie mind seejuures aidata?"

„Kuis wõiksin ma seda teha?"

„See on lihtne. Pange tähele käiku ukse juure. Sinna on ainult mõned sammud. Näete Teie? Pange seda niimoodi tähele, et ka pimedas teate, kus uks on. Ma olen tundma õppinud, kuis elektrituli funktsioneerib. Nupp on esimestel astmetel. Ma lähen sinna, keeran ära, Teie aga kasutage pimedust, et trepi peale minna. Olete minust möödas, olen ma igaühele teel ees, kes trepi juure tahab minna, et Teid jälgida wõi nuppu keerata."

„Hea! Ma tänan Teid!"

Põgenemine õnnestas. Kui Link daami nägi alla jõudnud olewat, pööris ta jälle naerdes tuppa tagasi ja ütles:

„Mäng, mille järeldusel ma täielist pimedust ei wõinud ette arwata. Ärge pange seda mulle pahaks."

Naerdi. Aga Anjuta Pawlowna seisis kahwatuna trepi wäljakäigu juures, kuhu ta ühe hüppega pimeduses oli jõudnud. Ta rahustas end warsti ja lähenes Kullile, paludes wiimast teda kohe ära saata. Link jälgis neid trepist alla.

Soowides söögisaalist läbi minna, nägi ta, kuis ülemkellner Kullile ühe kirja andis. Kull läks ühe tühja laua juure, mille kohal põles lamp, kiskus ümbriku katki ja wõttis wäikse kirja wälja.

Siis sündis nii, nagu oleks mingi nägematu löök teda toolile tõukanud. Talle lähenes tantsijanna. Ta pani sedeli tasku, tõusis ja jälgis seltskonda.

Wäljas lahkusid külalised üksteisest.

Kull tuli weel kord Linki juure tagasi ja ütles talle wärisewal häälel:

„Ma pean Teiega kõnelema. Weel täna öösel. Kas Teie wõite mind omas korteris üheks tunniks kohata? See on hirmus. Mind jälgitakse."

„Waadake siia," lausus Kull, kui ta Linki juure tuli.

Üks ümbrik Kulli taskust langes Linki lauale. See awas selle, tuues sealt kaartikese esile. Selle peal seisis:

„Võlgnen herra Wallingile 30.000 marka. Maksta 21. nowembril kell 4 peale lõunat Kull."

„Minu wõlatäht," lausus Kull hääletult. Ja natuke aega hiljem: „Pöörake ringi!

Link luges teisel küljel:

„Teid saab tähele pandud. On ainult minu asi, et ma 30.000 mr. sisse ei nõua. Mäng on mäng! See olgu ainult Teie ja minu wahel, millega ühelgi Linkil tegemist ei ole."

Link oli üllatatud.

„Ja, ja, ja," hüüdis ta ikka ja jälle ja ei leidnud kuidagi abinõu, millega oma sisemist tormi waigistada.

Weidi hiljem aga lausus:

„Meie oleme mõlemad tema kõrwal istunud. Meie oleksime wõinud teda käteest kinni wõtta, teine teisest käest. Teie . . . mina! Mõistate?"

„Mind saab tähele pandud," sosistas Kull, kellel ainult see meeles seisis.

„Mõistate Teie! Teate Teie, kes just Walling on? Teie Haimke Walling? Teie wana auwäärt isand? . . . See on walgehabemega mees, kes käib Josseli merirestoraanis, õigem — mängupõrgus. See on ka Teie Walling! Taewas . . . Taewas . . . Meil oli wõimalus oma käega ta õla puudutada!"

Kull awas ainult suu. Nüüd teadis ta, miks walgepea talle tuttaw näis: need suured hallid silmad!

„Ja," ütles ta ainult, „see on seesama!"

„Ta on kadunud!" hüüdis Link. „Nüüd ei tule ta enam Josseli juure. Ja Teid, herra Kull, peame meie oma mütsi alla wõtma. Aga tulge meile wastu ja olge ikka ettewaatlik."

Neljas äramoonutus.

Tollest wäikse Pärnu linna suurest onust ja suure Taara linna wäiksest professorist.

Kull läks, ja Link, olles oma õhtuse läbielamuse waldas, ütles: „Mil põhjusel lahkus to ilus daam nii saladuslikult? Olen ma jälle petetud? Kas ma selle abiga, mida andsin teda põgenema aidates, ei ole wast kätt ise oma kawatsuste wastu tõstnud?"

Link tegi tõrjuwa liigutuse. Ta tõrjus kahtlased mõtted daamist eemale. Ei, ta tundis, et ta wõis tema peale kindel olla. Ja nüüd tegid teda kõik juhtumused, mis ta Kulli, mängija ja teiste nähtuste

tõttu kogenud, keda üldse närwilikuks. Ta tundis oma elu tiiwalöökide kohal mingit wõimsat ja kohutawat olewust. Ta mõistis elu, armastuse, fantaasia, närwide, energia, kannatuse, inimtunde ja inimwalitsuse wõitluseid.

Ta puhus suitsurõngaid lakke, kuna ta ühe paberossi teise järele ette pani. Kõik tormitses, woogas ta hinges, rinnus. Tema muskklid tantsisid ettekujutatud wõitluses tundmatu hiiglasega, kes inimhulki tahtis neelata. Ta oli kellegi walkjast habemest kinni haaranud.

Läbi lahtise akna kuuldus linna mürin tuppa, mis kui aja wooluse kohin kostis. Link tundis, et ta selle woogawa inimkonna heaks peab midagi tegema. See oli tema elu siht, sellest pidi saama tema elu siht. Kuid milline? Tahtis ta tuua uue lunastust toowa demokratismi? Tahtis ta teistest inimlaineteft üle tõusta, majakana hukkuwaile laewadele teed näidata?

Mitte enam olla kahwatu idealist, kes Eestimaad tahab päästa. Ei, ta tõusis nüüd wast omadele jalgadele: Wõitlust! Wõitlust! Mitte teiste teenistuses olla. Iseseiswalt ja wiimase weretilgani see olla, mis ta õppis, ja wiimase weretilgani wälja anda, mis tal wälja anda oli.

Kõike seda ühendada, mis inimestes head oli, kõike head ühendada ja üksteisele abiks olla: kõike seda punast merd, mis oli jumalaks ja kurjuseks. Iga rööwel on inimene, mõistusega, headusega warustatud inimene, kelle heaks wõib end ohwerdada nagu kunagi Kristus, kes inimkonna süüdi lunastada tahtis.

Linkis kaswas waenlane wastasele. Fantaasias heitleski juba Link heledahabemega mehega, kelles leidis wastase. Wõis ta seda hiiglast lahutada inimestest, siis oli ta teenuse teinud inimkonnale.

See laul, mis kaks tundi Linki olemuses laulis, waikis. See oli waimustustunne eelolewa wõitluse ihkes ja ootuses.

* *
*

Link saawutas järgmisel päewal Kulli kaudu kõikide Tallinna mängupõrgute aadressid, kes neid oma korda Wene endise keisrikoja baleriina Anjuta Pawlowna kaudu sai. Ühtlasi nõudis Kull, et daami nimi selle juures saladuseks jääks.

Link käis mängupaikades õhtutel. Ta ei mõtelnudki nende ülesandmise peale, kuna ta eesmärk oli saawutataw teisel teel ja ta pidi end harjutama wõõrana isikuna esinema. Ta oli seekord ühe wäikelinna suurena tõusikuna „maskeeritud". Ta wõttis selle tüübi selleks, et oma onu kopeerida, kes ta tüübi originaal oli, ning oma iseloomuliste omapärasustega talle hästi tuntud. See isand armastas ikka suurlinna lõbusid täiel mõõdul maitseda.

Linkil oli Korstna tutwusest abi. Ta palus teda laiali laotada, et tema, wäikelinna suur tõusik, lõpmatu rikas oli, keda hõlpsasti „poleerida" wõiks. Ta arwas, et see Josseli mängupõrgu walemängijaid awatleks teda püüdma. Ta mängis mitmel pool, ja kui wõitis, siis pani suured summad wälja, nagu ei tähendaks see temale, Pärnu linna suurele rahamehele, midagi. Selle juures õppis ta aga hoolega üldpilku kaasmängijate peale heitma.

Kui ta ühel õhtul, mil ta juba kaks nädalat Pärnu onu tõusikulist elu oli harjutanud, ühte mängumaija südalinna jõudis, nägi ta ühe laua taga kedagi wanemat isandat mängimas, kes teda läbi mustade raamidega prillide waatles. Need prillid olid wäga suured. Wanemat isandat tutwustati kui üht Tartu professori. Kui wana isand kaardid kätte wõttis, pani ta oma prillid tuppe, aga ninale asetas näpitsad. Kuid Link märkas, et prillid olid wäga kunstipäraselt nikerdatud, sugugi mitte harilikkude mustade raamidega, nagu neid paljudel. Ka tupe oli kalli nahaga üle tõmmatud.

Professor tegi kõik liigutused wäga pikka, nii et Linkil küllalt aega jatkus omi tähelpanekuid teha. Need on ju Hiina prillid, lausus Link enesele, meele tuletades Hiinamaad, kust ta enne sõda oli läbi reisinud. See mälestus tuli nii ootamata, et ta omi mõtteid waljusti wäljendas.

Professor istus ta wastas, noogutas tõsiselt kui kinnituseks pead ja ütles häälel, mis wali oli ja mida Link mitte nii wanast suust ei oleks lootnud kuulda:

„Need prillid on Tsi nan fu'st."

Ta kordas uuesti:

„Tsi... nan... fu..."

Näis, nagu oleks see nimi üks laul, mille taga mingi mälestus ja mille kõla teda joowastas. Ta waatas selle juures Linki otsa, nagu tahaks ta talle läbi suurendawate klaasidega prillide üht lööki anda.

Link tundis iseäralist tundmust professori wastu.

„Tsi nan fu!" lausus wali hääl uuesti, nagu mingi erilise tähendusega; ja, tõega näis, nagu tahaks ta nende sõnadega ühte ja sama sihti tabada.

Link haaras äkki peast kinni ja waatas ümber. Waatas ta, kus nende kolme sõna siht? Olid need sõnad siis tabanud oma eesmärgi, kuhu neid kui palle paisati?

Kui Link nii ringi waatas, nägi ta oma taga seda daami, keda ta merirestoraanis põgenema oli aitanud. Talle näis, nagu waadatakse talle pilkawalt otsa. Ta ei teadnud mitte, kuis ta tema wastu pidi olema. Siis tundis ta oma sõrmede all mängukaarte, mida ta wahepeal oli ära pannud. Aga kui ta neid uuesti kätte tahtis wõtta,

tundis ta end unisena. Tumedalt aimas ta, et professori tardunud silmad selles süüdi olid, et ta und tundis. Ta unustas wõluwa naise.

Link püüdis peletada unist olekut. Ta waatas ilusa nahaga üle kõmmatud prillide tuppe. Talle näis, nagu ujuksid wanaherra silmad, mis läbi näpitsprillide ta peale waatasid, kaugele, ja tume mälestus kaugest reisust tuli ta meele. Ta nägi Jangtsekiangi wäljawoolust nagu tolmulinti mere ja taewa wahel...

Jälgides mälestust, nimetas Link summa. Ta wõitis ja pani summa kõrwale. Ta wõitles eneses tärkawa unelusega, kuid ei saanud midagi parata.

Siis sai ta jälle erksaks, mängis ja waatles. Panga hoidmine käis ringi. Linkil näis, nagu ootaks ta ainult silmapilku, mil wana isand panga üle wõtab. „Miks ootan ma?" küsis ta eneselt. See on imelik, et ma seda ootan. On siiski nähtuseid, mida ma ei mõista." See mõte näis aga siiski lapsikuna ja sentimentaalsena.

Siis wõttis wana herra panga üle ja Link tundis rahuldust. Nüüd on siis kõik korras. Ta määras wäikese summa ja wõttis nõuks ainult wormilikult tema wastu mängida, aga mitte kui tõelik mängija.

Ta wõitis. Tal oli kaheksa. Ja mõistis siis, et ta palju suurema summa oli määranud, kui kawatses. Sellepärast aga, et wõitis, tõstis summat. See oli nii mõistetaw. Aga kahtluse silmapilgul kuulis häält:

„Teie wõtate!"

See oli suur, wõimas hääl. Ja näis sel häälel sarnadust „Tsi nan fu'ga."

Siis ütles Link:

„Palun!"

Link kaotas. Ta kuulis naisterahwa häält:

„Waese Pärnu rikas onuke kaotab!"

Link waatas ümber ja waatas nurka hämarusse. Siis sai ta rahutuks. Ja kohe näis talle, nagu puutuks mingi tiiwa löök ta silmi. Tiiwa löök. Ta sai seitse.

„See ei ole midagi," lausus tas sisemine hääl, „see on peaaegu kindel wõit."

Aga Link wõitis end:

„Mitte üht kaarti!"

Tal tundus, nagu wõtaks see suurt jõudu, et „ei" ütelda. Mingi wõim püüdis ta silmalaugeid wiimsel ponniturel sulgeda.

Ja, ta tundis, et professori käsi kaartide üle walitses. Ta waatas suuril silmil professori otsa ja ärkas. Ta pidi sellele wõimule wastu hakkama, sest oli wiimane aeg, ja praegu oli ta eneseteadwuses.

„Teie wõtate!" ütles wali, suur hääl nagu käsk. See oli ikka seesama hääl, mida ta ennegi kuulis.

„Ei, ma ei wõta mitte."

Suurendatud silmad klaaside taga jäid seisma, kargasid tagasi kui koerad saagi kallalt. Siis palus professor wett ja konjakit ning ruttas mängu lõpuga.

Link jäi istuma. Professor awaldas, et tal halb olewat. Link otsis taskutes. Ta tõi toosikese Inglise soolaga esile.

„Ehk tarwitate Inglise soola? Mul on..."

Aga seal oli ta üllatud nähes, et professor juba ära läks.

Link tõusis üles Ta läks läbi mängijate, kes ümber seisid. Tal oli tahtmine seda meest tagasi tuua. Keegi tahtis teda tagasi pidada ja awaldas arwamist, nagu oleks tema milleski süüdi herra professori wastu. Link haaras rewolwri järele, mis põuetaskus asetses.

Anjuta Pawlowa astus talle wastu. Keegi pidas teda käisest. Wõimsa tõukega wabastas ta end kinnihoidjast. Wabastatult ruttas ta wälja kotta, sealt tänawale. Ta kuulis oma taga samme. Kuid oli juba automobiilide peatuskohal.

Laterna tule walgusel nägi ta, kuis professor sugugi mitte aeglaselt, waid täie kiirusega ühte autosse kargas.

Link nägi oma autot. Ta hüüdis juhile:

„Selle järele sõita!"

Nad lendasid. Et weel wara oli, oli tänawail palju liikumist. Kumbki ei wõinud täielist kiirust anda, nii et nad üksteise taha jäid. Pealegi liikusid ees tänawal mitu autot, mis ühe teaatri eest nende ette keerasid. Kuid seal peataski professor „Põhja" wõõrastemaja ees ja astus sisse.

Link jälgis teda. Kuid sai peatatud wastutulewast seltskonnast. Kui sellest läbi pääsis, oli wana isand kadunud. Ta pööris siis uksehoidja poole ja küsis, kas see eelmine herra, kes sisse astus, ei ole toast nr. 15?

„Ma usun, et... kas tal mustad prillid on?"

„Ja, mustad prillid".

„Ma usun, see oli Tartu professor toast nr. 10."

„Siis eksisin. Tänan!" lausus Link.

Kuid ta läks kohe wõõrastemaja omaniku juure ja palus majaraamatut näidata. Seal seisis:

„Nr. 10, professor Haabermann, Tartust."

„Elas ta üksi?" küsis Link ja esitles end kui salapolitseinikku.

„Muidugi."

„Elab ta ikka üksi, wõi on tal sageli naisküalisi?"

„Meie wastutame, et meie ööfiti kabinettides abielutsemist ei salli."

„Palun juhtige mind ta tuppa".

Wöörastemaja omanik astus toa nr. 10 uksele. Ent ukse ees olid kõrgete kontsadega naisterahwa kingad. Igatahes oli ta petis, kelle mänguohwrite eest daamid hoolitsesid.

Siis wõttis Link rewolwri ja awas koputamata ukse. Ta astus ruttu sisse. Wöörastemaja omanik jälgis teda. Aga tuba oli tühi. Mõlemad aknad olid kinni. Wannitoas, mis lahti oli, ei olnudki aknaid. Link otsis kohe läbi kõik kapid, sängi ja kohwrid. Ta ei leidnud mingisugust jälge. Rutates tänawale nägi, et ka auto oli ära.

Ta lasi direktorit küsida, kes siit wiimase kümne minuti jooksul lahkus.

„Ainult üks kellner."

Samal silmapilgul tuli keegi kellner, et wälja minna.

„Teie olete kord juba lahkunud", lausus uksehoidja üllatult.

„Mina? Ma ei ole täna kordagi siit lahkunud," lausus kellner.

Nüüd teadis Link küllalt ja ei otsinud enam edasi. Põgenemine oli selge. Põgeneja oli end muidugi warustanud igaks juhtumiseks, et selle hotelli kellnerina esineda. Daami kingad olid selleks uksele pandud, et nende läbi tekkiwate küsimuste lahendamise kaudu aega wõita lahkumiseks. Linkil oli meistriga omal alal tegemist. Ta imestas tema osawust. See wõis küll walgehabemega mees Josseli merirestoraanist olla, niisama kui Kulli Walling.

Sõites koju, katsus Link kõike seda, mis ta walgehabemega mehest teadis, kokku liita sellega, mis ta nüüd professorist tähele pani. Kuid see oli kõik hoopis lahkuminew.

Link oli unine. Ta wõttis end riidest lahti. Nõrkus waldas teda nagu peale rasket werekaotust. See oli kõik üleliigsest jõupingutusest.

Ta jäi magama enne kui ta end oli täielikult riidest lahti wõtnud. Kuid ta teadis, et nendes kolmes sõnas „Tsi nan fu" seisis wõti, et selle saladuse lukustatud ust awada.

Wiies äramoonutus.

Tollest Linki spordijooksust Grand Marinasse ja Nõmmele. Mängupõrgute presidendist Dr. Rebasest ja piirituse wedamisest Soome lahes.

Link ei läinud järgmistel õhtutel mitte ühtegi mänguseltskonda. Ta sõitis kui ise oma autojuht nahkkuues ja kohases mütsis linnas

ringi, peatas ühe tuttawa lokaali juures ja silmitses sisseastujaid kui ka wäljatulijaid.

Ükskord, kui ta jällegi niimoodi sihita sõitis, lõi ta juhusliku pilgu Harju tänawal ühte tubaka ja sigarikauplusse. Ta jahmatas. Sest seal oli tema! To walgehabemega mees! Ta ostis sigarid, selg tema poole. Aga see oli tema! Ta otsis pikkamisi ja ettewaatlikult. Üks auto seisis ukse ees. Link nägi seda kõike selgesti. Auto oli wõõras. Ta pidas numbri meeles.

Autojuht tegi, nagu askeldaks ta auto taga. Link hüüdis teda. Shoffer tähendas suu peale, nagu oleks ta keeletu.

Siis tuli ostja kauplusest wälja. Link jahmatas uuesti. Sel inimesel oli ju teistsugune nägu! Link ei olnud kunagi sarnast nägu näinud. Inimesed, kes mööda läksid, matsid ta kuju kinni. Link nägi ainult sekund aega. Lõpuks liikus auto. See tegi hiigla-hüppe, nagu tahaks korraga kuhugi silmapiiri taha kaduda.

Link jälgis neid. Auto sõitis tasem, sest teised sõitsid ees. Kui ta aga woorimeeste ahelast wabanes, kihutas ta alla Wiru tänawale, nii et Link „sammu" ei suutnud pidada. Sealt pööras auto Wene tänawale. Link jälgis teda kogu tänawa. Siit sõitis auto üles Pikale tänawale, kuid kui Link sinna jõudis, nägi ta kaht autot kumbagile poole täiel ajul kihutawat nii suures kauguses, et ta sugugi ei teadnud, millist autot jälgida.

Kuid siis kuulis ta pahempoolse auto häält, pasuna häält ja tuias järele. See pasun puhus kolm takti Kitzbergi operetist „Kosjasõit" tuntud meloodiat. Seda autot ta tundis. See ei olnud see, mida ta jälgis, sest wiimane oli nurkadel harilikult puhunud, samuti kui temagi auto. Järgmisel hetkil kihutas Link juba Paksust Margaretast mööda. Mõni minut sõitu ja auto peatas Grand Marina ees.

Link kargas autost wälja. Ta nägi tagaaetawa selga. See oli tema — walgehabemega mees! See on ometi tema!

Wõõras wõttis pileti. Ta on käes, mõtles Link. Siis aga pööris jälgitaw ümber. See nägu oli habemeta. Sel inimesel olid suured põlewad silmad. Ta oli täiesti wõõras. Ja wõõralt ja heasüdamlikult waatasid suured silmad talle otsa. Link pööris kõrwale ja tahtis pettunult tagasi oma autosse istuda.

Inimesi ruttas sisse. Praegu kõlises kell ja etendus pidi algama. Link kujutles omale ette, milline suur narrus oleks olnud wõõrast kõikide ees kimbutama hakata.

Link nägi pileti wärwist, et wõõral looshi pilet oli. Siis läks wõõras saali. Äkki otsustas ka Link omale looshi pileti osta. Ta sai wiimase.

Link läks wälja. Ta astus autosse, sõitis kõrwale, pani omale

siis teised riided selga, sõitis tagasi ja telefoneeris Marinast oma shofferile, et see auto järele tuleks, ja läks siis looshi.

Saal oli pime, kui ta sisse astus. Tundmatu pidi samas läheduses olema, sest ainult kaks inimest olid walgehabemega mehe järele enne teda pileti ostnud ja sugugi ei wõtnud nad looshi piletid. Wõib olla, sattub ta temaga ühte looshi? Kõrwuti?

Kui waheajal saal walgenes, ei leidnud Link wõõrast. Teda ei olnud kusagil looshis, nii palju kui ka Link waatles ja näha püüdis.

Kuhu oli see mees siis kadunud?

Link astus uuesti tänawale, et waadata, kas wõõra auto oli weel seal. Ja, taewale tänu, auto püsis paigal.

Link tahtis oma autole istuda, kui ta äkki tähele pani, et wõõral autol taksimeetri kell peal oli. Kust oli ta äkki selle saawutanud? Ennem seda ei olnud. Ta teadis seda kindlasti. Ei, nüüd oli asjata oma autost wõõra ilmumist oodata.

Link ei mõtelnud kaua, ta astus auto juure ja küsis juhilt:

„Olete Teie waba?"

„Ja muidugi," oli wastus.

Siis astus Link sisse, kuna ta oma aadressi ütles. Teel tahtis ta mõtelda, mis edasi teha. Seal tuli talle meele, et auto juht, kes Harju tänawal keeletuna esines, äkki siin Marina ees kõneles.

Auto sõitis minema. Hakkas tunduma mingi magus lõhn.

Link oli mõistatuse ees. Enne keeletu, nüüd kõneleja! Enne eraauto, nüüd — üüritaw! Ja mille järele ta lõhnab? Ta ninas ja silmaaukudes põles.

Link hingas paar korda täiest hingest. Siis tahtis akent awada. Ta ei kannatanud enam kuidagi seda lõhna wälja. Milline lõhn? Ta tõstis oma kätt. Aga ta nägi, et ta käsi ei tõuse. Samal ajal oli tunne, nagu oleks lükatud laod silmade ette. Ta ei saanud ka teha häält.

Siis waldas teda hirm. Kuna ta enam ei suutnud end walitseda, hakkas ümisema ja katsus jalgadega ust awada. Kuid ei saanud.

Ainult mõni silmapilk oli ta weel mõistuses, siis kadus kõik ta silmade eest.

* *
*

Shoffer sõitis Linkiga Nõmmele. Seal asetas ta Linki ühele pingile ja sõitis kohe Tallinna tagasi. Kadriorus peatas ta ühe willa ees. Selle uksel oli lugeda:

Dr. Rebane.
Ala: Psühhopatoloogia.

Kohe tuli keegi suure kaswuga mees wälja. Autojuht teatas:

„Ta lamab Nõmme metsas. Siin on tema taskuraamat".

„Olete gaasipudelikesed autost kõrwaldanud?"

„Ja, herra doktor."

„Sõitke ette!"

Kuid samal silmapilgul lähenes öõpimedusest keegi daam autole, peatas ukse juures ja sosistas armu paluwalt:

„Sina!"

Rebane küsis tahtmatult:

„Mis sa soowid? Kerjata?"

Naisterahwa hääl sõnas metsikult ja kurwalt:

„Ja, sa tead ju, et armastust."

„Sa oled juba mu wastust kuulnud."

„See oli ainult üks kord, waremalt! Mispärast?" sosistas daam.

„Mis on olnud, nii ka olgu! Sa pead kuulama. Minu käsk on selge. Ei ole walida „ei" ja „ja" wahel! Sa kuuled Georgilt, mis ma tahan. Georg, sõida!"

Mees oli juba autos. Daam waarus ja nuuksus autole järele:

„Ja kui ma siiski saan armastama?"

Seal peatas teine auto. Keegi mees kargas wälja daami poole.

„Mis Teie siit soowite?" küsis ta ärewalt. „Ah nii! Sina oled, Anjuta! Noh, oled doktoriga kõnelenud?"

Daam nikutas wiiwitades pead.

„Sinna ei ole midagi parata. Tema soow on kui wasara löök otsa ette. Nii siis järgne! Ma pean talle järele sõitma!"

Ja Anjuta Pawlowna, endine keisrikoja baleriina waarus minema meeletult ja töntsilt ning ohwerdas end,

* *

*

Kus meie oleme?" küsis Rebane autojuhilt.

„Nehatu", oli wastus.

Kuuldes alles linna läheduse maakoha nime, istus Rebane tagasi istmele.

Kawatsused tema peas kaswasid kui metsad, kust nad mööda kihutasid ja mis lõppeda ei tahtnud. „Plaanid? olid need plaanid? Kas need ei olnud unistused?" küsis ta eneselt kuumalt.

Ta wahetas miljonid Eesti margad dollariteks, Soome markadeks ja Wenemaa rahaks. Ta jagas dollari ja margapakid grammideks, Nõukogude raha aga kilogrammideks. Ta pidas silmas kurssi ja protsente, Eesti riigi piirituse hinda ja sahariini wäärtust. Oi, ta mõistis rehkendada! Keda oli tal karta? Temal?

Ja, see oli jälle uus mets. On mul argtust? Pelgan ma? Kui kardan, langen sisse... Kes on Kull? Kes on Link? See on naeruwäärt!.. Karta? Keda?.. Eesti wabariigi pimedaid kodanikke? Hehe!

„Kus me oleme?" küsis jälle.

„Walkla ümbruses."

100,000 toopi piiritust wälja wiia. Mitu grammi, mitu tuhat grammi, mitu tuhat kilogrammi, mitu sadatuhat kilogrammi sahariini sisse tuua? Palju wõib üks salakaubitseja rühm oma mootoriga piiritust Soome wiia? Mitu mootori, mitu inimest on tema teenistuses? Piiriwalwurid Wenemaa piiridel ootawad tema agente igatsusega. Sama Lätis. Aga Soomes? Seal on riisiko.

Rebane peatas. Ta karjus jälle autojuhile:

„Kus?"

„Wististe Wanaküla."

Saades wastuse, kawatses edasi.

Ta peab warsti paigal olema. Kassi ja Sporrineni tuli wahepeal kohata. Siis asja juure. Ilma uneta, täie energiaga.

Aga ta ei suutnud end siiski rahustada. Ta peale awaldas Linki jälgimine siiski oma mõju. Grand Marinast lahkus ta waewalt kümne minuti, ei — weerand, poole tunni eest.

Ta rahustas end. Ta arwas üldse salakaubitsejate arwu kokku, kes tema teenistuses kõigis piires töötasid, ja nende arw ulatas tuhandeteni. Tema agentide wõrk oli tõmbunud kogu Eestimaa ümber. See oli distsiplineeritud raudne ring, kust küll mitmed langesid, kuid kahu tegemata teistele. See oli tema metood, uus enneolematu metood. Ainult tema käes rippus wõim. Ta wõis kaupade hindu tõsta ja langetada, wõis rahwa üldse kasulikust tarbeasjast ilma jätta.

Ta wõis saada Eesti rahwa hukutajaks, saatuseks.

Ta oligi saatus, kuid salaja. Ei, au ta ei taha. Tal oli ainult üks siht. Ta tahtis raha koguda, palju raha, raha, mil on hinda, et sellega ühes Wenemaa kubermangus omale paradiisi luua, mille ainuwalitsejaks oleks tema. Hahaha! Mis siis, kui ta kõik oma salakaubitsejad sinna kodanikkeks kutsuks? Mis siis? See oles wast ühiskond! Keiserriik keset kommunistlist korda!

Tal oli juba koht walmis waadatud. Seal elas ta arstina rewolutsiooni päewad. Siis aga, kui tabas Wenemaad raudne näljapiits, tuli ta Eesti optandina, paljana ja pool halasti, nälginud ja pool eluta. Teda wõeti wastu kui teretulnud kodanikku. Ta sai ametiajutusse koha, talle tühjendati korter ja ta oleks wõinud oma karjääri jatkata. Wõib olla, olekiid nad teda wiimati ministriks pannud mõne

kriisi aegu. Ta wahekorrad olid head. Kuid siis sülgas ta kõigi peale.

Nüüd on ta waba, nüüd on ta mänguporugute ja salakaubitsejate ministeeriumite juhataja ja peaminister!

Rebane ärkas äkki unistusest. Ta oli unistades ja mõteldes magama jäänud ja ärkas nüüd, mitu tundi hiljem. Ta kuulis autojuhi häält.

„Mis?" hüüdis Rebane.

„Üks auto on meie kannul."

„Märk?"

„Hall plekk paremal laternal."

„Kui hilja?"

„Pool neli."

„Pidage! See on Sporrinen."

„Oleme Jõhwi juures."

Auto peatus. Samal ajal kustusid helgiheitjad. Ka järgnewal autol kustusid need. See sõitis üsna ligi. Üks hääl köhatas.

„Tulge!" hüüdis Rebane.

Keegi ei tulnud läbi ööpimeduse. Rebane hoidis rewolwri käepärast. Autojust walgustas elektrilambiga ööpimedust. Walguse kumasse ilmus mantlisse mähitud inimene.

„Sporrinen?"

„Ja, herra doktor."

Rebane lasi rewolwri uuesti tasku libiseda.

„Oodake siin weerand tundi wõi sõitke mõnda muud teed kaudu. Te peate kohe minu järele „Kalewis" olema. Ma olen oma plaani muutnud. Mis Teie pool kuulda?"

„Kõik on korras. Mul on weel hea noos sahariini autos."

„Edasi! Mitte palju wiiwitada."

Nad sõitsid edasi. Poolel teel peatusid ühe kõrtsi juures.

„Kas ei ole kedagi näha?"

„Ei, herra doktor."

„Koht?"

„Waiwara".

„Siis on õige. Kuhu jääb Nassi?"

„Ma ei näe kedagi."

Rebane astus autost wälja.

„Ma tahan teda hoiatada", lausus ta. „Ma armastan, et kõik täpipealselt sünniks".

Ta ootas edasi. Minutid kulusid. Rebane lõi rusikaga wastu autot. Oodata lasta! Oodata! Neetud! Kärsitus põletas teda.

üks salakauba wedaja, piiritusewedaja lasi teda oodata! Piiritusewedaja teda.. oma isandat!

Wiis minutit hiljem kuuldus ühe auto tuututamist. See oli wäga nõrkade laternatega. Ta peatas.

„Rassi?“ karjus Rebane.

Keegi mees kargas lahtisest sõiduriistast wälja.

„Ja, see ma olen, herra doktor,“ ütles ta. „Rassi!“

„Kell on neli 15 minutit. Teie pidite 10 minutit warem siin olema.“

„Ka mina ootasin... mujal,“ wastas hooletu hääl.

„Kui mul piits oleks, siis näitaksin Teile. Kümme minutit tähendab hulk maad lendu ratastel, eesel. Sel ööl teenite minult kakstuhat marka.“

„Ja Teie minu abiga 20,000 marka“, oli rõme wastus.

„Lambapea — wiissadatuhat! See ei lähe Teile nüüd sugugi korda. Nüüd on ainult küsimus ,kes on siin isand ja kes teener?“

„Teie ei ole minu isand,“ oli wastus.

Nüüd sai Rebane ägedaks.

„Ma ei ole mitte, ütlete Teie,“ karjus ta. „Siiski! Teie wõite ära sõita. Ma ei tarwita Teid enam mitte. Mitte kunagi.“

Ta istus autosse.

„Kui Teie salajase kaebtuse annate,“ lausus ta, siis teadke, et metsas puid on, mille otsas Teie saate kõlkuma. Niisama nagu seltsimees Hammas. Edasi Georg!“

Auto tuias edasi. Tee oli piiritu. Tee oli igawik. Jõuti siiski wiimaks Narwa.

Jõesuus peatas auto ühe suwila ees.

Sporrinen jälgis esimest automobiili oma sõiduriistaga.

Kui Rebane maija tahtis astuda, lausus Sporrinen, kes merimehe riides:

„Ma pean täna ruttu Soome sõitma. Meriküla taga ootab mind mootorpaat. Ma pean lähemal ajal Kotkas olema. Mul on piirituse laadung.“

Mehed läksid suwilasse. Nad istusid söögituppa. Georg tõi söögi, mida ta ühest Tallinna restoraanist kaasa oli toonud. Siis lahkus toast.

„Meie likwideerime Läti piiril oma toimingu. Mul on üles ostetud 100,000 toopi piiritust. Selle peame Soome ja Rootsi toimetama. Soome kaaslasteks on Setälä ja Koskinen. Nad saawad homme sinna sõitma. Ma annan üks kuu aega. Soomes on wali piiriwalwe piirituse suhtes. Kuid tulu on suurem kui Lätis. Riisikol... Peab Rassi silmas pidama. Teda ei ole meil enam waja.

Sowwitaw Hammase juure kõlgutada. „Palju teie sahariini eest maksite?"

„See oli kallim kui..." lausus Sporrinen kõheldes.

„Ikka ja jälle kallim kui... Nõukogude Wenemaa tarwitab seda. Kui kallis?"

Sporrinen nimetas summa.

„Teie peate seda saama."

Äkki wilistas laua all midagi. See oli salajane kõnetoru.

„Ja", hüüdis Rebane kõnetorru. „So, hea, Georg. Nii on siis „Wambola" walmis, Sporrinen. Georg, Teie olete rooli juures. Kassatähtede taskut mitte unustada. Olen rääkinud."

„Mul tuleb ettewaatlik olla", lausus Sporrinen.

„Ma usun, et Teil õnnestab, nagu ikka. Soome jõudes wiite selle kassatähtede paki panka. Siin on Soome raha. Olen ta Eestis peaaegu kõik kokku korjanud. Konto: insener Reinberg. Ah ja! Siin on kolmsada dollari... Siis on mul weel üks raskus. Kardan, et kui Läti piiril olewad salakaubitsejad wabaks saawad, tähendab, kui mu salakaubitsemise trust ta lahti ütleb, siis..."

„Paljud ei soowigi enam kaasa töötada, on juba küllalt jõukaks saanud."

„Tean. Nad on täis söönud. Neid ei ole karta. Nad on minu abiga jalule saanud. Omale talukohad ostnud. Neid aga peab silmas pidama, kel weel suuremat midagi ei ole. Walk on püssirohuait. Seal elab hulk kaastöölisi. Kõnelege Georgiga selle üle, mis seal teha tuleb. Samuti laske Rutkast osta kolm mootorpaati. Soome lahes peame energilisemat tegewust alustama. Muidugi kannawad nad siis ka jahtklubi lippe. Sedawiisi ei ole kartust. Lähme!"

Georg ootas juba wäljas. Nad istusid jälle automobiili. Sõitsid. Peatusid ühe onni juures, üsna mereranna ligi. Linn oli kaugel. Kuuldus mootorpaadi hingamine.

„Paat on tühi?"

„Peale masinisti, kes muidugi nüüd maha jääb, ja peale piirituse."

Keegi naine wõttis auto hoiu alla. Astuti paati.

„Teie wiite auto „Kalewa" suwilasse," lausuti mootorpaadis olewale mehele, kes ka kohe lahkus.

Paat hakkas liikuma. Waewalt kuuldus mootori. Rebane pani kajutis omale kasuka selga.

Kui mõni aeg oli sõidetud, kuulatas ta. Kuuldus kisa. See oli rannas. Rebane tormas wälja, mõeldes, et on ära antud.

„Meid jälgitakse?"

„Ei. Meie sõidame kui wahilaew, Soome wahilaew. Pealegi saadawad meid mõlemil pool ja taga mootorpaadid, mida ma igaks juhtumiseks walmis lasin olla."

„Palju Teie minu käest teenite, et nii suurt waewa näete minuga?"

„Küllalt", wastas Sporrinen. „Aga see on kõik armastusest".

„Armastusest minu wastu", naeris Rebane, „aga mitte raha tõttu."

„Nimelt."

Siis kuuldus hüüd:

„Ettewaatust!"

Neile tuli wastu mootorpaat. See oli Parwe oma. Mõlemad paadid peatasid. Mõni minut hiljem oli Parw Rebase juures. Ta andis aruande wiimasest õnnestunud operatsioonist.

„Teie ei pruugi Soome sõita," lausus Rebane Sporrinenile. „Parw wõtab wastu mu kassatähtede mapi kui ka piirituse. Meie sõidame tema tühja mootoriga tagasi. Tulin Teid ainult saatma, et teel Parwe kohata ja tagasi sõita. Kuid nüüd muudan kawatsuse."

„Seda teete Teie ikka," lausus Sporrinen pahaselt, kui juba teine mootorpaat neid kandis.

Algas tagasisõit. Walwelaewad pahisesid jälle nende ümber. Rebane lasi omale konjakit anda ja jõi. Ta oli joobnud, kui nad merelt maandusid; see sündis nüüd Jõesuu ligi. Seekord mindi jalgsi „Kalewa" nimelisse suwilasse.

„Meie joome edasi," lausus Rebane suwilas. „Too, Georg!"

Nad jõid konjakit sektiga pooleks segatuna.

„Oled sa kuulnud Linki?" küsis Rebane. „Adwokaat Linki? Ta asetseb Tallinnas. Ja Kulli? Kulli? Mõistad, Sporrinen! Laku ja prassi! Ja, ma olen optant... Kuid kuula! Kull! Salongi tänaw nr. 31... Ära temaga!.. ütlesin aadressi sulle? Ei, see oli wale! Waata siia taskuraamatusse. Siin on. Järgemööda hukkame nad kõik. Kull kõige pealt. Georg teeb seda. Anjuta alustab omi wõrgutusi, kahekordseid püünijseid paneb ta. Haha! Mina olen uue Wene keisririigi saatus! Mina! Kõik suurwürstid Saksamaal, Pariisis, Londonis, kõik pööraku minu poole! Minu poole! Ma tean, kust alustada. Kõige pealt kukutame wõimu Eestis! Ja, nimelt Eestis! Ja siit alustame pealetungimist, siit, Wene pealinna külje alt."

Rebane wirutas oma klaasi maha, olles täiesti purjus.

„Tuhat naist ja wiissada meest!" karjus ta kui hullustuses.

„Kull? Kull?" lällutas Sporrinen. „Ma... ma kirjutasin ta aadressi üles.

Siis lõi Rebane seltsimehele näkku rusikaga, nii et see silmili maha langes.

„Lähen magama," karjus ta.

Nad magasid paar tundi.

Samal päewal lõuna ajal istus Sporrinen juba söögitoas, kui Rebane tuli. Wiimane oli woodis einet wõtnud.

„Näidake oma taskuraamatut," nõudis Rebane.

Küsitaw näitas. Ta nägi Kulli aadressi, mis joobnud käega oli kirjutatud ja andis siis taskuraamatu tagasi.

„Kõik on korras," lausus ta.

Sporrinen waatas ta peale kui koer, kes suhkrutükki ootab.

„Oleks hea ettewaatlik olla, et nooreb inimesed meile mõnda wigurit ei mängi," lausus Rebane.

Ülejäänud päewa weetsid mõlemad suwilas. Rebane jõi, kuna ta Sporrineni käskis kaine olla. Ta oli peagi uuesti joobnud.

Sporrinen püüdis teda joomisest eemal hoida, kuid Rebane märkas seda ja karjus:

„Täied pudelid siia!"

Ta pidi jooma ja oma kurja hinge kuumaks ajama. Alkoholi mõjul kujutles ta omale ette pilta, mis sarnased lugudele „Tuhat ja üks ööst". Siis tahtis ta luua omale uue maailma, isegi uue päikese. Euroopa, see oli ta meelest kui paha täi, mida oli waja küüne all puruks litsuda. Ta kujutas ette, et tema on wäljaspool aega ja ruumi.

Sel õhtul sõitis ta suwilast uuesti välja.

Kunes äramoonutus.

Tollest Linki „lüürilisest kõnnakust" Nõmmelt jalgsi Tallinna ja Linki tähelpanekust ministeeriumi ametniku prouale.

Link ärkas külmast, mis teda wärisema pani. Ta tõmbas mantli ümber, olles arwamisel, et see on waip. Peagi tundis ta endas mõttewõimalust. Ta tõusis. Tas ärkas tume aimdus. Ta mõistis kohe, nähes ümbrust, kus kohal ta on.

Ta tõusis kohe üles ja läks edasi. Pool külmanud. Ta hüppas siia, sinna, et jälle sooja saada. Kui hilja wõis olla?

Ta haaras uuri järele. See puudus. Siis otsis ta omad taskud läbi. Tema kirjatasku puudus, niisama raha ja rahakott. Ta oli rööwlite küüsi sattunud. Weider . . . Kuidas see tõelikult siis ometi juhtus?

Äkki ehmatas ta hirmsasti. Ta haaras peast kinni. Taskuraamatus olid ju aadressid, tähelpanekud, plaanid jne. ning see puudus. Esimesel küljel oli Kulli luau 30.000 maraaga kirjas.

Link jooksis. Kui ta oma taskuraamatu tagasi saaks! Ta jooksis, mis suutis. Siis peatas ja küsis mõttes: Mis nüüd teha? Järgmisele rongile? Kuid ei tea ju kellaaega? Võib olla on nüüd kell üks? Võib olla, kell wiis? Ja millal rong sõidab? Võib olla, tuleb tal mitu head tundi oodata?

Kui ta läheks kellegi Nõmme elaniku juure ja jutustaks oma loo? Ei. Mis abi wõiwad nad talle anda? Autojuht oli walgehabemega mehe käskude järele talitanud. Oli keegi teda ära tunnud tema teises kujus ja teda ära annud? Või oli neil sarnane süsteem, et igaühte, kes kahtlasena näis, teelt kõrwale toimetada? Või oli see ainult riisumine autojuhi poolt, kus taskuraamat ainult juhuslikult kaotsi läks? Ometi oli see kõik juba enne kawatsetud, et gaas teda uimastaks.

Niimoodi mõeldes oli Link jalgsi Tallinna poole hakanud minema. Sest tal ei olnud raha sõiduriista palkamiseks ja Nõmme politseile end teatada, see oleks talle häbi toonud. Link kukkus ise lõksu!

Link läks nii ruttu kui suutis. Wahetewahel peatas ta, et oma ägedust maha suruda.

Milline wõis see gaas olla, mis nii ruttu lahkus ja kahjuta oli? Teda oleks wõidud ju ka lasta surmawat gaasi sisse hingata? Siis oleks tast hõlpsasti lahti saadud. Milleks sarnane kerge gaas?

Nüüd saawutati tema taskuraamatu! Võib olla, et temalt muud ei soowitudki kui seda taskuraamatut? Millised nimed olid weel taskuraamatus? Korsten . . . Ja kõik läbielamised Tallinna mängupõrgus Tartu professoriga ja walgehabemega mehega. Ja kõik majad, kus mängiti. See oli selge. Ainult seda raamatut soowiti saada. Ja see õnnestus. See oli tema armsam ja mõnusam raamat.

Link läks rutem ja rutem. Majades wilkusid tulukesed. Hakkas lähenema agul. Kõik uinus. Peagi jõudis ta südalinna ja ruttas oma korterisse.

Waewalt oli ta riietes sängi heitnud, kui ta raskelt magama jäi. Wast õhtul ärkas ta üles.

Esimene mõte, mis teda nüüd waldas, oli see, et ta elu nüüdsest peale kaalu peal oli. See oli iseenesestki mõistetaw. Ta wõitles kurjaga. Selle wõitluswäli oli ikka seal, kus piirid hea ja kurjaga kokku puutusid. Siis küsis eneselt: Kas waew halbtuse wastu wõidelda end üldse tasub? Ja wastas:

Sellejuures ei ole kahtlust. Inimesed on loomaaiast lahti lastud. See oli tema ülesanne, neid taltsaks teha, neist ürgaegne instinkt kaotada.

Kuid kas oli tal selleks küllalt jõudu? Suutis ta sellele julmale ajale wastu hakata? Sest mitte mängupõrgudes pesitsewad mängijad ei olnud ta wastased, waid kogu olewik, käesolew aeg, to peale sõja kata-

strooft järele jäänud ware, mis pidi kehastama olewiku kultuuri oma elanikkega — mtesinimestega.

Ta nägi, et tal tugewa waenlasega tuli wõidelda. Ta organisatsioon pidi wõitluswalmis olema. Ja abilisi pidi ta waenlase laagrist tooma.

Ta meele tuli proua, keda ta nii imelikul kombel põgenema aitas. Ta sõitis kohe Josseli juure. Ja, ta istus seal. Nagu ikka waatas ta pealt. Ta istus tema juure.

„Teie ei mängi mitte, herra Link?" küsis daam.

„Ei mängi, sest Teie eeskuju järele pean waatamise huwitawamaks kui mängimise."

„Teie silmitsemine ei ole hea... mängijatele," naeris daam.

Link waatas daami. Ta istus nii üksikuna. Ainult ta silmad heitsid sädemeid siia ja sinna. Imelik, mõtles Link, et mehed raha pärast mängiwad, aga mitte selle wõluwa daami pärast.

Natuke hiljem lausus daam:

„Ma olin sel õhtul siin, kui Sass mängis ja kaotas."

„Ma tean," lausus Link küsiwalt.

„Ka Teie mängisite, herra Link".

„Ja, ma mängisin."

Kulliga kui tulite, siis mängisite ka. Aga see ei olnud mäng. Ja see õhtu wana professoriga, kui ma ei eksi, oli täis weidrat õhkkonda Eks ole tõsi?"

„Õhtul professoriga? Millise professoriga"? küsis Link.

„Kui Teie nagu oma Pärnu onu mängima tulite," naeris daam kawalalt.

Nüüd mõistis Link, et daam teda ära oli tunnud. Ta tegi pettunud näo. Aga daam palus teda mitte kurwastada, et ta teda ära tundis.

„Teie olite hästi maskeerunud", lausus ta. „Aga ma ei uskunud, et Tallinnas kaks sarnast sõrmust wõiks olla, nagu Teie kannate". Ta tähendas Linki sõrmuse peale.

Nii sai siis see äraandjaks. Ta oli selle unustanud! Ja daam oli seda tähele pannud.

„Tohin siis Teile komplimendi öelda, et Teie mind ära ei annud," sõnas Link.

„Ma ei ole nii rumal," naeratas daam.

Siis lausus Link wõidukalt:

„Meie peame mõlemad ettewaatlikud olema, et mitte üksteist ära anda. Teie olete ühe meie tähtsama ja rikkama riigimehe tütar."

Daam punastas.

„Millest Teie seda järeldate?"

„Teie ninarätikust. Sarnaseid rätikuid toodi Eesti salaja üle piiri. Nad läksid kusagile kauplusesse suuremal hulgal. Kui politsei jälile sai, oli üks daam juhuslikult neid ostnud. Hiljem selgus, et see daam oli kellegi tähtsama tegelase tütar. Asjad konfiskeeriti, peale nende ausalt ostetud rätikute, sest seda palusid tolliametnikud; nad kartsid oma lohakuse eest wastutusele wõtmist ja ametist tagandamist, kui asi Teie isa kõrwu ulatab. Sest see oleks rahwale annud mulje, nagu oleksite Teie salakaupa tahtnud osta. Mõistate ju poliitiliste wastaserakondade mustamist. Nähes praegu rätikut Teil, tean, kes Teie olete. Mul oli juhus politsei muuseumis üht eksemplaari näha, mida just igale ühele ei näidata... Nüüd olete Teie aga Kuldi proua."

„Pst!" tegi daam. „Ma ei soowi end siin ära anda. Olen siin waid uudishimust. Ei soowiks, et mind siin tuntakse."

Ta oli aga õiguspoolest tulnud siia juhtumisi otsima ja leidis ainult — Linki.

Mäng läks täna ilma mingi erilise sensatsioonita. Kuid nad ei pannud seda tähele. Neil oli küllalt tegemist üksteise tähelepanemisega. Nad kõnelesid waikselt ja waatasid üksteise otsa, ikka suuremat ja suuremat sümpaatiat üksteise wastu tundes. Lõpuks läks kõne õhtusöögi peale.

Siis küsis daam:

„On Teil minule midagi pakkuda?"

„Ainult juhtumusi, awantüüre", lausus Link.

„Teiega?" küsis daam. „Kas kui asjaarmastaja wõi kui..."

„Minuga kui salapolitsei ametnik."

„Wõite Teie seda mulle lubada?"

„Pean ma Teile algul ühe kaastöö andma? Mind wiidi eila autos Nõmmele, uimastati. Mees, kes seda tegi, oli professor, ühtlasi ka see walgehabe, kes Teie silme ees raha wälja pettis."

„On see tõsi?" küsis daam raskelt hingates.

„Ja."

„See... see, kes seal istus?"

„See rööwloom... ja!"

„Ja mis pean mina siis tegema?"

„Mind aidake seda meest otsida ja kinni wõtta."

„Ma imestan Teid!"

„Ma olen ainult inimene. Aga on siiski ilmas jõud, mille wastu olen walmis wõitlema."

„See on kurjus," lausus daam. „Meie kõnet hakatakse tähele panema. Tulge homme mu juure külla."

Ta nimetas nime ja aadressi. Siis sirutas wälja käe. Link suudles sõrmi.

Nad lahkusid. Link läks. Daam jäi aga üksi mõttesse.

„Meil daamidel puudub fantaasia," lausus ta. „Ma otsisin awantüüre ja ei leidnud neid mitte. Aga nüüd! Ja, nüüd olen ma kindel, et see mees... et tema kaudu saawutan neid... Inimesel ei ole enam anda kui oma elu..."

* *
*

Link sai järgisel päewal postiga wäikese paki. Kui ta paki awas, leidis sealt uuri, rahatasku ja raha. Ainult taskuraamat puudus. Ka üks sedel oli seas, kirjutatud masinakirjaga, mille sisu järgmine:

„Ma ei ole kellegi taskuwaras. Need asjad, mida minu asetäitja Teilt wõttis, saadan tagasi. Taskuraamat on mu käes, sest et selle sisu huwitab mind. Walling."

Link ei rõõmustanud. Niimoodi ei kirjuta juut. Mis tähendab talle see mõnisada marka ja kulne uur? Taskuraamat oli läinud, kuid nüüd teadis ta ikkagi, kelle käes ta oli. Ta lükkas saadud asjad kõrwale ja mõtles meeldiwa daami peale.

Peale lõunat wõttis daam teda wastu. Ta elas suures majas, mis wäga rikkalikult, aga ühtlasi maitsekalt oli sisse seatud.

Tüdruk palus Linki teelauda.

„Meie ei ole mitte kaua üksinda", lausus daam, „minu mees tuleb warsti ministeeriumist."

Link waatas ringi. Teda üllatasid weidrad pildid, mis olid wiimastelt kunstinäitustelt kokku ostetud. Seda märkas daam ja lausus:

„Neid on mu mees muretsenud. Tal oma nõrkus — Eesti kunstnikke toetada. Sest mis mõte on siis ühel pildil, mis kujutab naisterahwa pluusi, aga mille nimeks: Beethoveni sinfoonia? Aga jätame igale ühele oma. Wõi olete ka Teie ekspressionist?"

„Ma seda asja hästi ei tunne," wastas Link. „Kunstnikkude toetus on aga ikkagi toetus, maaliwad nad nii ehk teisiti. Kuid nüüd lubage mind seda korrata, mis ma eila Teile ette panin."

„Ma usun, et ma Teid õieti mõistan," wastas daam. „Ma tahan aga loota, et Teie armastuse awantüüre ei otsi. Sest selleks ei käi ma mängupõrgutes."

„Mu proua, ma loodan, et Teie seda minu tegewuses leiate, mida otsite."

Seal tuli tüdruk äkki sisse ja sosistas midagi daamile.

„Mu mees," lausus daam Linkile.

Ta waatas Linkile rahulikult oja ja kui mees tuli, esitles teda mehele.

Kuld oli sihwakas, elaw mees. Ta oli wõrdlemisi noor, elegandilt riides. Ta armastas kätega mängida, kusjuures üks erilise kiwiga sõrmus ikka nähtawaks sai. Link ei suutnud omi silmi selle sõrmuse pealt kõrwale pöörda.

„Selle sain kingituseks ühelt wälisriigi saadikult," lausus Kuld, kes Linki waadet tähele pani.

Nende kõne kaldus kirjandusse ja kunsti. Link leidis, et Tuglas kui kriitikus otsib teiste kirjanikkude töist psükoloogilist tõde, kuna ta omad fantastilised nowellid psükoloogiliselt usutawad ei ole. Kuld esines Tuglase waimustatud kaitsjana, kuna ta abikaasa Underi sonetta deklameeris.

Kuld waatas oma naist armastawa pilguga.

Link wiitis siin tund aega lõbusalt, aga kui kodus oli, siis tundis nukrust.

Waewalt oli ta weerand tundi kodus istunud, kui talle kiri toodi. Link luges:

„Wäga austatud hra Link!

Mul on kahju, et meie kohtamine teisiti kujunes, kui ma algul arwasin. Mitte sel põhjusel ei kirjuta ma Teile, sest et meie wõime omi kokkusaamisi muus paigas jätkata. Aga wõib olla, et Teie meie majast selle leidusega lahkusite, nagu oleks mu mees teatud „nõrkustega". Ka minu silmis. Mina olen selles „arwamises" süüdi ja sellepärast on mul rutt Teid paluda, seda arwamist endas mitte lasta idaneda. See on tõsi, et mu mees ostab ekspressionistlisi pilta. Aga seda peab enam sümboolselt wõtma. Ma olen ikka leidnud, mida „nõrgem" üks inimene esimesel esinemisel oli, seda enam wõitis ta pärast, kui teda tõsise pilguga hindama hakkasin.

Nägemiseni... millal? ja kus?.. Teie

Lonny Kuld".

„Lonny on ta nimi!" lausus Link waljusti. „Lonny!"

Telefon helises. Link ruttas juure. Kõneles Kull.

Kull teatas, et on asutatud uus mängusaal. Ta peaks seda tundma õppima. Saal ei olewat ainult suur, waid politsei ilmumisel andwat ta varieté ilme. Sinna minewat ka Anjuta Pawlowna ja Korsten. Aadressi ei teadwat ta. Ainult Anjuta juhatusel pääsewad nad sinna.

Kõneleti kokkusaamise üle, ja kell kümme sõitis Link „Lindeni" kohwikusse, et sealt kohale minna.

Seitsmes ära mõõnutus.

Tollest koomilisest mängupõrgust, kuritööst Hobusepea tänawal ja tollest „Waba Sõna" toimetajast, keda Link „prii küüdiga" oma juure lasi tuua.

Maja, kuhu nad läksid, asetses südalinna weerel, ühes kitsas tänawas. Wäliselt näis ta üks neist kõrgeist Gooti stiilis keskaegseist majadest, nagu neid Tallinnas küllalt kesklinnas. Tänawa pool oli dieti wähe aknaid, aga needki, mis olid, olid seespoolt läbipaistmata kardinatega warustatud.

Jõuti kaunis räpasesse esikotta, kus elektri pirn waewalt helkis. Rutati treppidest üles. Jõuti kitsasse ruumi. Kui nüüd ühest uksest sisse mindi, esines kaunis suurepäraliselt sisseseatud tuba puhwetilaudadega, mille juures mõned tundmatud inimesed istusid. Sellest ruumist läbi minnes jõuti mängusaali.

Keskel oli laud ja keerdtool pangapidajale. Laua ümber olid mängijate istmed nagu looshid. Üldse awaldas ruum Pariisi varieté ilmet. Selles wõis kui näokattes mängida. Kaks miniatüür-roobast läksid iga mängija juurest pangapidaja juure. Igal mängijal oli oma wankrike. Need olid mängusummade sissesaatmiseks ja wõitude saamiseks määratud. Tarwitses ainult nupu peale wajutada, kui nad liikuma hakkasid.

Link ja tema seltskond wõtsid platsi ühes looshis neljale inimesele. Anjuta ja Korsten istusid kumbki eespool. Link ja Kull tagapool.

Pangapidaja, kes oli sabakuues, tõsis istmelt ja kõneles:

„Mu herrad ja daamid! See on „Õnne" maja! Teie wõite siin mängida, kui soowite. Üks suurimaist mängu kunstnikkest lõi selle asutuse. Siin ei ole meil tarwis karta politseid. Ühe näpu surumisega pühin ta siit minema. Waadake!"

Kõneleja wajutas näpuga oma tooli juures mingit nuppu. Silmapilk kadus mängulaud, aga seinas awanes eesriie ja näitelawal tantsisid neli kaksteistkümne aastast last flööti ja wiiulimängu saatel, olles kui kehastatud süütused omas walges rüüs, mis lilledega kaunistatud.

Siis tormas esile politsei wormis rühm mehi.

„Meile on öeldud, et siin mängitakse! Kus mängitakse?" hüüdsid nad.

Publikum naeris. Tüdrukud tantsisid. Siis wiskasid „politseinikud" omad pealisriided ja seisid kui eraisikud teiste seas. Eesriie langes ette.

„Teie nägite, mu herrad ja daamid," lausus pangahoidja, „meie petame politseid. Meil on pealegi mitu nummert ja iga nädal programmi muutus."

„See on rumal kino," lausus Link. „Kõige rumalam kino! Kui politsei tuleks, oleks tal kümne minuti jooksul kõik selge."

Korsten kehitas õlasid.

Link küsis eneselt, milline eesmärk sellel wõiks olla, sest ühe nädala jooksul oleks see mängupõrgu ometi üles leitud.

Kull ei teadnud missugust seisukohta wõtta.

„Suurepärane!" hüüdis Anjuta Pawlowna. „Meie saame siia alati tulema."

Anti pidusöök. Linkil ei olnud isu. Kull tundis igawust ja otsustas Anjutast lahkuda. Ta tahtis talle juba homme wiimase kingituse saata, kallihinnalise ehte, mida ta Kopfi aknal oli näinud."

Link tõusis äkki üles ja läks.

„Kuhu?" hüüdis Anjuta. Ta oli korraga wäga ärritud.

Korsten pööris daami poole. Ta lahutas teda Linkist, et wiimane wabalt wälja pääseks.

Link wõttis eesruumis oma palitu. Teener juhatas teda wälja. Kuid enne kui tänawale lasi, waatas läbi augu, mis ukse ees.

„Mu herra, üks politseinik on seal", lausus ta.

Aga ta awas siiski ukse. Link astus wälja. Ta nägi, et ametnik naeris. Niisama ka teener. Politseinik oli „Õnne" maja poolt wälja pandud.

Link läks sinna paika, kuhu ta oma auto oli tellinud. Ta oli ette wõtnud seda mängupõrgut lasta sulguda ja omanikud wastutusele wõtta. Ta tahtis ainult seda, et teatawaks saamine nagu ajalehtede kaudu oleks sündinud. Nagu oleks keegi ajakirjanikkest artikli kirjutanud, millised koopad linnas olemas, mille järele siis ka politsei energilisemat tegewust awaldab. See kaotaks tema jäljed.

Sõidu ajal seadis ta ajalehe märkuse kokku.

Siis mõtles Kulli peale. Ta nägi selles nooresmehes käesolewa aja nooremehe sümbooli. Pimestatud Wene keiserliku tantsijanna hiilgusest, ei näinud ta, kuis see teda hukatusse wõis wiia. Oli ta ajakohane noormees? Oli ajakohase nooremehe ülesanne pillata end ja oma wara öölokaalides ja tantsijanna sängis? See olgu endiste suuruste toiming, aga mitte noore wabariigi noore jõu tegewus. See on langus, ajakohase kõlbluse langus.

Siis telefoneeris politseisse mängupõrgu aadressi. Kuid algul käskis ta ainult Kulli silmas pidada, kui ta majast lahkub. Teda kaitseda.

*

Keskööl helises telefon. Link kargas üles. Teda waldas aimdus, et on midagi sündinud... Kulliga.

„Siin Link!" hüüdis ta telefonisse.

Telefoni juures oli politseiametnik.

„Mis on?" küsis Link.

Hääl ütles:

„Herra Edgar Kull, kes politsei kaitse all oli... ta on tapetud. Käidawal tänawal! Kell kaks. Teine herra, kelle nimi Korsten, on raskelt haawatud. Niisama politseinik, kes neid silmas pidas. Mõlemad wiidi linna haigemaija. Surmatu on niikauaks mõrtsukatöö paigal, kuni Teie isiklikult sinna ilmute. Auto on Teie juure teel. Daam, kes ohwritega ühes oli, on haawatud ametniku nõudel wangistatud. Olen rääkind".

Link wärises. Kuid rahustas end ja pani ruttu riidesse. Auto oli juba ukse ees. Link tormas alla, unustades elekterlambi kustutada.

Sõidu ajal mõtles ta: Ma ei oleks pidanud wärisema, kui seda teadet kuulsin. Ma pean nii külmawereline olema, et enesegi surmateadet rahulikult wõin wastu wõtta.

...Kulli surnukeha lebas pimeduses.

Neli meest taganesid, kui Link autost wälja astus. Link palus tänawa sissekäikudel wahti pidada ja mitte kedagi kuritöö paika lasta. Ametnik teatas, et kedagi ei ole siit mööda lastud.

Kuritöö sündis Hobusepea tänawal.

Kell oli kolm — hommikul.

Link walgustas elektritulega surnukeha. Tal oli sügaw haaw kaelas kuni seljani. Ta lamas näoga wastu prügitust. Nõnda leidsid teda politseinikud, kui nende ametiwend neid juure wilistas, olles werine, silmad pungis. Korjus oli tardunud ja kange kui puu. Weri, mis haawast nõrgunud, läikis tänawal kui must marmor.

Link märkis kõik üles, mis nägi — paiga, majade numbrid jne. Katsus, kas kõrwal olewate majade uksed ja aknad kinni wõi lahti. Kas ei olnud näha mingisuguseid tunnusmärke kurjategijate poolt?

Link ei leidnud midagi.

Üks ametnik läks autot tooma, et korjust ära wiia.

„Mitte kedagi tänawale lasta! Igaüht, kes tuleb, wahi alla wõtta."

Ta sõitis haigemaija, kus haawatud olid.

Korsten oli mõistuseta. Arst tõendas, et tal olewat raske haaw, arwatawasti Soome pussiga löödud, peas. Ametnik oli kergemalt haawatud. Tal olid mitmed haawad. Õla ja käsiwars olid sidemes.

Ta kõneles:

„Kell kaks astus tapetu ühe teise isandaga ja daamiga sellest majast wälja, mida mulle juhatati. Selle maja ees seisis keegi politseinik. See näis kahtlane. Ma küsisin eneselt: „Miks seisab ta selle ase-

mel, et kõndida, ühel kohal?" Umbes tund aega nägin teda niimoodi seismas. Siis soovisin temaga kõneleda. Ma läksin ta juure. Ta ütles mulle karmilt: „Mis Teie soovite? Minge edasi!" Ma tahtsin talle oma ametitunnistust näidata. Siis avanes uks ja ma nägin, et keegi välja astus, kelles herra Kulli ära tundsin. Politseinik pani mu tee eest kinni. Ma ei tahtnud mingisugust kahtlust äratada ja hoidsin eemale. Siis astus veel üks herra ja daam välja.

„Nad läksid edasi. Politseinik ütles mulle: „Minge nüüd rahus!" Et mitte kahtlust äratada, jälgisin neid küllalt kaugelt. Nad pöörasid Nunne tänavale ja kadusid silmist.

„Siis kiirustasin. Nad võisid umbes Laia tänava kohale jõudnud olla. Siis jooksin. Ma jooksin Laia tänavale sisse ja kuulsin äkki kis... See oli mahasurutud ja iseäralik. Mäletan sõjast, kus viibisin, et niimoodi surmahirmus karjutakse. Ma hakkasin kohe signaalvilet puhuma ja jooksin Hobusepea tänavale sisse. Ühtlasi tõmbasin oma revolvri välja.

„Ma ei saanud mitte kaugele edasi. Äkki olin seljatagant haaratud. Mu silmad põlesid hirmsasti. Ma tundsin pistet õlasse. Ma tahtsin revolvrist lasta, aga seda ei olnud enam minu käes. Mu käsi oli päris halvatud. Siis mõtlesin ma, et laskun maha ja teen nii, nagu oleksin ma surnud. Meie päälik õpetas sõjas niimoodi tegema. Järgmisel silmapilgul lamasingi juba, aga keegi oli mu peal, võib olla, et koguni kaks inimest. Mu suu hoiti kinni. Ka ei näinud ma midagi, sest et sulgesin silmad. Ma usun, et keegi tormas majast mu kallale. Ka olin ma pool kurt.

„Kuis edasi läks, ei tea ma selgesti. Ma kuulsin ainult jooksvaid samme. Mind tõsteti üles. See oli üks ametivend. Ma ütlesin talle ruttu kõik, mis ma olin läbielanud. Ma ei võinud midagi näha, sest nad olid pipart mu silma hõõrunud. Siis kuulsin ma naisterahva häält. Ta vastas küsimusele, kes ta on, et olevat tantsijanna ja tahtvat hra Linkiga kokku saada.

„Pärast", kuulsin ametniku häält.

„Siis tahtis ta vist joosta. Ma kuulsin, kuis ta „Georgi!" hüüdis. Ma karjusin: „Pidage! Pidage!" Enam ma ei mäleta. Ma kaotasin mõistuse. Ma ei tea just, kas mu viimased sõnad õiged on, sest peale haava saamist oli kõik hirmus segane. Ma olen raskelt haige. Suren ma?"

Ametnik lõpetas. Arst naeris.

„Ma paluks Teid, herra Link", sõnas ametnik. „Tohtred ei kõnele tõtt."

„Aga, isand Laur", sõnas Link, „kuis võite surma peale mõtelda. Teil on ainult mõned kerged haavad. Nende tõttu sarnane mees kui Teie ei sure".

„Ma olen oma kohuse täitnud", lausus ametnik wärisewal häälel. „Nüüd aga suren."

Ametnik, kes esimesena kuritöö paika jõudis, kõneles, et ta mõningaid inimesi oli näinud tänawal olewas maja nurgas. Ta ei wõinud neid mitte kirjeldada. Teda peatas üks isand, kes end jalule püüdis ajada ja karjus: „Püüdke daami kinni! Pidage teda!"

„Wast siis kukkus ta maha ja jäi lamama", kõneles ametnik. „Ma ruttasin inimeste juure, kuid kohale jõudes ei olnud neid seal, nagu oleks maa neid alla neelanud. Ma läksin tagasi kuritöö paigale."

„Ja see daam?" küsis Link. „Mis sellega sündis?"

„Mul oli mulje..."

„Ei, herra Tamm, muljet ei taha ma teada saada, waid seda, mis Te oma silmadega nägite ja kõrwadega kuulsite."

„Kuulen. Kui ma tagasi tulin, hoidis üks ametiwend üht daami kinni. Ma hüüdsin talle: „Pea! Ära lase teda minna!" Me olime kõik ärewil. Daam palus Teiega kokku saada. Ta ei tahtnud lasta end kinni pidada. Ta pani wastu. Me sidusime ta käed. Siis pidime haawatud ametiwenda aitama. Me ei teadnud weel, mis oli juhtunud. Siis alles soowisime..."

„Kuidas? Kõnelege ainult, mis Teie nägite!"

„Siis alles waatasime, mis oli sündinud. Keegi lamas weres maas. Ta näis surnud olewat, sest ta oli üsna tardunud. Teine hoigas. Siis tuli kolmas ametnik. Meie saatsime teda Teile telefoneerima. Seda palus haawatud ametiwend Laur. Me peame seda kõige pealt tegema, ütles ta."

„Mis daam sel ajal tegi?"

„Teine ametnik läks temaga jaoskonda."

„Herra Tamm, palun Teid peatada, kuni ma kõnelenud olen ka Teie seltsimehega. Kuis on ta nimi?"

„Wesisepp."

„Hea. Ja mitte sõnagi sellest, millest meie kõnelesime, teistele. Isegi Teie abikaasale mitte. Teie annate oma ausõna?"

„Ja, ausõna."

Wesisepp tuli.

„Teie wõtsite täna öösi ühe daami kinni, kes tänaöise mõrtsukatöö juures oli?"

„Ja."

„Miks tegite seda?"

„Sest politseinik Tamm ütles, et üks ohwritest on teda käskinud seda teha. Ka seltsimees Laur palus sedasama."

Sel silmapilgul helises kriminaalpolitsei ametitoas, kus Link wiimaseid ametnikke üle kuulas, telefon.

„Siin „Waba Sõna" toimetus! Meile teatati praegu kuritööst."

„Silmapilk," hüüdis Link. „Kes teatas sellest Teile?"

„Ma wõin sellest teatada, ilma et ma selle juures toimetuse saladust awaldaks, sest et see sündis nõnda öelda nimeta. Uksel kõlistati. Kui selle awasin, kuuldus hääl: „Kirjakastis!" Ma awasin selle ja leidsin kirja. Selles teatati kuritööst."

„Wõite mulle ette lugeda, milline see kiri oli? Siin... kriminaalametnik Link."

„Kohe, herra Link. Sisu on järgmine: „Täna öösi sai Hobusepea tänawal tuntud seltskonnategelase ja miljonääri Kulli poeg Edgar Kull tapetud. Kurjategijad on põgenenud. Siin näib kättemaksuga tegemist olewat. Tapetu esines kaardimängijate ringkonnis." See on kõik."

„Kas ajalehe kaastöölistest weel keegi sellest kirjast teab?"

„Ei!"

„Kas Teie wõite mulle kohe isiklikult seda kirja tuua? Ma saadan sinna politsei auto."

„Herra Link, mul on tööd. Ma olen toimetaja."

„Teie siiatulek on praegu tähtsam kui mõne artikli kirjutamine, herra toimetaja."

„Minu kohus..."

„Wabandage! Loodan, et Teie seda pahaks ei pane, kui Teid politsei autoga lasen siia tuua. Ametnik sõidab kohe wälja. Paluksin ühtlasi seda teadaannet mitte trükkida lasta. Nägemiseni. Olen kõnelenud."

Link saatis auto minema.

„Nii siis, herra Wesisepp. Kas daam kaaslasi appi kutsus?"

„Ja."

„Kuis ta seda tegi?"

„Ta jooksis mõned sammud minu juurest eemale ja hüüdis: „Georg!"

„Teie kuulsite seda?"

„Ja, päris selgesti. Ta ütles: Georg! Kuna ta ära jooksis, ei jäänud ka mina kauaks magama, waid jooksin ta järele ja sidusin ta käed kinni."

„Mis see naisterahwas siis weel tegi?"

„Ta oli kaunis rahulik ja lasi end ära wiia. Muu seas ütles ta: „Ma wõin ju ometi salapolitseiniku hra Linkiga kõneleda?"

„Teie peate siis niikaua ootama, kuni hra Link hommikueinet on wõtnud", rahustasin ma teda."

„Ja siis? Kus see daam on?" küsis Link.

„Politseis. Ta kõneles siis weel: „See on Teie poolt halb tegu, armas sõber. Ma wõin herra Linkile hea sõna teie eest ütelda. Sest herra Link oli ka ohwritega niisama ühes nagu mina. Ainult ta läks

warem ära. Muidu oleks ta ise kõik kaasa teinud..." Siis käskisin teda oodata."

„Ütlesite talle, miks Teie teda kinni wõtsite?"

„Ei, mitte sõna."

„See on hea. Jääge kõrwaltuppa."

Link palus ka teisi tunnistajaid sisse. Siis tuli toimetaja. Ta protesteeris waljusti ajakirjanduse ja ajakirjanikkude ühingu nimel, et see on wägiwald, mis temaga tehakse.

„Kui Teie ajaleht selleks on, et kõmuliste asjadega, millest Teie ise waewalt midagi teate, lugejaid wõita, siis on Teil õigus", lausus Link. „Kui Teie aga sellega mu asja ära rikute, siis on minul õigus mingisuguseid ettekirjutusi Teile teha teatud piires."

„Teie", protesteeris toimetaja, „katsuge Teie aga ajakirjandusele juhtnööre anda. Nüüd ei ole enam Wene wõim maksew. Meie wõtame Riigikogus asja..."

„Mul ei ole praegu aega Riigikoguga wõidelda. See on Teie asi. Lubage mulle see kiri, mis saite?"

„See on toimetuse saladus", wastas nüüd ajakirjanik ägedalt.

„Kas pean ma Teid narriks pidama, herra toimetaja? Mina austan toimetuse saladusi niikaua kui nad seda nõuawad, kuid siin on erakorralise asjaga tegemist. Kuna ma aga nüüd sunnitud olen „toimetuse saladust" wägiwaldselt Teie taskust wälja wõtma, teatan Teile, et see ainus materjaal on, mis meid kuritöö jälgile wõib juhatada."

Toimetaja andis paberi, kuid lausus:

„Protesteerin!"

„Kas Teie midagi sellest mehest nägite, kes selle kirja tõi?"

„Enne kui kirja kastist wõtsin, ruttasin akna juure, sest arwasin, ehk on siin mõne ajalehepoisiga, kes narrida tahab, tegemist. Ainult wähe walgust langes aknast tänawale. Ma arwan, et ma kedagi hästi riides isandat nägin. Mõni silmapilk hiljem kuulsin sealt poolt, kuhu ta läks, auto ärasõitu. Ma olen kindel, et see tema oma oli."

„Herra toimetaja, Teie olete nii lahke ja jätate selle kirja minule. Ma palun Teilt ausõna, et sellest kirjast waikiksite, niisama kõigist, millel kirjaga ühist."

Toimetaja sai nähtawasti kogu sellest loost huwitatud.

„Teil on mu sõna", lausus ta.

„Mu auto wiib Teid tagasi. Palun Teid peatoimetajale teatada, et ma temaga kõneleda soowin. Kui ta tuleb, telefoneerige."

Toimetaja läks.

Kaheksas ärawõõrutus.

Tollest Anjuta usutlemisest. Linki ja Lonny kawatsustest. Weriwõimu terroor laguneb.

Link jäi üksi. Sisemiselt oli ta päris külm. Ta suutis täielikult enese üle walitseda ning oli enesega rahul.

Kuritöö põhjust teadis ta. See ei olnud kättemaks, waid midagi hädaohtlikumat ja kurjemat. See oli terroor! Seda näitas kiri ajalehe toimetusse, mis kuritööst kõigile pidi teatama. See oli terroor kõigi nende wastu, kes pidasid end walge habemega mehe mänguõnne ohwriteks.

Kui palju ohwrid oli see mees üldse saanud? Palju inimesi oli end tema párast tapnud, mängides end lagedaks? Palju oli ta perekondi õnnetuks teinud, kus mehed, isad, pojad end paljaks mängiwad? Ja palju oli tal omal kaaslasi, abimehi? Mis inimesed wiimased olid? Milliseid kasusid oleks selle kuritöö awalikuks tulek laiemate hulkade seas talle annud?

Kull oli surnud, oli tapetud wõib olla sel põhjusel, et ta mängust Wallingiga oli temale, Linkile, kõnelenud. Ja wõib olla ehk taheti tedagi tappa, kuna ta ainult õnneliku juhuse läbi pääsis, sest et ta waremalt mängumajast lahkus.

Oleks ehk ka wõimata, taktilistel põhjustel wõimata „Õnne" mängupõrgut lasta sulguda.

Ja Anjuta Pawlowna? Kui ma aimaks, kelle teenistuses ta on? Ja kui ma ka „Õnne" mängupõrgu majanummert teaks, on siis see maja sellega juba mu meelewalla all? See wõis ainult pettus olla. Tunnen ma kõiki saladusi? Ettewaatuse abinõusid, mis mu wastu tarwitusele wõetud?

Ma ei lähe weel tantsijanna juure. Ma lasen teda meelebi oodata... Siis näeb ta, et mitte midagi loota ei ole.

Kuid lõpuks otsustas Link ometi teisiti. Ma teen wastupidi. Ma katsun teda osawõtlikkusega petta. Ta on kawal, kuid usun, et olen temast kawalam. Niimoodi saan ehk enam tema kaudu midagi kuulda.

Link sõitis kohe jaoskonda. Daam istus teises kõrwaltoas toolil. Link astus tema juure.

„Aga preili, mis on siis Teiega juhtunud? Wast nüüd telefoneeriti mulle, mis sündis. See on hea, et Teie minu peale mõtlesite!"

„O, herra, Teie olete ingel! Ingel! Lahkume siit! Kohe! Ma ei wõi minutitki siin kauem olla! Kole!"

Anjuta lähenes uksele...

„Ja, aga lubage mind hoiatada. Meie elame linnas, armas preili. Iga linn on karm. Seal on ametnikud, kõik wäikesed inimesed,

kes oma ametit peawad kinni pidama. Nad täidawad seaduseid. Ka mina olen ametnik. Minu kohus on ainult süüdlasi otsida ja mitte süütuid wabastada."

„Ja siis?" küsis Anjuta waljusti.

See toon üllatas Linki. Ta hakkas asjalikumalt peale.

„Teie asi ei puutu minusse, waid kohtu-uurijasse. Tema ülekuulamist peate juba enesele meeldida laskma. See on piinlik. Aga asjakäik on selles süüdi."

„Ja Teie?" päris Anjuta.

„Ja, mina? Ma ei wõi muud teha, kui et ütlen kohtunikule, et meie wanad tuttawad oleme ja et ma oma poolehoidu sarnases kuritöös ei wõi kellelegi anda."

„Miks tulite siis siia? Teie ei ole ju kohtu-uurija."

Link mõistis, et daam teda oli läbi näinud. Aga ühtlasi teadis ka kindlasti, et daam süüdi oli.

„Ma tulin siia wäikese asja pärast", lausus Link ruttu. „Ma tulin Teid aitama. Teie olete ametnikkele wastu pannud?"

„Milline naine laseb end ilmaaegu politsei koertest kinni wõtta?"

„Ja, asjaolu on selles süüdi, et Teie politseist tahtsite ette jõuda."

„Ma olen endine keisrikoja tantsijanna. Minu nimi saab niimoodi teotatud."

„Olete siis ametnikule oma nime öelnud?"

„Mõistagi, et nimetasin. Aga kohe!"

„Seda nad mulle ei öelnud. Nad nimetasid mulle ühe teise nime, mida Teie olewat hüüdnud."

Link pani tähele, kuis Anjuta teda kahtlasel pilgul riiwas. Siis waatas kõrwale ja trummeldas sõrmedega põlwedel.

„Ühe teise nime! Tähelpanu wäärt! Mu nimi on küllalt tuntud? Mis nimi see wõis olla?"

„Ametnik nimetas nime Georg."

„Siis kuulis ta halwasti", lausus daam, ilma et oma nägu oleks muutnud.

„Aga samal ajal kuulis ka teine ametnik sama nime. See on tõde."

„Hea", lausus Anjuta natuke hiljem. „Minu mehe nimi on Georg. Ärewuses olles nimetasin..."

„Noh, siis on ju kõik selge. See on mõistetaw. Ainult keegi ei teadnud siiamaale, et Teie abielus olete."

„Olen ikka olnud."

„See on hea. Pean ma Teie abikaasalt järele küsima? Wõib olla, ei ole Teil aga temaga enam midagi ühist?"

„Siiski! Mu mehe aadress on Narwas, Jõe tänaw nr. 23... Ta nimi on Georg Petrow."

„Tal ehk on piinlik. Ehk on see wäga halb, et Teie nimi Kulli mõrtsukaga seotud saab? Pealegi awaliku arwamise ette tuleb?"

Nüüd karjatas Anjuta. Ta langes toolile tagasi.

„Kull on... tapetud!.." hüüdis ta ja langes toolilt põrandale.

Link kahtles silmapilk aega. Siis otsustas seda mitte uskuda, mis nägi. Ta tõstis daami üles, kutsus ametniku, käskis hoolega daami walwata ja mitte kedagi tema juure lasta. Sõjariistad olgu wõitluswalmis.

Ta sõitis politsei peawalitsusse tagasi, lasi politsei arsti kutsuda ja palus teda kohe wangi juure sõita ja haigel wõimalikult hästi ka riided lasta läbi otsida. Siis kirjutas ühe käsu tema jaoks ja andis edasi.

Ühtlasi teatas ta politsei informatsiooni bürossse, et iga ajakirjanik, kes kuritöö kohta teateid tuleb saama, tema juure saadetaks.

Oli juba päew alganud. Link wannitas end ja sõitis siis ajalehe peatoimetaja juure, kes oma ilmumisest toimetusse teatas.

Hiljem, kui Link talle kõik ära oli kõnelenud, ütles ta lõpuks:

„Mis mulle julgust andis Teie aega raisata, on järgmine asjaolu: Kui see ainus asi oleks, ainus kuritöö, mis ühe ja sama isiku wõi rühma poolt tehtud, siis laseks ma ju seda asja ka awalikkuse ette. Aga selle loo taga seisab seltskond ühe wäga targa ja jõurikka mehega eesotsas. Ta on mingisuguse organisatsiooni loonud, kelle siht näib olewat oma peameest kaitseda. Ta on loonud hulk mängupõrguid, et omi isiklikke kuritöid korda saata, mille läbi teatud hulk inimesi kasu saab ja millest wõib olla üks osa ka tema aususse usub. Ta on muutunud kogu linna, Tallinna, mängupõrguks, kus ei mängita mitte ainult raha peale kaarte, waid ka muude keelatud wõtetega inimelude peale. See kiri, mille ta wõib olla isiklikult Teie kirjakasti pani, näitab, et ta asja awalikkuse ette toomisega mingit sihti püüdis saawutada. Ohwer kõneles mulle, kuis ta temaga omapäraselt kokku sai. Teie teate, kui kahjulik sarnane inimene praegusele ühiskonnale on. Tema häwituseks palun Teie ja Teie ametiwendade kaasabi. Tohin paluda, et mingisuguseid teateid Kulli kuritöö kohta awalikuks ei saa. See on muidugi ainult esialgu."

„Mul ei ole selle wastu midagi", lausus peatoimetaja.

„Siis tänan Teid ja soowin meile mõlemile head kordaminekut."

Kui Link koju jõudes woodi tahtis heita, teatati talle:

„Proua Lonny Kuld."

„Palun, palun", lausus Link elawalt, kui daam sisse astus.

„Ma usun, et meid siin murelik mees ei sega, pealegi kui teda meie kawatsused ei huwita", lausus daam Linkile kätt ulatades.

Link ei leidnud sõnu, kuna ta ühtlasi silmi tema pealt kõrwale pöörda ei suutnud. Aga waikus ütles enam kui sõnad.

Wiimaks palus Link daami istuda. Ja tal tuli mõte, et ta temale, keda ta armastas, kogu sellest loost teataks. „Wõib olla, wõib daam talle kuidagi kasulik olla.

Ta kõneles:

„Täna öösi tapeti meie ühine tuttaw Kull. Korsten on raskesti haawatud. Mina pääsesin juhuslikult. Kurjategijat tean ma. See on jällegi see walge habemega kaardimängur ja professor. Anjuta Pawlowna, Kulli kallike, on wangistatud. Ma olen tema kaassüüs kindel, kuigi tema salgab. Siin palun Teie abi. Kui ma Teid temaga ühte wangikambrisse kinni laseks panna. Ta tunneb Teid kui oma ringkonna inimest. Ütelge, et Teie keelatud mängust osa wõtsite ja warsti lahti saate. Lubage ühtlasi teda aidata... põgenemises. Selleks tehke talle selgeks, et ta seisukord lootuseta on. Siis ütleb ta Teile, mil põhjusel ta walmis on põgenema, sest süütu inimene, kel lootus lahti saada, ei mõtleks selle peale, ta loodaks ikka õigluse ilmsiks tulekut. Teie mõistate mind, proua. Siis teeme mõrtsuka kahjutaks ühiskonnale."

„Ma täidan Teie soowi", lausus proua.

Link sai liigutatud.

„Ainult see puudus mul — midagi teha, kasulik olla", jatkas Lonny. „Ma tahan elus midagi korda saata, see tasub eluõiguse."

„Ja seda otsisite mängupõrgust?"

„Wõib olla et ja, aga ka ei. Ma tundsin seal end wabana. Kuid selles ringkonnas, milles elan, seal on piirid, müürid."

„Mis kitsamad kui wangikambrid, kus wabad ollakse. Aga Teie herra mees?"

„Igas abielus, teadke; jääb natuke sellest unistusest täideminemata, mida meie enne abielu loodame", oli kirglik lause. „Ma ei wõta meest arwesse, kui ma seda puuduwat ilma temata saan kätte."

„Ma austan Teid."

Linki hääl wärises.

„Nüüd ütelge, mis mul teha tuleb?"

„Ühel päewal, mida Teie määrate, wiin Teid autoga wangimaja ülema juure ja seal kõneleme pikemalt. Millal wõin Teie järele tulla?"

„Järgmisel laupäewal samal tunnil."

Daam tõusis.

„Wangimaja hallid müürid hakkawad peagi hiilgama," lausus Link.

„Niisuguste awantüüride ees," naeris daam.

„Ei, Teie iluduse ees!"

Link kummardas kuumalt daami käe kohale. See surus teda nii pehmelt ja siiski tugewasti, nagu ei tahaks ta tema peost lahkuda..

Hoowis lõi daamile weri pähe.

„Armastus... armastus!" sosistas ta.

Linki tuppa jäi tä lõhn. Link neelas seda kui elu eleksiiri. Siis surus ta käed silme ette ja sosistas:

„Waen ja armastus!.. Waen ja armastus!.."

* *

*

Päewa jooksul lagunes kuritöö lõhn linnas laiali. Ta kerkis tänawalt, kus Kull tapeti. Sinna oli ainult tume märk jäänud. Prügitus oli tume ärapestud werest. Linn oli udune, ja näis, nagu oleks see udu gaas, mis sellest werega määritud paigast kerkis ja kõiki tänawaid linnas piiras, roomates edasi kui udulohe. Aga kui tuututasid autod, näis, kui röögataks udulohe.

Kolmandal ööl tapeti agulis keegi uulitsatüdruk. Mõrtsukas saadi kätte. See oli keegi wabriku tööline. Ta ütles, et ta ei teadnud, mis ta tegi. Ta tundis ainult tungi tappa, häwitada. Ta jänunes selle järele, sest ta ei olnud ammu tapnud, aga sõjas oli ta tapma õppinud ja harjunud.

See oli were wõim, mis teda waldas. Pimedas nägi ta naisterahwast, kargas ta kallale ja kägistas, kägistas. Kuid ta ei näinud werd. Ja wihane oli mees isegi wangis: ta tappis ja ei saanud tasuks werdki näha! Ja ta kahetses:

„Oleks ma wähemalt ta kõri läbi hammustanud!"

Üheksas äramoonutus.

Tollest Linki reisust aeroplaanil Narwaja Polti jälgimisest. Rebane nuusutab hädaohtu.

Kell neli telefoneeriti Narwast:

„Georg Petrow, näitleja, sündinud 1895. Moskwas, elas aadressis ülestähendatud korteris 1. jaanuarist 10. detsembrini läinud aastal. Sõitnud Wenemaale. Peatuskoht teadmata. Abielus. Wene riigi kodanik."

Anjuta Pawlowna kohta sai Link politseijaoskonnast järgmise teate:

„Anna Petrow, sündinud paronesse Rennenkampf, nimetatud Anjuta Pawlowna, sündinud Tartus 1. mail 1892. Sõitnud Tallinna Moskwast optandina."

Linki ei rahuldanud saadud teated sugugi. Ta läks weel kord Anjuta Pawlowna juure.

„Ma ei taha Teist midagi kuulda!" hüüdis Anjuta. „Teie tahate mind aidata ja toote wangimaija."

„Mitte mina! See on eksitus. Ma astusin ainult niisama sisse. Miks andsite mehe Narwa aadressi, kuna ta seal ammugi enam ei ela. Ma usun, et see on üks raskustest, mis Teid kinni peab."

„Teie hoolitsete siis minu wabaduse eest?"

„Wõib ka olla. Kuigi see on eriline asi, julgen siiski soowida teada, miks sõitsite Teie Tallinna, kuna mees Narwa jäi?"

„Kas teeb see Teile peawalu?"

Link sai pahaseks. Ta tegi minekut.

„Teie lähete ilma minuta?"

„Muud ei wõi ma praegusel silmapilgul teha."

Link läks kuritöö paika. Ta oli nende majade elanikkude nimekirjad läbi waatanud, mis kuritöö koha lähedal asetsesid. Siis wõttis taks salapolitseinikku ühes, ja ka selle ametniku, kes inimrühma oli näinud jäljetult kaduma.

Link waatas weel kord päewa walgusel kõik järele. Hiljem astus majadesse sisse. Ta kõneles mitme maja elanikuga. Mõned olid öösi kisa kuulnud.

„Aga majades enestes? Kas Teie seal midagi ei kuulnud?"

„Ei, seal ei kuulnud me midagi."

Ühes hoowis leidis weriplekke. Need olid karbooliga ära pestud, kuid mitte täielikult. Ka karboolnõu oli maas. Kojamees ei teadnud sellest midagi, kehitas waid õlgu.

Kull lasi politseikoera tuua. Koer haukus wastasolewasse hoowi sisse. Link läks järele. Koer peatus ühe maja seina ees. Link silmitses seina. Ta leidis kratsitud koha. Siit oli keegi üles aidatud esimesele korrale. Kuid millega? Keda?

See korter, mille akna all märgid, oli tühi. Ta küsis, kaua see korter on tühi seisnud ajal, mil korteritest nii suur puudus?

Elanikud olid üllatud. Nad uskusid, et keegi pidi sees elama.

Üks ütles:

„Seal elab ju Georg."

Linki süda tegi löögi.

„Kes?" küsis ta ruttu. „Mis ta nimi?"

„Georg," kuuldus uuesti.

„Oli see ta perekonnanimi?"

„Seda ei tea ma mitte."

Seda ei teadnud keegi.

„Kes teda siis niimoodi nimetas?"

„See noormees, kes ikka ta juures käis."

„Elas ta seal kaua?"

Ka seda ei teadnud keegi. Mõned arwasid, et aasta aega. Aga teda ei olnud kunagi kodus.

Link lasi omale meest kirjeldada. Aga seal sündis midagi tähelpanuwäärilist. Juba juuste karwa üle waieldi. Mis silmadesse puutus, siis arwas üks, et tal sinised, teine, et tal pruunid silmad. Ta oli pikk ja kõhn ja madrusena riides. Näis aga ka atleedi sarnane olewat.

„Kes ta oli? Mis ta tegi?

„Kaubareisija."

Oli aga imelik, et see Georg majaraamatusse sugugi möllitud ei olnud.

Hiljem selgus, et seal kunagi keegi Georg Heinrichson elanud oli. Ta oli aga nelja nädala eest korterist lahkunud ja Narwa sõitnud. Siis üüris korteri keegi proowireisija Polt.

Link mõistis, et Heinrichson ja Polt üks ja sama isik oli, kes oma wälimust wõis muuta. Neli nädalat oli Kull Linkiga ühenduses olnud. Wõib olla, et Heinrichson ja Polt oligi mõrtsukas ise ehk wähemalt kuritöö korraldaja? Igatahes kutsus Anjuta Pawlowna teda omale abiks.

Kuid seal tuli teade Narwast. Keegi Polt, kes kahtlust äratanud oma dokumentidega, olewat end sinna möllinud. Kahtlust awaldanud ka tema läbikäimine isikutega, kes arwatawasti salakaubitsusega tegewuses. Link telefoneeris.

„Ma tulen kohale ise. Link."

Link pani end reisiks walmis. Tal oli tuttaw kohalikus Tallinna õhusõidu bürooS, kes kunagi oma isikliku lennumasina Linkile tarwitamiseks pakkus, kui tal kiiret jälgimist waja. Kuna sel inimesel waba aega oli, siis lubas ta Linki isiklikult kohale toimetada.

Lennumasin oli walmis.

Peale lõunastamist sõitis Link. Kell oli ½5. Õhtul maandusid nad kohal.

Politsei juhatas talle lokaalid, kus kahtlusalused käisid. Link pani end autojuhi riide ja astus ühte lokaali. Ta kõneles igaleühele, keda nägi, et tal kaks autot käepärast on ja oma teenistust igasuguseks otstarbeks wõib pakkuda, kui aga midagi saab teenida. Sest autod olla head, 1921. a. Tallinna näitusselt ostetud, kus see tüüp 1. auhinna sai wõiduajamisel.

Üks isik, kellega ta kõneles, lubas sellest oma sõbrale teatada. Ta pidada peagi siia tulema. Nad otsustasid klaasi õlle juures oodata.

„Mis ta nimi?" küsis Link. „Ehk tunnen ma teda?"

„Ta nimi on Pall. Aga wõib olla, et tal warem mõni teine nimi oli. Meil on siin wariunimed... hi, hi, mõistate."

„Mõistan," wastas Link.

Ta kahwatas. Sest sisse astus mees, keda ta selle auto juhiks pidas, mis teda Nõmmele kandis. Nüüd oli kõik mängu peal. Linki ümberriietus oli kahtlane. Kui sisseastuja wiimaks ongi oodatud Pall! Kui ta nende laua juure tuleb, siis tunneb ta wististi Linki ära.

Link püüdis oma rahu alles hoida. Tal oli küllalt ettewaatust olnud kõige pimedamasse nurka laua juure istuda.

Sisseastuja istus laua juure, kus mitmed noored inimesed olid. Ta pööris Linkile selja. Siiski jättis Link oma naabriga jumalaga, lubades järgmisel päewal tagasi tulla.

Link astus kiiresti tagauksest wälja.

Ta läks politseisse, ütles kus wiibis ja kirjeldas kahtlast meest. Lasti keegi ametnik kohale kutsuda, kes ütles, et kirjelduse järele otsustades olla see Polt.

„Kas Teie wõite lähemaid teateid tema üle anda? Käesolewal ööl wõiks teda walwata. Ainult palun ettewaatlik olla, sest et see mees saab kõigega walmis."

Siis ei läheks ta parem mitte, lausus ametnik, sest et linn olewat wäike ja kõik ametnikud tuntud. Isegi salapolitseinikud. Tulu olla wähe loota.

„Teie teate, kus ta elab?" küsis Link.

„Ja!"

„Siis juhatage mind sinna!"

Politseinik wiis Linki ühe wäikese wõõrastemaja juure. Selle nimi oli „Punane lipp". Sel oli wäga keeruline hoow paljude kuuridega.

Maja wastas oli mingi ladu tolmuse aknakesega. Sinna läks Link ametnikuga, kes Polti tundis. Seal tahtis ta terwel järgmisel ennelõunasel päewal walwata. Nii ka tehti.

Kui kell üksteistkümmend sai, nägi Link kuis wõõrastemajast walgehabemega mehe autojuht wälja astus.

„On see Polt?" küsis ta.

„Ja," oli wastus.

Peale lõunat oli kohaliku salapolitsei ülema juures koosolek. Link seletas, et siin ei ole tegemist ainult ühe, waid mitme, paljude kurjategijatega. Siin oli nõnda ütelda Tallinna mängupõrgu ülemjuhatuse alla kuuluw osakond. Kõige mõistlikum oleks nii kaua teisi osalisi ainult silmas pidada, kunni peremehe kättesaamine on kindlustatud. Kui nüüd saaks autojuht wangistatud, oleks peamees kättesaamatu, sest ta mõistaks end juba hoida. Wiimane on aga suur nummer wiimase aastakümne kriminaal-ajaloos.

Õhtul kohtas Link seda noormeest, kes lubas aidata autosid „käima panna." Tema sõber olewat ära reisinud, ütles ta. Äri minewat wiimasel ajal nähtawasti halwasti. Soome olewat kardetaw Eesti piiritusi wiia, Wenemaa olewat aga sahariiniga üle ujutatud. Nälg olewat waraks. Aga ta teab, mis teha. Ta ei taha nälgida. Ennemalt astub ta juba „Eesti wabariigi kukutajate erakonda." Wõi läheb üle piiri ja astub punase Wenemaa kommunistlistesse wägedesse, et wabaduse ja priiuse eest wõidelda ja surra. Siin aga sure ilma mingisuguse sihita.

Link küsis, kuis wõib ta Eesti wabariigi kukutajate erakonna liikmeks astuda?

„See on wäga lihtne," wastas noormees. „Ma wõin end teatada ja olengi liige ning saan teatud summa Eesti wabariigi wastaseks meeleawalduseks."

„Niimoodi wõib sisse kukkuda," sõnas Link. „Kuhu wõib end teatada?"

„Tarwitseb ainult wõõrastemaija „Punane lipp" minna ja Palli wõi Polti järele küsida. Wõi tule õhtul sinna, kus me eila õhtul wiibisime. Ta oli seal. Tema wihkab seda nuumsigade Eestimaad. Ah ja. Ta kõneles eila sinust. Sa olewat ka üks neist wabariigi ilalakkujaist. Ma ütlesin, et sa olewat Pärnust. Siis arwas ta, et sa ikkagi see isik Tallinnast ei ole, kelleks ta sind pidas. Ma arwasin, et sa wõid ju ka Tallinnast olla, kuid waikisin sellest. Mis sa arwad?"

„Ma ei ole kunagi Tallinnas olnud, kuigi autod sealt on ostetud. Mina ei ostnud neid. Ma arwan, et ta eksib," lausus Link.

„Laena mulle sada marka?" küsis noormees.

„Siin on sadawiiskümmend," wastas Link raha westitaskust wõttes.

„Sa ei pruugi oma punga häbeneda, kui tal ka auk sees oleks," sõnas noormees raha haarates.

„Sajawiiekümne margaga minu westitaskust ei osta sa ju omale sugugi enam wiina kui sajawiiekümne margaga minu rahapungast."

„Õigus. Kus elad?"

„Isamaa öömajas."

„Mine parem „Punase lipu" wõõrastemaija. Seal on kommunistlikst waimu enam. Wõib wabamalt rääkida. Puuduwad Eesti sõdurid, kes sulle üle kõrwade läigatawad, kui nende isamaad puudutad."

Link lendas järgmisel hommikul Tallinna tagasi. See reis kõrges külmas õhus karastas teda tuntawalt. Õhus sõites näis talle. nagu

oleks all meri, aga tema kalamees, kes wõrku hoidis. Aga wõrku sattusid need kalad-inimesed, keda ta püüda tahtis.

Kuid nende seas oli ka üks roosatawa ihuga nümf, keda Neptuunus süleldas.

* *
*

Sel tunnil, mil Link „Punase lipu" wõõrastemaja silmas pidas, kõneldi telefoni läbi Narwast Tallinna:

„Hallo, hallo, siin doktor Markus. Kes seal on?"

„Hallo, doktor Rebane. Palun!"

„Haige näib siin olewat. Ma ei tea kindlasti, kas see tema oli. Aga ma arwan, et ma teda ära tundsin."

„Umbes mil ajal arwate teda näinud olewat, ametiwend?"

„Kell pool kaheksa."

„Rong sõidab kell seitse wälja. Ka kui tal auto oleks, siis oleks ikkagi wõimata, et ta nii ruttu seal oleks, sest kell neli oli ta weel Tallinnas."

„Wõib olla, et ma eksisin, aga ma ei usu. Aga olen ikkagi kindlas arwamises, et tema see otsitud waimuhaige on."

„Igal juhtumisel kuulake järele. Kui Teie kindel olete, siis wõtke kõige mõjuwamad abinõud käsile."

„Kas raudse hullusärgi?"

„Ja muidugi. Teie teate, ta on kahjulik. Teatage edasi? Mis teewad närwihaiged?"

„Nad on walmis sanatooriumi minema. Ülehomme reisiwad nad ära."

„Tänan. Olen kõnelenud."

Rebane käis ärewalt edasi-tagasi. Kuidas oli see wõimalik, et Link, kes eila kell pool wiis weel Tallinnas oli, kell 8 wõi warem juba Narwas kõndis? Kas Georg ei olnud pettunud?

Sest Dr. Markus, kes talle telefoneeris, ei olnud keegi muu, kui Georg.

Rebane pani omale ruttu tööliste riided selga ja ruttas Linki elukorteri juure. Ta helistas kella. Tüdruk awas ukse.

„On herra adwokaat kodus?" küsis Rebane.

„Ei. On Teil midagi ära anda?"

„Kiri. Kus ta on?"

„Ära reisis. Lubage kiri minu kätte."

„Ma pean isiklikult ära andma. Millal ta tagasi tuleb?"

„Ma ei tea."

„On ta kauemaks ajaks ära reisinud, wõi wõin ma peale lõunat uuesti kirja tuua?"

„Herra ei ole sellest midagi teatanud, kui kaua ta reisul wiibib."

„Aga wõin siis ehk kirja siia jätta. Teie annate kindlasti kirja tema kätte?"

„Wõstagi. Andke siia!"

Tiidruk luges ruttu aadressi.

„Aga Teie eksite. See kiri on herra Kirbule. Siin elab herra Link."

„Ah ja tõesti! Siis on keegi mulle walesti aadressi ette lugenud. Kuidas see aadress siis käib?"

„Pikal tänawal nr. 61.

„Wabandage. Pean siis tagasi kõmpima. Ptüi!"

Tööline läks ja teadis sellest ainult poole, mis ta teada tahtis.

Siis aga mõistis kõik. Ja, ta sõitis lennumasinal, ja ta teab küllalt mispärast.

See leidus põrutas Rebast nii, et ta silme ees pimenes. Ta teadis nüüd millise wastasega ta tegutseb. Sarnaselt ei ole keegi ta wastu wõidelnud. Georg ei olnud salakaubamehi weel teele saatnud. Asi oli igatahes kõdaohtlikum kui kunagi waremalt. Pealegi oli hulk inimesi „Eesti wabariigi kukutajate parteist" kinni wõetud ja kohtu alla antud, rääkimata salakauba wedajaist. Oli neist keegi ehk midagi tõendada ja äraanda suutnud?

Kui Link kogu seltskonna, kogu organisatsiooni liikmed laseb kinni wõtta, siis saab see hoop ka teda tabama. See on esimene kord, mil ta kindel ei ole omis asjus. Ma pean teda kõrwale toimetama... Miks lasi Georg teda minna, kui ta taipama hakkas, et see mees, keda kohtas, ongi Link? Kurat wõtku seda inimlikkust, meie oleksime ta korjuse Nõmmel metsa pidanud wiskama! Niikaua ei ole mul rahu, kunni ta ei ole ära koristatud.

Ma saan kohe oma kättetasu wastu walmistama. Ei, ma põgenen Wenemaale, wabaduse maale, kui ma kell kaheksaks teada ei saa, kas Georg juba wangistatud ei ole.

Kus nägi teda Georg? Kui ma seda teaks?!

Mul on palawik üksnes mõttest tema peale. Mul on hirm ja õudne.

Rebane läks tagasi oma korterisse. Tal oli pakk kaenla all. Igaks juhtumiseks! Kui politsei teda peatab, ütleb ta, et peab selle paigale toimetama. Ta on aus mees, aus pakikandja.

Korter oli tühi. Aga ümbrus oli kahtlasem kui kunagi.

Sel õhtul ei lahkunud Rebane majast. Oli igatahes julgem, kui ta akna tagant waatab, kes tema juure tuleb, kui et ta ise wäljas on, kuna teda kusagilt akna tagant silmas peetakse.

Rebane luges oma arwed läbi. Pool aastat weel Eestis töötada ja ta on saawutanud selle summa, mis ta unistused reaalseteks teeb. Pool aastat weel Soomemaale piiritust wedada, kokaiini müüa ja sahariini muretseda! Ja mängida Tallinna mängupõrguis, kõikide raha oma tasku, kogu Eesti kulla, kogu Eesti rahwa werihigi tuulepeade taskutest. See oli elu — ülim kui unistus!

Weel pool aastat. Ja, warem ei lahku ta siit.

Järgmisel hommikul telefoneeriti talle:

„Doktor Markus! Teatan Teile, herra Rebane, et olen pettunud. Hullumeelset ei ole näha. Olen kõik käima pannud ta leidmiseks. Teised närwihaiged on reisuks walmis."

„Kahju, ametiwend! Teatage õhtul weel kord."

„Koer!" kiristas Rebane selle linnaosa poole hambaid, kus Link elas. „Esimene kord pääsid ja juhuslikult. Teist korda ei pääse ja enam mitte."

Rebane lahkus majast jalgsi. Ta läks ühte uuemasse wõõrastemaija ja küsis, kus wiibib Ohila paberiwabriku direktor Wäljaweski. Ta olewat toas nr. 11.

Kui Rebane tuppa astus, oli see tühi.

„Sporrinen," hüüdis ta tasa.

Awanes üks seinauks ja Sporrinen tuli Rebase juure.

„Link näib Narwas käinud olewat. Georg teatas, et ta teda näinud, kuid hiljem kaotas jäljed. Ma tean, et ta seal oli. Ettewaatust! Ta wõib nüüd juba siin olla. Ta on saatan!"

Siis tuli Linkile Anjuta meele.

„Mis teeb tantsijanna wangimajas?"

„Oleks hea, kui me teda kõrwaletoimetamise kommisjoni üle annaksime," lausus Sporrinen.

„Ei, ma olen seda Teile öelnud. Elawana on ta mulle hädaohutam."

„Igaks juhtumiseks olen ma ühe wahiga sõpruse sidemeid põiminud."

„Misjaoks?"

„Et teda wabastada, kui ta ellu peab jääma."

„Eesel!" hüüdis Rebane. „Ma ütlen: ta on hädaohutam omale ja meile, kui ta sinna jääb, kus ta on. Kui teda ka kuumal pannil saaks praetud, ei kõneleks ta mitte. Jätke need rumalused! Ta wabaneb siis, kui ma Eestist lahkun, mitte warem. Ma tulin Teile ütlema, et ma Linkile siiski üks kuu aega elu kingin. Selleks, et meie kindlamalt töötada wõiks. Pidage kuupäew meeles. Mitte ainustki päewa enam."

Rebane lahkus, ilma et oleks jumalaga jätnud.

Kümnes äramoonutus.

Tollest armastusest, mis Rebane Lonny wastu tundis ja tollest Anjuta patutunnistusest Lonnyle wangimajas.

Dr. Rebane oli järgmisel õhtul linnanõunik Mendeli juure kutsutud. Peale õhtusöögi pidi keegi somnambul esinema. Uindunud seisukorras äratas ta endas mälestusi üles, mis pärit ta lapseeast... kunni ajani, mil inimese mõistus weel nii arenenud ei ole, et ta ihulikkude tunnete awaldajaks wõiks olla.

Mendeliga sai Rebane tuttawaks kellegi närwilise seltskonna daami kaudu, kelle haigust ta hüpnotiseerimise läbi arstis. Mendeli salongis käisid ka Eesti tähtsamad õpetlased, kirjanikud — mõistagi ka Siuru ja Tarapita rühmadest — ning poliitilised tegelased, suuremad ja wähemad tuusad ning rahwasaadikud.

Rebase kõrwal istus pidulauas daam, keda ta tundis ja üllatatult waatles. Seda daami kutsuti mängupõrgus ta kaaslaste poolt warjunimega: Aktiiwsuseta! See oli Lonny Kuld.

Kuna Lonny Kuld Rebase lauadaamiks oli ja tema tähelpanu oma kütkestawa olekuga wõitis, püüdis mees meeldiwale daamile wõimalikult sümpaatiliseks seltsiliseks olla. Ta kõneles põnewaid, peaaegu wõimatuid läbielamusi. Ta kõneles näljast Wenemaal, oma kõrgest elusihist, mis inimkonnale õnne tuua, kui ka teised tema eesmärgi poole püüaksid, oma awantüüridest wäljamaal, kus ta olewat reisinud jne. Ta kõneles mingi kütkestawa jõuga, sest ta aimas, mis seda naist mängupõrgusse ajas, aga kui ta sellele äratundmisele tuli, näis talle, nagu jookseks ta süda werd.

Ei, ta süda ei jooksnud werd, seal nagu laius haaw, nii suur haaw, mida ainult sinna pandaw inimsüda wõis täita. Oma kõnedega aga püüdis ta saawutada seda südant, ajades teda taga kui kütt hirwe, kui kütt, kes werejänus kees.

See daam oli see süda, mida ta wajas. Ta pidi teda omale saama. Ta wääris teda. Ta nägi naise silmist, kuis ta kõned teda wõrgutasid. Need huwitasid teda. Ja mees heitis kõnedes naise wõitlustesse, juhtumistesse, nii et naine wõib olla uskuski, et ta juba elabki läbi midagi pöörast.

Ta wärises juba. Ta nõrgenes, lõdwenes. Rebane nägi seda. Ta sai ise wõidetud omast kirest, mis ta hõõgawal näol awaldus. Kuid ta ei pannud tähele, et teised neid waatlesid.

Ta pidi ära ruttama. Sest muidu oleks ta kõikide ees naise ette langenud ja talle omi tundeid awaldanud.

Rebane sõitis koju. Kõik ta meeled jäid naise juure, ja et end temast wabastada, hüüdis ta eneses:

„Tööle! Tööle!"

Koju jõudes jõi ta, kunni hakkas nägema wiirastusi ja naise ihatud weripunast südant. Ta oli seda naise rinnust kiskunud ja hoidis omas käes.

Kuid süda tilkus werd.

* *
*

Oli päew saabunud, mil Lonny Kuld wangimaija oli lubanud minna. Ta läks Link'i juure. Wiimane wiis Lonny wangimaja ülema juure, kellele asjaolu ära selgitas.

Enne kui Lonny wangimaija wiidi, küsis ta:

„Kui kauaks?"

„Nii kauaks, kui Teie soowite, mu proua," wastas Link. „See oleneb muidugi sellest, kuidas Teie oma sihi saawutate. Muidugi, kui Teie wabadusse tahate, aitab selleks ühest sõnast küllalt."

Daam lausus:

„Aega mul on. Ainult esmaspäewal soowiks ma ühes kohas olla."

„Mul ei ole selle wastu midagi. Ma toon Teid isiklikult wangimajast wälja. Mõningaid teateid olete Teie selleks ajaks ikkagi saanud."

„Weel midagi. Mu mees wiibib praegu tusases meeleolus. Ma loodan, et Teie külastate teda. Tal on igaw."

Link kummardas.

Waht wõttis Lonny wastu. Ta pööris weel kord naerdes ringi.

„Head õnne!" hüüdis Link.

Naine kadus pikka käiku.

* *
*

Lonny oli linnanõunik Mendeli juurest hiljem lahkunud, kui Dr. Rebane. Kuid wiimase mõju oli kaua Lonny eneses tunnud. Wast Linki nähes wabanes ta sellest.

Ta oli lubanud esmaspäewal linnanõuniku juures olla. See oli talle öelnud, et ta siis ka tema lauanaabri uuesti sinna kutsub. Ta ei olewat weel somnambuli näinud, sest et ta minema ruttanud. Ta olewat näinud ainult Lonny Kulda. Seda öeldes oli linnanõunik skeptiliselt naernud.

Siis oli ka Lonny lubanud esmaspäewal seal olla.

Seda mõtles noor naine wangikambri astudes. Kui wangikambri uks aga ta seljataga kinni pandi, siis ei mõelnud ta enam midagi. Ta nägi ainult, kuis ühel toolil minai kogu istus. See ei pööranud ta poole.

Ta urises ainult oma ette nagu aheldatud koer:

„Noh?"

Lonny Kuld lausus:

„Tere!"

Nüüd wast pööris Anjuta end ringi. Kui Lonny tema nägu nägi, tegi end karjatama ja astus siis elawalt ta juure.

„Teie, preili!" hüüdis ta. „On see wõimalik? Meie tunneme ju üksteist? Milline juhtumus!"

Lonny hakkas kohe lobisema, nagu ei paneks ta endise keiserliku tantsijanna tusast meeleolu sugugi tähele.

„Mõtelge, meid oli äraantud! Äraantud! Josseli juures! Merirestoraanis! Kõige hädaohutamas lokaalis! Ma ütlen Teile, preili, see oli üks mürgel! Mõni tahtis aknast wälja hüpata, kuid need on ju kinni, nagu teate. Keegi nuttis: „Oi waimer, mu proua, mu lapsed Mirjam, Itron! Oi waimer!" See mängupõrgu näis tõega tol momendil põrgu olewat, kui politsei sisse tungis. Ja kõiki toodi ära nagu wargaid! Ütelge, mis pean ma tegema? See ei ole ju mingi kuritöö kaarte mängida! Ja mänginud ei ole ma üldse kordagi, waid ainult waadelnud. Tallinna politsei on tõega ülekohtune!"

Anjuta waatas kurjalt Lonny otsa.

„Ütelge ometi, mis siis Teiega on?" küsis Lonny süütult. „Ma ei suuda kujutleda, miks Teid siia on toodud?"

„Teie teeksite hästi, kui Teie mind oma küsimustega rahule jätaksite. Kas see walgehabemega isand ka seal oli?"

„See, kes Sassiga mängis?"

„Ja."

„Ei, teda ei olnud seal. Ta pole mõnel ajal enam Josseli juures mänginud."

„Aga Tartu professor?"

„Ka teda ei olnud seal."

„Teie ei pruugi mulle sellest enam edasi jutustada," sõnas Anjuta. „See ei huwita mind. Maailm ei huwita mind. Ma olen õnnetu. Ma olen ära unustatud. Mitte midagi ei huwita mind enam. Ma olen kadunud. Teadke Teie seda! Üksnes Teile kõnelen sellest. Teie kuulute meie hulka. Kadunud, päris kadunud, ütlen ma Teile. Ja mahajäetud. Minu eest hoolitsetakse niisama wähe kui põllul külmanud hiire eest. Olen unustatud. Need kurjad koerad! Need õelad koerad!"

Anjuta kargas istmelt ja haaras Lonny õlast kinni.

„Teie olete meiega ühes. Ma puistan seda Teile wälja," hüüdis ta ikka ägedamaks saades. „Keegi ei ole nõnda äraantud olnud

kui mina. Ja ometi ei wajanud mina seda. Ma olen petetud ja unustatud! See on kole, kole!"

„Miks on ta Teid ära unustanud?" küsis Lonny. Ta küsis seda umbes, kobamisi. Ühtlasi tundis ta end wäiksena plikakesena selle suure metsiku inimese ees... „Ja, ta on mahajäetud," ütles ta enesele. „Sest ta armsam on ju surnud."

Lonny tundis kaastunnet ja lausus:

„Ta on surnud!"

„Kes?" hüüdis tantsijanna.

„Teie sõber... Kull!"

Lonny unustas sel silmapilgul Linki ja oma lubamise. Ta tundis ainult kaastunnet inimliku õnnetuse ja kannatuse wastu.

„Ah mis!" hüüdis Anjuta. „Ta ei ole surnud! See, keda ma mõtlen, elab. Ja mina istun siin wangis. Ta on seal wäljas nii suur kui Punane Majakas, ütlen ma sulle. Kas tead sa, tatnina, kes ta oli? Kõik muu oli narrus. Kõrwaline mäng! Kull!? Surnud?! Mis on rumalam ja wäiklasem kui Kulli surm? Aga see teine, see teine elab, elab seal wäljas, wabaduses, kus elu ja armastus peawad wõidukäiku. Ta on suurem mees, keda ma kunagi näinud. Keda ma kunagi meheks pidanud. Ta on hiiglane, mees-karu, mees-lõwi, mees-tiiger... Kuulsid sa? Ta on Aadam, kusagilt paradiisist heidetud meie aega. Paradiisist, kuhu ma iialgi enam ei saa minna. Sest et mind selles koopas siin lastakse mädaneda."

Ta peatas ja küsis raskelt hingates:

„Ütle mulle, kas usud, et on mehi, kes on nii tugewad, et nende tahtmine selle wangimaja müürid purustab, kui nad teawad, et ma siin olen? Usud sa seda?"

„Ma usun, et see oleneb meist enestest," lausus Lonny.

Kõik kaastunne tantsijanna wastu oli kadunud. Ta näis nüüd koguni wäiklasena ja armetuna. Ja see olend oli petnud teist inimest, kes oli tema armastuses kindel!

Siis aga tuli talle mees linnanõunik Mendeli juurest meele. See tuli tantsijanna kirjelduse puhul oma ideaalsest mehest. Ta nägi tema kuju oma ees kui marmorist raiutud. Ja ta ei kadunud.

„Armastad sa teda?" küsis ta Anjutalt.

Aga see wastas ainult nagu midagi eemale lükates:

„Ah mis... armastada!"

„Ma ei armasta teda mitte," mõtles Lonny. „Aga ta on ometi inimene, tema, see mees, Mendeli külaline. Ta on omaette maailm. Ta on linnas, kus tänawad ja majad, ja on ometi ürgmets täis metsikust. Mul on tunne, nagu peituksid tas metselajad ja maod. Ja hiigla-puud ja turistikud."

Lonny tundis, et see tunne, mis ta tema wastu tundis, oli ainult õe tunne. Ei, muud see ei wõinud olla.

Mõlemad daamid istusid üksteise kõrwal. Mõlemad olid nagu nägematust rusikast maha löödud. Nad istusid niimoodi kaua. Kui siis Lonny midagi ütelda tahtis, karjus tantsijanna:

„Waiki, wõi ma kägistan su!"

Toodi õhtusöök. Kumbki ei näinud seda. Pimenes. Anjuta heitis riietes narile. Lonny tegi niisama. Tuli öö. Kuid und ei tulnud.

Äkki küsis Anjuta pimeduses:

„Magad sa?"

„Ei."

„Miks oled sa siin?"

Lonnyl ei olnud tahtmist oma siiatuleku põhjust korrata. Ta waikis.

Tantsijanna waikis weidi aega. Siis lausus:

„Sa pead mind kuulama! Olen ma sulle midagi kõnelenud?"

„Ja."

„Temast?"

„Ja."

„Olen ma sulle ta nime nimetanud?"

„Ei."

„See on hea. Muidu ei lahkuks sa siit elawalt. Aga kui ma sulle ta nime nimetasin ja sa nüüd waikid, siis tea, et tal nime ei ole. Ta on tuhat meest. Ta on kogu maa."

„Niisama nagu temagi," mõtls Lonny.

„Millal lahkud sa siit?" küsis uuesti tantsijanna.

„Siis kui sa tahad."

„Siis mine kohe. Mine ja ütle kõik, mis ma kõnelesin."

„Ei," wastas Lonny trotsiwalt.

„Miks ei ütle sa siis seda, kuna sa ometi sellepärast siia tulid?"

„Nüüd on teised asjaolud."

„Midagi ei ole teisiti. Kõik on nii, kuis oli. Nagu olema saab! Ta on wäljas wabaduses. Mina olen siin raibe. Ütle mulle kõik!"

„Ei, ma ei ütle."

„Miks? Sina . . sina lits!" karjus tantsijanna.

„Sellepärast, et Teie teda nii wäga armastate."

Anjuta waikis. Aga mõni minut hiljem hakkas ta meeletultmetsikult nutma ja nuuksuma.

Lonny jäi lamama. Ta tundis, kuis mingi wõim ta südame oma walda wõitis. Mingi käsi kiskus seda ta rinnust. Ja ta weri nõrgus

selle käe pealt, mis ta südant hoidis, kuhugi kuristikku, ta soe, kuum südameweri.

See käsi oli ta õde. Tal oli weriwendlus selle naisega teisel naril! Aga keegi ei teadnud, et see oli üks ja seesama mees, kes sel ööl nende pulsid ühendas.

Üksteistkümnes äramoonutus.

Tollest „Somnambuliõhtust“ linnanõunik Mendeli juures, ja tollest, kuis Rebane Lonny äraröövis.

Link sai Korsteni haawamise ja paranemise kohta halbu teateid. Niipea kui ta nähtawasti end wastupanekuks oli walmis seadnud, sai ta kellegilt teiselt tundmatu isikult mingi nüri asjaga mitu lööki pähe, nii et ta pealuu lagi wigastatud sai. Ta ei olnud weel meelemärkusele tulnudki.

Arstid tõendasid, et enne kahte, kolme nädalat ei ole mõteldagi, et temaga kõneleda wõiks.

Ei jäänud muud üle, kui neid teateid oodata, mis ta Lonny käest wõis saada. Täna oli esmaspäew ja kell neli saab ta teada, kas tantsijanna midagi asjasse puutuwat kõnelenud on.

Link ei lahkunud sel päewal oma korterist. Ta kogus jõudu nutteks wõitlusteks kahe piiri wahel, milledest üks oli wangimajas, teine, tähtsam — Narwas. Sealt kutsuti teda sageli telefonile. Polt ei tohtinud silmapilgukski aparaadist wälja hüpata.

Et Link kõik need tunnid kodus pidi olema ja ootama, käis ta sageli kärsitult edasi-tagasi ja waatas aknast wälja.

Seal köitis ta tähelepanu keegi mees. Ta nägi teda kell 8 hommikul kõige pealt. Siis umbes pool tundi hiljem jälle. Siis enam mitte. Ja nüüd jälle. See mees läks alati ruttu akna alt mööda, kui ta teda nägi, wõi seisis eemal nurgal.

Oli sel mehel ülesandeks teda silmas pidada? Link otsustas selgusele jõuda.

Ta palus ühte salapolitseinikku niimoodi maskeerida, t. igaüks, kes teda näeb, teda temaks, Lintiks, peaks. Siis tõi autojuht auto Linki korteri juure, kus maskeerunud ametnik ootas. Sel silmapilgul, kui tundmatu tänawa nurgal nähtawale tuli, astus ametnik autosse, kuid mitte maja ees, waid natuke eemal, ja kihutas siis minema.

Tundmatu kadus silmapiirilt.

Kõnetraat helises. Link sai järgmise teate Narwast:

„Tähelepanualune tõi 16 meest waksali. Need on need, kellega ta wõõrastemajas koos oli. Neil on nähtawasti nõu järgmise rongiga wälja sõita. On teadmata, millised need ärareisijad on. Ühe-

del on kohwrid, teistel mitte. Kõige pealt on teadmata, kas walwealune ka ise kaasa sõidab. Üks wõõras wõttis seitse piletit Rakweresse. Neid oleks aga walwealusega kaheksa. Üks näib wõõras olewat ja teda ei ole enne siin nähtud. Wõib olla, et ta on nende juht ja Nõukogude Wenemaa agent. Mis teha?"

„Pange kolm erariides ametnikku walmis. Sõidawad kõik kaheksa, siis astugu ka need kolm ametnikku wagunisse. Jääb keegi neist maha, siis pidagu üks ametnik teda silmas."

Ametnik teatas:

„Hea! Mõtelge nüüd, mis rongi ärasõidu puhul teha."

Link palus ühendust Rakwerega. Ta kõneles:

„Narwa rongiga tulewad seitse wõi kaheksa isikut. Salapolitseinikud sõidawad samas rongis. Pidage igaks juhuseks paras arw sõjariistus mehi jaama juures walmis. On wõimalik, et nad mingis salaorganisatsioonis tegutsewad. Mõistate? Nende juht on walwe all. On andmeid, et neid Eesti wabariigi kukutajate partei poolt on palgatud aktiiwseks tegewuseks. Kuid nad ei ole kahjulikud. Kui neid kinni wõtta, wõib neid peale ülekuulamist kohe nende kodukohta saata, sest teist korda peale sissekukkumist — seda teatage neile — see ei tooks head. Ainult Polt wõi Heinrichson peab hästi tugewa walwe alla wõetama, kui ta nende seas on. Sest ainult tema on nende tublide poiste wõrgutamises süüdi. Muud kuritööd on Teil peagi teatawad."

Peagi tuli Narwast teade:

„Seitse meest on wälja sõitnud. Polt on üksi siin. Ta läks „Punasesse lippu" ja teda saab tähele pandud."

„Hea. Tänan. Palun kell seitse edasi teatada. Waheajal, kui midagi tähtsat, teatage kriminaal-politseisse."

Nüüd tahtis Link Lonny wangimajast wälja tuua. Kell oli 3 ja 30 minutit. Ta oli üksinda majas ja telefoneeris auto järele. Kui ta mürinat kuulis, astus wälja. Ta awas ukse.

Keegi wanem mees seisis hoowis. See mees oli weidi wimmas ja tal olid lumiwalged wurrud, punased palid ja helesinised silmad.

„Herra Link?" küsis ta.

„Palun," sõnas Link ruttu. „Ärge mind kinni pidage, mul on tutuline asi ees."

„Üks silmapilk," lausus wõõras. „Mu nimi on Kull. Ma olen tapetu isa."

Link astus tagasi ja lasi wõõra tuppa.

„Herra Link, mulle teatati, et Teie kurjategijaid otsite ja nende otsimist juhite. Edgar oli mu ainus poeg. Ma olin teda halwasti kaswatanud. Mul oli palju maju. Mu naine suri wara. Ma ko-

gusin ainult raha ja ei mõtelnud palju muu peale, kui et pojale kõike jätta. Sest pojad on meie, wanainimeste, uhkus. Kuid nüüd on ta surnud. Mul ei ole põhjust seda ette heita kellegile muule, kui iseomale. Kuid jätame selle. Ma andsin igal kuul oma pojale teatud summa raha. Kui ta suri, siis wandusin seda raha edasi anda, nagu elaks ta weel. Ma tahan seda summat weel poole wõrra kõrgendada. Raha peab aga heaks otstarbeks saama. Ma olen seda mõtelnud anda toetuseks puudustkannatawaile Eesti kunstnikkele ja kirjanikele. Kuid olen tähele pannud, et ma sellega ei teeks neile sugugi head, keda toetan."

„Kuidas? Teie ju aitaks neid puudusest wälja," lausus Link. „Eesti kirjandust ja kunsti maksaks toetada."

„Ei, ma ei tee sellega head sugugi neile, keda toetaks," kordas wana Kull nukralt. „Sest siis sattuks see, keda toetan, nende waenu alla, keda ma ei toeta. Teda saaks pilgatud, ta töödes saab puudusi leitud, mida enne ei nähtud. Ja lõpuks saaks see raha talle needuseks. Eesti kirjanikud ja kunstnikud ei waja toetust, sest toetatu süüakse teiste, nälginute, poolt ära. Seda olen tähele pannud juba ammugi. Ma ei taha halba teha. Sellepärast Teie poole pöörangi."

„Herra Kull," lausus Link kõhheldes. „Siis saan ehk ka mina Teile halba nõu andma. Miks pöörate just minu poole?"

„Seda wõin ma Teile kohe öelda, herra Link. Teie needuseks on mu poja mõrtsukaid otsida. Ma mõtlen siis nüüd seda, mida meie isamaa Teile wõlgneb, omalt poolt tasuda. Minu poja mälestus peab wiljakandew olema. Tema elu ei ole mulle midagi annud. Sellepärast peab tema surm mulle midagi andma, mida ma igawikku ühes wõin wõtta."

Ta hääl wärises. Link sai liigutatud, nähes oma ees surnud poja isa oma waluga.

„Teil on kiire. Wõib olla, on minu poja surm selle ruttamisega seotud?"

„Igatahes."

„Kas ma wõiks homme, wõi mõnel muul Teile wabal päewal kõnelda Teiega pikemalt? Tohin teada, millal?"

„Herra Kull, homme olen ma waba. Tulge sel ajal, mil soowite. Soowitawam enne lõunat. Ma olen ikka kodus. Ma tänan Teid. Ma loodan, et meie üheskoos midagi teha wõilsime."

„Minu kohus on Teid tänada," lausus wana, „et Teie mind tohate aidata seda mälestussammast ehitada, mis õnnetu nime mitte üksnes ohwrina, waid wõitjana jäädwustab."

Nad lahkusid mõlemad majast.

Link sõitis wangimajja. Ta jäi pool tundi hiljemaks, kui oli kokku räägitud.

„Proua lahkus siit juba ammu enne kella nelja," lausus wangimaja ülem.

„Soo!" tegi Link pettunult. „Jättis ta mingisuguseid teateid?"

„Ei mingisuguseid."

„Ja Teie ise ei tea ka midagi? Kas ta midagi teada sai?"

„Ma ei küsinud talt midagi."

„Miks mitte?"

„See ei ole minu kohus midagi küsida," oli puine wastus.

„Asi ei seisa Teie kohuses, waid selles, kuis suuremat kurjategijate salka Eestimaal kätte saada. Teie ei mõista nähtawasti seda. Teie kohused ei lähe mulle korda."

„Sama kui Teie kohused mulle."

„Teile ei näi see amet sugugi kohasena. Igatahes pean kohtuministri poole pöörama."

„Mis on sündinud?" küsis Link hiljem eneselt.

Ta oli pettunud ja kurb, kui autosse astus. Mis on siis juhtunud? Mis on siis sündinud? . .

* *
*

Lonny Kuld sõitis samal õhtul kell seitse linnanõunik Mendeli juure. Ta tuli seltskonda niisama nagu wiimane kord. Ta nägi seltskonda sama wähe kui ennegi. Ja nagu ennegi, istus ta kõrwal Dr. Rebane. Kuid sel korral oli mees waiksem. Aga mis ta kõneles, sellel näis oma siht olewat mingi tundmatu punkti poole.

Lonny nägi, et, niisama nagu Rebane teda esimesel õhtul tugewate sõnadega oma poole tõmbas, nii tõmbas ta teda täna oma käskiwa ja külma hiilgega silmist. Ta laud olid nagu kiwinenud. Ta hakkas weidi kartma, ja sellest kartusest kaswas wälja osawõtu ihaldus ühe inimese poolt, kes teda soendada ja ta sisemist olendit warjukattega kaitsta wõis.

Lonny waatas oma mehe peale. Hra Kuld istus linnanõuniku kõrwal ja kõneles temaga. Näis, nagu oleks ta kõnelenud ainult oma käte liigutuste ilustuseks. Kallihinnaline sõrmus walitses ta käsi.

Nüüd kerkis Lonny südames esile hoopis uus tundmus, mis nagu lunastus teda waldas ja ometi eneses naiselikku kaastunnet sisaldas: „Ta on laps," lausus ta enesele. „Kui tal mind ei oleks, oleks ta kaitseta. Siis kisuks teda elu woolus ühes ja ta hukkuks."

Siis tuli talle jälle meele kogemus tantsijannaga, see tõstis teda üles igapäewasusest, täitis teda kuumusega ja jahtus jälle jääkülmaks. Siis näis talle, et ta wiibib oma mehe jahil, ja kui ta teda haarata tahtis, langes ta oma naabri juurte pilwhallide silmade tiiki.

Rebane jäi ikka waiksemaks. Ta ei söönud midagi. Ta ei püüdnud ka sugugi oma waikimist warjata. Pigem oli mulje, et kogu seltskond selleks siia oli tulnud, et tema waikust kummardada, nagu mõne keisri türannilikkust. Inimesed sõiwad ainult, et neil oleks jõudu tema orjadeks olla.

Ainult Kuld tantsis siia ja sinna ministri kõrwal, kes raskelt ja raswaselt ühel toolil istus, kui tahaks oma paksu kõhuga kõigile nähtawaks panna Eesti majanduselu paisumist, mis temas kehastunud. Wististi tahtis Kuld tema tähelepanu wõita mõne parema koha pärast, kuna ta just üks suuremasti ministeeriumi ametnikkest ei olnud.

Peale õhtusöömingut lahkus Rebane Lonny juurest ja seltsis ta abikaasaga. Ta kõneles temaga kaardimängu psühholoogiast.

„Mina olen täielik mängija tüüp," lausus Kuld, „ma jään jääkülmaks, kui ma kaotan; ma muutun kuumaks ja fantaasias hirmsaks, kui wõidan."

Rebane ütles:

„Õnnemäng on wanem worm, kõwem ja üldisem worm, milles inimene, kel mitte kunstniku loomisannet ei ole, end kunstnikuna wõib tunda."

„Huwitaw," lasus Kuld, „seletage seda pikemalt."

„Sest et inimene õnnemängus loomisakti läbi elada wõib. Nõrgestus printsiibi kaudu, millele kogu elu wõlgneb, toitub oma wõimu tahtmise ja juhtumise jõu-parallelogrammist. Juhtumuses on wõimatu täielikult mõistetaw, psühholoogiliselt õigustatud. Õnnemängu süntees on see: juhtumus annab mängijale materjaali; see wõib tühine ja kõikwõtew olla. Kui aga juhtumusele — materjaalile — tahtmine juure lisada, wõib juhtumusest oma teose luua; siin wõib juba mängija esineda kunstnikuna."

„See on teoreetiliselt wõimalik. Teie eriala?" küsis Kuld.

„Psühhopatoloogia doktor."

„Ka meie uuemad luuletajad on psühhopatoloogid. Teie püüate äramõistmatule nähtawat wormi anda. Äramõistmatu aga kannab tänapäewa inimese waimuelu. Nüüd ehk mängiksime kaarta."

„Wäga hea."

Somnambul pidi oma tegewust alustama. Keegi arst asetas ta hüpnootilisse seisukorda, milles ta omi mälestuse-imesid pidi korda saatma. Ta olewat esimesel õhtul, kõneles Kuld sosinal Rebasele, wäga huwitaw olnud.

Kuna Kuld seda ütles, tundis ta oma pea taga nagu mingit kiirelist soojust. Ta waatas tagasi. Aga ta ei näinud oma taga muud kui seina, mille küljes pildid rippusid; kuna need modernid ei olnud, ei tunnud Kuld nende wastu mingit huwi.

Somnambul ei kuulanud suggestori tahtmist.

„Keegi waewab mind," ütles ta.

„Keegi ei waewa Teid," ütles arst ühetooniliselt. „Ma tahan Teid kaugesse noorusesse juhtida . . . üks . . . kaks . . . kolm . . . magage ometi . . . üks . . . kaks . . . kolm . . . Teie magate! . ."

Ta hõõrus tasa, waewalt käega liigutades üle tema otsa, ikka sälle lugedes:

„Üks . . . kaks . . . kolm . . . Kui wana Te' nüüd olete?"

„Ma olen nüüd wana kümme kuud ja kolm päewa."

„Mis Teie ema tegi hommikuti, kui ta Teid hällist wälja tõstis?"

„Tegi mulle haiget."

Ta haigutas, ärkas ruttu:

„Seal on keegi, kes on mind waewamas. Kes see on?" küsis meedium.

„Täna ei lähe hästi. On midagi segamas, mida ma ei mõista," lausus arst.

Linnanõunik astus Rebase juure.

„Herra doktor, kas Teie ei teeks katset? Nende proowide järele otsustades, mis Teie kunagi tegite, loodan ma head asja kordaminekut."

Rebane ütles, et ta tahab küll katsuda, kuid kas ta midagi korda saadab, seda ta ei tea. Ta pea olewat külmetuse tagajärjel weidi halwatud. Siiski astus ta ühe sammu meediumile lähemale. Wõis näha, et somnabul selle mõjul liikus kui rauatükike magneedi mõjul. Rebane ei lausunud talle ainustki sõna. Ta nagu silitas teda silmadega. Naisterahwas muutus ühel hoobil kahwatumaks kui ta oli. Wõis selgesti näha, nagu wõitleks meedium mingi tundmata wõimu wastu . . . et ta wastupanek rauges, et ta silmad langesid . . . langesid . . .

Siis lausus Rebane energiliselt, käskiwalt:

„Teie lamate mähkmeis. Teie käed on keha külge mähitud. Teie olete kuus kuud wana. On õhtu. Teie karjute. Miks Teie karjute?"

Ja awatud silmadega magaja suust kuuldus waikne kiunuw hääl:

„Mu kõhus litsub."

„See on halb õhk. Teile anti liiga palju juua. Kes Teile seda andis?"

„Ühe naise ihu."

„Armastate Teie seda ihu?"

Kuuldus waewatud, kuri toon läbi hääle:

„Ei."

„Mis Te' teha tahate?"

„Teda hammustada."

„Mispärast?"

Wärin käis üle meediumi huulte ja lagus kehas laiali. Rebane ütles:

„Iga minut on elukardetaw. Ma pean lõpetama."

Ta asetas neiu sohwale. Rahulikkude liigutustega tegi ta seda, pesi siis neiu nägu weiniga, ja kui neiu meelemärkusele tuli, wiidi teda woodisse.

Rebast küllastati küsimistega. Soowiti teada, mida neiu ütelda tahtis.

„See on muinasjutt elu julmusest," lausus Kuld. „Teie olete suurwaim, doktor. Mis see aga tähendas, et ta nii kangesti wärisema hakkas?"

Üks daam pööris ka küsimisega Rebase poole. See aga otsis silmega Lonnyt. Wiimane astus sisse. Ka tema küsis.

Rebane lausus:

„Ta tahtis öelda: Sest et ma tema werd nii wäga olen wihkanud."

Lonny ehmus. Ka teised waikisid piinlikult.

„Laps ei wõi wihata," lausus Lonny hiljem.

„Kust Teie seda teate?" küsis Rebane.

„Seda tean ma . . . iseenesest," oli wastus.

„Siis rõõmustage iseenese üle. Sest siis ei ole Teie mitte geniaalse mälestuswõimega, waid ka kannatuse ingel," wastas Rebane pilkelikult.

Seltskond kõneles elawalt. Ainult minsiteeriumi ametnik Kuld oli waiksemaks jäänud. Ikka see kiir ta pea taga! Ta waatas ringi. Ta katsus kukalt. Kuid midagi. Astus siis peegli juure. Ei midagi. Nüüd istus ta pingile ja tal oli tunne, nagu tahaks ta magama jääda. Aga ta nägi kõiki inimesi ja kuulis kõik. Ta tahtis midagi öelda, kuid seal nagu nopiti ta huultelt sõnad ära. „Olen ma hull?" küsis ta eneselt.

Kui mõni aeg niimoodi oli möödunud, astus ta Rebase juure ja ütles:

„Ma soowiks kaarte mängida."

„Kuis Teie soowite! Kui meie aga mängukaaslasi leiame," oli Rebase wastus.

Kuld sai elawaks.

„Suurepärane! Herra linnanõunik, mis Teie arwate? Tehke ka ühes!"

„Mul on seltskondlikud kohused daamide wastu," wastas linnanõunik Mendel. „Usun, et Teil kaaslasi küllalt on."

Talle kui linnanõunikule ei meeldinud üldse kaardimäng tema majas, kuid wiisatuse pärast külalise wastu ei tahtnud ta ka keelata.

Peagi istusid kuus herrat laua ümber. See tuba asetses maja tagumisel küljel, wastu aeda, mis maja taga. Lamp oli mati klaasiga ja sügawa warjuga, nii et toas sume hämarus oli. Aedas, kuhu wõis läbi akna näha, näksid puud kui Gailiti „Rändawad rüütlid.“

Mängust wõttis osa ka paks minister, siis riigi kontrolöör, üks wälissaadik jne.

Lööbi kaarte, kes kõige pealt pidi panka hoidma. Hulk külalisi tuli pealt waatama. Lonny Kuld seisis mehe kõrwal ja waatas ka. Rebane nägi ta walget kaela ja osa rinda kumamas tumepunase kleidi kohal, mis wäga sügawasti wälja lõigatud. Rebane oli tusane ja külm. Waewalt kõneles ta sõnakese. Ta surus kõik mõtted maha, peale nende, mis Lonny ümber keerlesid. Kui keegi temaga kõneles, wastas ta lühidalt ja puiklemisi. Wäliselt mängis ta suure tähelepanuga. Aga ta mängis hüpetes.

Pea tegid teised kaasmängijad tema eeskuju järele. Algul olid summad õige wäikesed. Alati mõnestkümnest margast, kuid-siis kaswasid nad kiiresti sadadeks. Wäiksed summad hakkasid häbenema. Igaüks hakkas oma ühiskondlise seisukoha järele raha loopima, ja kui mõni oli hoopis wäike ametnikuke, püüdis ta wähemalt siin ministri kõrgusele tõusta, et oma ühewäärilsust näidata. Kuid minister ei wõinud omalt poolt sellega leppida, nõnda et kuigi kaua aega ei wõtnud, kui juba õige tüsedad summad esinesid.

Kui alati, jatkus kaartide tõstmise ja ärapanelu aegu küllalt aega kõneleda. Nüüd aga kadus see komme. Ka pealtwaatajad waikisid. Mängijate seas algas wõitlus, neid salwas mängu palawik. See läks pealtwaatajate peale üle.

Lonny nägi, milliseid summad ta mees hea õnne peale pani.

„Ta ei ole kunagi mänginud, waid ainult waadelnud teiste mängu. Ja kust ta need summad wõttis?“ mõtles Lonny. „Tõsi, tal on peale palga hea sissetulek altkäe maksude näol, mis head elu wõimaldab, kuid see on liig. Wõi . . . wõi on see . . . riigi raha?“

Kuid Kuld hakkas wõitma. Talle näis, et ta on ratsahobune, kelle peal keegi ratsutab ja kes teda taga ajab ikka kiiremale jooksule, wõidujooksule. Ta pani wälja suured summad.

Ta pidi ringi keskel wiimasena panka hoidma. Teda wõlus riisiko. Ta pidi mängu saladuse jälgile saama.

Oli palaw. Lonny waatas põnewalt oma mehe tegewust. Siis waatles Rebast. Ta ei näinud midagi erilist. Siis waatles uuesti meest ja käsi.

Kuld wõttis panga üle.

Ta jagas kaartid laiali. Ja wõitis jällegi hiigla sissepanekuid.

„Teie mees wõidab iga kord,“ ütles keegi Lonnyle.

Kõik waatasid Lonny otsa. Kuid see oli wõkiselt afnult inestanud. Ei midagi muud.

Kuld jagas uuesti kaarte. Ta oli ärewil. Nüüd tahtis ühte kaarti osta.

„Pea!" hüüdis äkki üks hääl, nagu hüüab alamohwitser sõduritele.

Üks käsi lendas lauale, punane ja toores, lendas ministeeriumi ametniku walge, õrna käe peale, kus kallis sõrmus hiilgas, kiskus ta esile, ja kõik nägid, et Kuld tahtis seda kaarti, mis all oli, peale oma kaartide sekka panna.

See oli üks üheksa.

„Aha, üheksa! Nüüd mõistan ma Teie mängu!" karjus kähisew hääl. „Teie olete walemängija!"

Kõik kargasid üles. Karjuti läbisegi. Kuld istus waiksena ja murtuna omal istmel. Ta istus seal kui sisselöödud kübar, ja waatas abitult ümber.

See, kes oli kähisewa häälega, tungis Kuldi juure.

„Raha siia! Teie!" hüüdis ta. „Kõik raha!"

Mängijad ja waatajad olid segi paisatud. Hämaruses kuuldus kisa. Selle mehe wõimsa liigutuse järeldusena, kes walemängijat tabas, oli keegi isand maha kukkunud ja kellegi teise kaasa kiskunud. See tahtis haarata laudlinast kinni. Lina kisti paigalt. Raha ja kaartid sadasid maha inimeste jalge alla.

Äkki kustus elektri-tuli ja pimeduses sündis midagi, mida waewalt keegi nägi.

Rebane, kes seda kisa ootas, ruttas kukkuwa Lonny juure, tõstis ta üles ja oli ühe hüppega ukse juures, mis aeda wiis. Siis awas ta pimeduses kostwa üldise kisa saatel ukse ja ruttas wälja, kadudes puude taha.

Lonny oli minestanud. Ta kandis teda aidwärawa juure, awas ukse ja oli kõrwalisel tühjal tänawal, kus üksnes Rebase auto ootas.

Silmapilk hiljem kihutas auto minema.

„Nüüd on ta minu", sõnas Rebane.

Kadriorus oma suwila juures tõstis Rebane ikka weel minestanud naise autost wälja ja kandis oma suwilasse.

Läheduses ei olnud ainustki elawat olendit.

Kaksteistkümnes äramoonutus.

Kuldi meeleheitest ja tollest „ekspressionistlisest" ööst.

Kuld wabastas end pilkawate pilkude ja sõimu kaaosist sellega, et ta esikotta läks. Ta kõndis kui unes ja mõtles oma naise peale. Kuid

tal puudus julgus teda üles otsida, oodata, wõi ta järele küsida. Maja ukse juures wäljas seisis kellegi auto.

Lähemas woorimeeste peatuskohas istus ta ühele woorimehele, kuna teise oma naisele wastu saatis.

„Tean siis mina, mis sündis?" küsis ta eneselt murtult. „See langes mu peale... Mu käsi lööbi lauale... Tean siis mina, mis sündis?... Kui see ainult halb uni oleks!"

Aga see ei olnud halb uni. Ta jõudis oma korterisse. Tüdruk wõttis talt palitu. Kõik oli nagu ilmsi, nagu ilmsi.

Siis läks ta sinna tuppa, kus ta naisega ikka oli wiibinud, kui nad kusagilt pidult wõi teaatrist koju olid jõudnud, et enne magama minemist üksteisega weidi kõneleda õhtustest kogemustest. Ta armastas neid silmapilke, mil jälle kahekesi nagu peale aastast lahusolekut wõisid koos wiibida, ainult kahekesi koos wiibida.

Kuid täna oli ta üksinda. Wõib olla, kõige raskemal silmapilgul elus. Kus oli ta naine? Ta waatas ringi ja ootas, ja kõiksugu mälestused kerkisid ta meele läbielatud silmapilkudest selles ruumis. Need olid õnnelikud ja rõõmsad ajad. Aga nii lõpmatu kauged... tuhande igawiku taga... Ah, nüüd peab ta siin olema, kus teda nii wäga igatsen, wajan!... Kus wiibib mu naine?...

Kuld mõistis aga kohe, et ta enam iialgi tagasi ei tule. Ta on mõistetawail põhjustel teda maha jätnud, temast lahkunud. Ta on ära läinud, kunni mees jälle oma lugupidamise wõidab. Ta peab end puhastama, kui tahab naist weel omaks nimetada.

Aga millest peab ta end puhastama? Millest?

Ja nüüd äkki tuli ta tõelikule äratundmisele, mis ta siis õigupoolest teinud oli. Nagu raudne kaan laskus ta peale ja ta tahtis karjuda. Ta oli petnud! Ta oli petnud alatult! Ta mängis walesti, et wõita. Aga ta ei tahtnudki wõita. Mis seal siis sündis? Kas keegi ei aitaks mind? Ma olen teinud, mida ma ei tahtnud teha. Ma olen seltskonnast wäljaheidetud. Ma olen alatu kelm. Mu üle saab naerdud ja mind saab surmatunnini walemängijaks peetud. Kes aitab mind?

Ma tean, et ma seda tegin, aga ma ei tea, kuidas ma seda tegin! Ja mispärast ja misjaoks? Ma ei wõi kunagi omas elus enam selles kindel olla, mis ma teen. Ma kaotan oma eneseusalduse. Ma kardan iseennast. Kes teab, mis ma jälle teen? Kas wõin ma wastutada oma tegude eest? Oh ei! Oh ei! Ja ometi, nii suur kuritöö kui mu tegu ka on, olen ma süütu. Olen süütu.

Meeletu kurbus ja meeleheide laskus ta peale. Ta süda tahtis lõhkeda ahastusest ja walust. Ta wõitles pisaratega, kuid ei wõinud nutta. Karjuda tahtis ta, karjuda omast piiritust walust, omast kärisewast südamest.

„Kas ei peta mind teadwus sellest, mis ma teen?“ küsis ta. „Ja kui ma nutan, wõib olla, ei sünnigi seda. Tõelikult? Ja kui ma üht armastatud pilti waatlen, wõib olla häwitan teda kui wihatud asja? Ütlen ehk meelituste asemel sõimu? Nimetan ausaid inimesi rööwliteks, aga autuid ausateks?“

Ja siis oli tal tunne, nagu langeks ta murtult üle ühe nime kokku: Lonny! Kas sa ei saa mind aidata, mu wäike hea Lonny! Kas sa ei tule? Kas sa ei usu mind? Sa ei aita mind!

Ta kutsus tüdruku ja hüüdis:

„On proua kodus?“

„Proua ei ole weel tagasi.“

„Kas ta ei ole ka telefoneerinud?“

„Ei, herra. Kuid isand Link palus prouale teatada, et ta homme nimelt temaga soowib kohata.“

„Minge!“ lausus Kuld.

„Ma lähen Linki juure... ja, ma lähen Linki juure...“ ütles ta enesele. Ja siis hüüdis toas, piitsutatud tuhandest ettewaatamatusest, wallatud kümnesttuhandest argtusest:

„Muidu pean ma end ülespooma! Ma pean seda ühele inimesele ütlema, ühele inimesele...“

Ta ruttas kõnetoru juure. Ta haaras wärisewal käel telefoniraamatu. Link, kus on Link?

Minut hiljem kuuldus wõõras, kauge hääl:

„Siin Link.“

Kuld hakkas seda häält kuuldes wärisema. Kuid suutis siiski hüüda:

„Wõin ma nüüd kohe Teiega kõnelda?“

Tal oli selle juures tunne, nagu sulaksid ühendawad traadid, et ta wastust ei saaks.

„Olge nii lahke,“ kuuldus wastus. „Ma ootan Teid.“

„Anna!“ karjus Kuld kööki. „Kutsu silmapilk woorimehe wõi auto.“

Minut hiljem sõitis Kuld Linki juure.

Link uskus, et Kuld tuleb oma naise nimel ja et wangimajas on midagi sündinud.

„Herra Kuld,“ ütles ta, „see oli wajaline katse! Proua...“

„Ei, ei,“ hüüdis Kuld wastu, „ma...ma... Põhjus, miks tulen, puutub minusse. Mul on midagi juhtunud.“

Ta kõneles. Ta kõneles kõik, ka sellest kiirest, helgist oma pea taga. See oli küll mõni tulewase õnnetuse ennustus, uskus ta.

„Ärge olge mulle kuri, herra Link. Ma olen wõõras. Ma tülitan Teid. Aga ma oleks end üles poonud, kui ma seda Teile kõnelda ei oleks wõinud. Kuhu ma ära sõita? Ja need kiired, mis olid

nagu kunnad raudsed orad mu pea taga, woolasto siis nii pehmelt ja mahedalt kogu mu olemusesse. Mul tundus, nagu wõtaksin sooja wanni. Mul oli tunne, nagu oleks ma mingisuguse õnnetuse eest päästetud, ja sel silmapilgul — siis sündis see! See on tõde, on fakt. Ma ei wõi enam midagi teha ega parata."

Linkil tuli kohe tema oma kogemus wana professoriga meele. Jumala nimel, ehmus ta, on siis ka s e e siin?..

„On Teil kahtlust?" küsis ta.

Kuld ei mõistnud seda küsimust.

„Kahtlust? Kuidas? Teie arwate, et ma ennemalt ka sarnases seisukorras olen olnud? Haige? Ei, ei kunagi!"

„Ei, oli Teil kahtlust kellegi inimese kohta, kes seal juures oli?"

„Seda mõtet ei ole mul olnud... Ma ei mõista mitte, et keegi teine... Ei... Kahtlust mul ei olnud kellegi kohta."

„Kas seltskonnas ei olnud keegi, kes sinna kuidagi ei passinud?... Keegi, kes Teile kahtlasena näis? Ka end teisiti ülal pidas kui kõik teised?"

„Oli wäike ringkond linnanõuniku isiklikke tuttawaid. Muid ei olnud."

Link jättis selle mõtte kõrwale. Mis oleks ki ta otsitud kurjategija kaastegewust wõinud näha Kuldi walemängus! Siin oli tegemist mõne hingelise nähtusega, mis tingitud mingist närwihaigusest.. Kuld oleks pidanud mõne närwiarsti, aga mitte tema juure minema. Aga ta ei tahtnud seda mõtet awaldada.

Kuld waikis. Link oli mõttes. Siis tõusis Kuld ja lausus:

„Ma tulen teadwusele, et ma ilma mingi õiguseta Teie õõrahu olen seganud. Ma palun südamest mind wabandada. Õnnetuses on, nagu langeks hing kuristikku. Ja seal juba ei waata ette, millest kinni haarad. Teie olete meile telefoneerinud... See oli mingi side Teie ja minu maja wahel... Ja seal haarasin ma sellest päästerõngast..."

Ta katkestas äkki ja küsis teisel toonil:

„Aga ütelge, kõnelen ma nüüd tõega seda wälja, mis ma Teile õelda tahtsin, wõi awaldasin ma lollust? Waadake, see on kõik kogemuse resultaat. Mulle peaks wist mõni närwiarst abiks tulema."

„Ei, herra Kuld," rahustas Link, „Teie kõnelete küllalt selgesti ja ütlete muidugi seda, mis Te õelda tahate. Ma loodan, et Teie külaskäik teise pöörde saab ja Teile õnnelikult lõpeb."

Seal tuli Linkil mõte Kuldile awaldada omi wäljawaateid. Ta oli teatud piiris ikkagi arusaaja mees. Ja ta kõneleski, juhtides Kuldi tähelepanu meie ühiskonna wäärnähtuste peale. Ta sidus kõik need wäärnähtused ja pahed olewiku poliitikaga ja leidis, et inimesed, kes eemal sotsiaalsete küsimuste ja paranduste lahendustest, peaksid ajama waimupoliitikat, hingepoliitikat. Need klassid, kes end „pare-

matena" esitawad, peaksid ka tõelikult selles „paremuses" pahemuse surmaunest ärkama ja elawaks saama.

Kuld kuulas. Link aga tundis, et ta sellega head tegi õnnetule, kui ta teda üksinda ei lasknud minna tol saatuslikul silmapilgul. Tal oli õigus.

Kuld oli oma elu kergena wõtnud. Ta oli küll ministeeriumi ametnik, kuid enam oli see töö simuliseerimine, kui tõelik töö. Kuna ta armastas kunsti ja ei olnud kunstnik, rahuldas ta oma esteetika jann teiste loominguis. Raha selleks otstarbeks saawutas ta naise kaasawarast, kunni tal seda jatkus. Ta oli nõndanimetatud ekspressionistlisi kunstteoseid kogunud, et ajaga ühes sammuda nagu teisedgi, kes sellesse kaanali oma raha heitsid. Kuid kas need inimesed ei olnud aja ohwrid? Sest pilt, millel täna hinda, wõis homme wääritu olla, kui kunst modern kaup on ja mitte ei seisa wäljaspool aega ega moode.

Nad kõnelesid kunstist ühte ja teist. Siis lõpetas Link:

„Teie saate seda kogema,uml hrdgo umlh bfsk umlhw umlhwll

„Teie saate seda kogema, et ekspressionist eo ipso ka theosoofiks wõi antroposoofiks saab."

Siis pani Kuldile ette tema juures ööbida, sest et juba liiga hilja olewat.

„Ja," wiiwitas Kuld, „aga mu naine..."

Ta waatas Linki otsa. Ta nägi ärawaewatud nägu. Wast mõne aja järele julges ta öelda:

„Teie wabandage mind, herra Link! Ma saan Teile tänase öö eest, mis ma Teilt riisusin, eluaeg wõlgnema. Ma ei tea, kuis ma selle aja mööda saatnud oleksin — üksinda. Ma wõtan Teie ettepaneku wastu ja jään siia ööseks."

„Ehk on Teil selle wastu midagi," küsis Link järgmisel hommikul, „kui ma linnanõunik Mendeliga Teie kogemuse üle kõnelen?"

„Ei," wastas Kuld. „Ma palun Teid seda teha."

Kuld tahtis weel midagi kõneleda, kuid kahtles. Link nägi seda ja ootas. Ta ütles julgustades:

„Ma seisan Teie teenistuses. Kui Teil üks soow oleks..."

„Ma paluks Teid ka minu naisega kõneleda," sõnas Kuld punastades, „kelle ees ma... nii häbenen."

„Teie ei pruugi millegi üle häbi tunda."

„Mu naine armastas elada. Ma usun, et meie elu ikkagi nõrk, kahwatu oli... Teie küsige temalt, kas tal tahtmist on mehega edasi elada, kes haige on."

„Ma kõnelen temaga."

* * *

Linnanõunik wõttis Linki kohe wastu. Ta arwas, et Kuld tahtis juhtumistekotsijana esineda. Ta santaasia olewat rööwlijuttudega

walemängijatest segatud. Ta olewat oma naise mõju all, mille tõttu ka awantüristina talitada soowinud. Ta ei ole muidugi raha pärast niimoodi teinud! Muidugi mitte raha pärast. Ta tahtis fantaasia juhtumisi kogeda, nagu ta seda oma proua juures oli tähele pannud. See aga wõis oma isikliku tahtmise läbi waewalt end sellest wõrgust tagasi hoida. Nõrk mees sai juba esimese katse juures õnnetuse osaliseks. Kogu süü langeb muidugi tema mängu kaaslase, tema tabaja peale, kelle rahaahnus nõrga mehe kogemuse fantaasiast seltskondlise skandaali tegi.

„Herra linnanõunik, tohin ma küsida, kes see naaber oli?"

„Ja, nüüd," naeris Mendel, „kus ma temast nii halwasti kõnelesin, ei tohi ma teda ära anda. Siiski... ma wõin Teile seda salakesi öelda, sest... hm... see oli minister ise."

Link oli üllatud. Siis ütles:

„Kogu see asi on siiski palju tõelikum, kui herra linnanõunik arwab. Kuld oli kogu öö minu juures, kuhu ta iseenese eest põgenes. Ta kõneles kogu selle loo kõige wähemate peensustega mulle ära ja mul ei ole ka põhjust onupoja poliitikat ajades tema poole hoida. Kuid ta oli ise oma tegewusest põrutatud. Asi näib enam tema hingelise omadustesse puutuwat ja ta wajaks mõistuse kontrolli... Kas ei olnud ka teie külaliste seas isikut, kes tema peale erilist mõju oleks awaldanud?"

„Ei, tol korral ei olnud meil ei ekspressionistlist poeeti ega ka maalijat," wastas Mendel.

„Palun, wabandage minu küsimusi. Teie ei usu siis mitte, et keegi erilist mõju awaldaw isik siin oli?"

„Nimelt ma ei usu mitte. Kõik külalised on mul ammust ajast isiklikult tuntud, sellest ajast, kui meie weel Wene surwe all ägasime ja uneski ei uskunud, et Eesti kunagi iseseiswaks wabariigiks saab. Teie teate pealegi, millistel põhjustel külalised siin wiibisid. Ka ei olnud meil poliitilist nõupidamist, et eelolewaiks Riigikogu walimisteks mingit uut erakonda luua, nagu nüüd paljud tegutsewad, olles pettunud walitsuse ja riigijuhtide senisest tegewusest, waid lihtne kooswiibimine somnabuli puhul. Olid ühed ja teised ammust ajast Tallinna müüride wahel nähtud isikud ja sõbrad. Siis Dr. Rebane, optant, kes wabariigi teenistuses oli, kuid mingite sekelduste tõttu sellest ametist loobus; kutsusin teda kui haritud ja laiade teadmistega isikut. Ta on psühhopatoloogia doktor. Kuna temast kõneleme, tulen mõtte peale herra Kuld tema juure saata. Kuld on minu noorea sõbra poeg. Ma wõtan wäga osa temast. Andke talle minu nimel nõu, et ta Dr. Rebase juure läheks. Ma annan talle ühe kirja ligi. Igatahes on mul teada ta telefoni nummer."

Link sai kirja ja läks.

Linnanõuniku juurest sõitis ta Kuld'i juure. Seal lootis ta Lonnyt kohata. Kuid tüdruk teatas, et proua kui ka herra öösi kodus pole olnud ja praegugi weel ära on.

Link sõitis oma korterisse tagasi, kus Kuld teda ootas, kuna ta nüüd muidugi ministeeriumi peale ei mõtelnudki.

„Ma teadsin seda," lausus wiimane, kuuldes, et ta naine kodus ei ole. „Aga inimene loodab ikka wõimatut. Ja linnanõunik?"

„Ma kordasin talle seda kõike, mis Teie mulle jutustasite. Ta oli kogu seda asja teisiti, kuid Teie kohta mitte sugugi halwasti ette kujutanud. Ta soowitab Teid psühopatoloogia arstiga tutwust teha. Ta andis mulle ühe kirja wiimasele äraandmiseks kaasa."

„Dr. Rebane... see oli ju eila ka seal," ütles Kuld pealkirja lugedes.

„Pean ma tema juure minema?" küsis Link.

„Ei, herra Link, Teie heatahtlusel peab kord lõpp olema. Ma pean ometi wiimaks ka ise mõistma, et ma ise oma teguwiisi eest wastutaw olen. Ma tahan teda telefonile kutsuda, kuna ta telefoni nummer ülesmärgitud on kirjal. Kui lubate, kõnelen Teilt."

„Olge nii lahku."

„Herra Dr. Rebane," ütles Kuld kõnetorru, „Teie olite eila sel ajal linnanõunik Mendeli juures kui mul..."

„Ja."

„Ma tarwitan Teie arstlist abi. Linnanõunik andis mulle kirja Teile äraandmiseks. Kohin ma Teile tuua?"

Hääl wastas wihaselt:

„Ei. Ma käin isiklikult haigete juures. Teie aadress? Oodake mind homme kell 11 enne lõunat. Korrake: millisel kella ajal?"

„Kell 11," kordas Kuld, olles ehmunud kunni südameni.

Siis lahkus Linki juurest.

Kolmeteistkümnes äramoonutus.

Lonnyst ja Rebasest ehk aastaajast ja maawaimust.

Millegist mustast punaste wõrudega ja helkidega läbipõimitust ärkas Lonny Kuld. Oli pime ja wõõras ta ümber. Mingi nõrk hämarus kumas kusagilt kõrgelt, nagu mäe pealt, sinna tuppa, kus ta lamas. Ta oli ühe woodi peal, kuid riides. Ta ei olnud seda tuba kunagi näinud. Waewalt wõis ta ka selles ruumis midagi näha. Ta lamas ja püüdis seda, mis läbi elanud, meele tuletada.

Ta nägi selle Rebase halle silmi, kes talle omi juhtumusi oli kõnelenud, silmi, mis näisid kui mingi käpa küüned ja mis were järele lõhnasid. Ta tundis, kuis ta süda tagasi lendas ja nägi, nagu kihutaks üks hobune ülepea-kaela kuristikku.

Awanes uks. Ta ei teadnud, kus. Ta tundis seda enam, kui kuulis. Ta ootas midagi. Ka ta ettekujutused astusid tagasi ja ootasid.

Natuke aega hiljem ütles hääl hämarusest:

„Teie olete ärkwel. Soowite, et ma walgustan?"

See hääl helises kui kelluke. Lonny ei suutnud uskuda, et ta siin sarnast häält wõis kuulda. Ei, sarnast ei lootnud ta kuulda! Ta ehmus nii wäga, et näis, nagu külmaks ta kogu keha jääkilledeks.

Üks hääl kähises. Seda häält ta ei kuulnud. Ta sirutas ainult tõrjudes käe wälja. Nüüd läks tuba walgeks.

Dr. Rebane pani ukse kinni ja astus lähemale. Ta ütles:

„Asjaolu on niisugune: ma soowisin Teid! Ma wõtsin Teid omale."

Inimeste juuresolekul saawutas Lonny ikka oma walitsemise wõime. Ta tõusis istuli. Mis tahtis see mees? Ja, ta teadis selgesti, mis ta tahtis. Ta oli metsloom. Ta küsis siiski:

„Mis Te tahate?"

„Ma ütlesin Teile praegu," kuuldus lühike wastus.

„Ja siis?"

„Jääge mu juure."

„Ma ei taha!" hüüdis Lonny. „Ma tahan oma meest aidata. Ma ei taha."

Sest nüüd wast tuli tal meele, mis oli sündinud pidul. Ta mees mängis walesti!

Mu Jumal, mu armas Jumal, kuis oli see wõimalik! Ta teadis wäga hästi, et ta teadlikult kunagi niimoodi ei oleks teinud. Kuid kuis ta seda ometi tegi? Milline wägi teda selleks ajas? Kõik keerles läbisegamini.

Ta kuulis suurt, wõimsat mehe häält:

„Teie ei taha? Olen ma Teilt seda küsinud?"

Muidugi, Rebane ei olnud oma tegude kohta kunagi kellegilt luba küsinud. Pidi ta temalt, nõrgalt naiselt, luba küsima? Ta oli tema wang. Mis wõis ta sinna parata? Millega wõis ta end kaitseda?

„Kuis sattusin ma siia?" küsis Lonny.

„Kõige pealt on meil midagi tähtsamat kõneleda. Kuidas Teie end sisse seate?" küsis hääl külmalt.

„Ma ei taha midagi!" hüüdis Lonny.

„See ei puutu asja," wastas hääl „Küsimus on selles, kas Teie jääte mu juure wabatahtlikuna wõi wangina?"

Lonny wastas natuke aega hiljem:

„Teie ei wõi mind Tallinnas kui oma wangi pidada."

„Kust Teie teate, et Te nimelt Tallinnas olete?" küsis Rebane.

„Olete mind ära warastanud?"

„Olen ma gorilla?"

„Kes Teie olete? Kuis Teie nimi?"

„Niisugune, milleks Teie mind nimetate."

„Siis kutsun ma Teid gorillaks," tahtis Lonny öelda, aga ta keel ei kuulanud sõna, et seda inetut nime wälja rääkida. Mingi aimdus ütles talle, et tal õnnestub hästi, sest et ta mees langes õnnetusse, mille järeldusena teda riisuti.

Ta küsis trotsiwalt:

„Mis Teie minult nõuate?"

Aga mees waatas ainult rahulikult ja külmalt ta peale, ja talle näis, nagu ujuks ta küsimus, wäike ja armetu, selle mehe rinnal, mis awar kui meri. Ei olnud olemas jõulüllasemat rinda. See rind oli olnud ta salajamate soowide iidol.

Peale waikust ütles mees wõimsa rahuga:

„On naisi, keda tahad omada, kui oma sarnast jõurikkuse poolest, kuigi see ebaloomulik, sest et loodus loonud naise nõrgemaks."

„Sellepärast ma siin olengi."

„Ma usun, et Teie mind armastate?" küsis Lonny äkki.

„Ma himustan Teid. See on enam kui armastus — minule! Teie olete siin, sest et ma oma himustusele wastu ei suuda panna. Teie wõite kuningannaks saada. Minu südame walitsejannaks. Meie sõidame ära — ja siis... Kes wõib Teile kunagi enam pakkuda kui mina?"

„Ei keegi," lausus Lonny, wõlutud unistuslikult saladusest, mis teda ümbritses.

„Nii olete siis otsustanud wabatahtlikuna minu juure jääda?" küsis Rebane.

Lonny langes tagasi asemele. Ta surus oma huuled wastamisi. Ja ta tundis eneses kaht soowi: ta tahtis ära ja ometi siia jääda. Sest see oli ometi juhtumus, tõelik juhtumus, awantüür. See oli see, mida ta oli igatsenud, otsinud.

Mees ütles:

„Kui oleks niimoodi: mees ja naine näewad üksteist esimest korda elus, ja ütlewad esimeses silmawaates, mis nad wahetawad: Minus ei ole enam midagi sellest, mis minus oli. Nüüd oled waid sina. Mõtletu oleks ka iga werilöök, mis minus lööb, kui ta sinust läbi ei käiks. Aastasadade inimarmastuse waim peab awalduma meis."

Lonny tundis, nagu oleks ta kahe piiri wahel. Need kaks piirk olid aga temas eneses, need piirid oli ta ise, aga ometi oli kumbki ise maailma rajal. „Pean ma ühest teise jooksma?" küsis ta. Ta oli wäsinud.

Ta üle laskus nagu Paradiis. Mehe hall silm waatas ta peale nagu aastaaeg. Ta seisis ta ees, kõrge kui pilw. Aastaaeg walitses maa üle. Aastaaeg läks kui paratamatus läbi metsade, üle jõgede, linnade, mägede... läks waatamata paremale ja pahemale poole ja oli korraga kõigis asjus.

„Kui see mees nagu aastaaeg üle minu läheb, üle maa, on see paradiis, olen ma ise paradiis.“

Ta tahtis tõusta. Kuid magus jõuetus awas kõik ta higiaugukesed. Ta oli kui lahtine põld märtsikuul. Üks hakk kaagutas. Aga must räästas laulis ta-kohal. Ja kaagutaw hakk ja laulew must räästas kiskusid ühe ussi, ühe elawa ussi puukoorest. Ja ka puukoores oli ärkamine ja see laulis ta okstes. Ja must räästas kerkis kõrgele õhku ja laulis trioolides, milledes awaldus maawaim...

Naine oli must räästas. Ja oli ühtlasi hakk. Ta andus. Ta ei teadnud seda oma were tumeduse, hämaruse ja kuumuse tõttu. Ta üle oli mees kui suwe hingus, täis uimastawat joobumust, täis wärskete mahlade woolust ja jõudu.

eliteistkümnes äramoonutus.

Rebane arstib armukese meest. Link püüab tänawasilutajana kurjategijaid jälgida. Saladuslik kutse.

Dr. Rebane sõitis tõega ministeeriumi ametnikku waatama.

„Teie haigus ei ole wõrdlemisi midagi eriti iseäralikku,“ lausus Rebane. „See paraneb, kui Teie oma rahu jälle kätte saate. Ma saan Teid kui kõiki oma haigeid taktilistel põhjustel Teie juures läbi waatama. Ma panen Teile ette kodust mitte lahkuda ja mitte kedagi näha, kes Teile Teie endist elu meele tuletaks.“

Kuld oli kohkunud sellest käskiwusest, millega see arst ta wastu esines. Õrn ja tundelik, nagu ta oli, rõhutud läbielamisest, ei julgenud ta sõnakestki wastu rääkida. Ta kartis teda esimesest silmapilgust alates.

Kui Rebane majast lahkus, mõtles ta:

„Teda peab kõrwale toimetama, kui naine kunagi tema nime meele tuletab.“

Rebane oli metsikult ärritatud. Läbikäimine selle mehega, kelle naine juba tema omanduse hulka kuulus, oli selle põhjuseks.

Kui ta koju jõudis, läks ta sinna tuppa, kus Lonny wiibis. Naine oli luku taga. Sinna ruumi pääsis sala-ukse kaudu.

Naine tõusis üles kui Rebane sisse astus. Lonny oli walge kui ta woodi lina. Ta läks mehe juure ja ütles:

„Sel ööl sündis minuga midagi, mis väljaspool minu teadvust olenes. Mis Teie minuga tegite?"

„Seda, mis Teie enesega teha lasite."

Siis hakkas Lonny nii kangesti värisema, et ta maha langes ja põrandal lamades hüüdis:

„Kurat olete! Kurat!"

„See nimi meeldib mulle," ütles Rebane. „See kõlab kui meelitus. See on armujook. Tulevikus kutsuge mind Luziferiks."

Lonny hakkas krampliKult nutma, olles ikka veel põrandal. Mingi kartus valdas teda. Ta hüüdis, värisedes nutukrampides:

„Kus on mu mees?"

Seal nägi ta, kuis Rebane kindla, väikse kuid eemaltõukava liigutuse tegi; selle liigutuse tõttu oli ta küsimus kui seebimull, mis purunes ja ta mõistis, et iga küsimus asjata on. Ta küsis eneselt: „On see mees siis nii võimas, et minu ja tema tahtmise ees kõik on tühine, kaduv, ka see, mis ma olin ja see, mis teised inimesed mulle olid?"

Ja uuesti tundis ta, et ta on jõuetu, võimetu end lahutama sellest uuest võimust, mis ta üle tuli. Ta ei võinud end sellest vabastada.

Mees seisis tummalt ta kohal. See vaikus ärritas naist. Ta kordus uuesti:

„Kus on mu mees?"

Rebane lahkus sõnatuna.

Kui Rebane lahkunud ja tuba tühi oli, mõtles Lonny, et parem oleks olnud, kui ta sinna oleks jäänud. Üksildus piinas teda. Ta rippus nagu igaveses tühjuses, lõpmata tühjuses. Oli kui igaviku kuristiku kohal, pidades kinni ainult ühest juurest. Ta teadis: see juur oli see viimane, mis talle, siiamaalsest elust alles jäänud.

Ta soovis, et ka see juur katkeks. Parem surra, kui tühjuse kuristiku kohal rippuda.

* *
*

Rebane käis toas edasi-tagasi. Ta oli vangis elajas, vangistud oma tahtejõu maksmapanemise jõuetusest ja sellest, mis väljas tema sihi vastu töötas.

Sporrinen tuli. Ta oli sõdurina rüütud. „Miks?" tahtis Rebane küsida, kuid talle tuli meele Georg ja ta unustas oma küsimuse.

„Georg on „Kalevis". Ta ei käi väljas. Ta on ettevaatlik."

„Mis ta teeb?"

„Ta aitab öösiti kokaiini sissevedajaid üle piiri. Ma tulin isiklikult selle ala peale ja avaldan nüüd Teile, et Teid ootamata rõõmust ja. See oleks uus turg."

„Kokaiini sissevedu?"

„Ja."
„Kuhu?"
„Eesti."
„Ma ei taha siin aita asutada ega ladu. Mõistate?"
„Mõistan."
„Nüüd joome. Joome! Ja laseme elada Eesti wabariiki. See on meie lüpsilehm, see on kõikide päewawaraste, spekulantide, marodeeride lüpsilehm. Rahwus? Teda ei ole meil. Siin on ainult talupidajad, hallid parunid... Kartuli wabariik! Kartulid — millest nupukad mehed kullapiima lüpsawad!"

Nad jõid. Sporrinen langes esimesena istmelt. Ta langes põrandale ja waatas õnnetult peremehe otsa. Ta oli kui koer, kes teadis, et surema peab ja enam isanda elu üle ei wõi walwata.

Rebane küsis:

„Usud sa, et on inimesi, kelle tahtmine nii tugew on, et nad kedagi tappa wõiwad, ilma et tapetawat sõrmega puudutaks?"

Sporrinen ei mõistnud. Oma ümmarguste silmadega waatas ta täis truudust isandale otsa.

„Ma wõin seda! Ja ma teen seda!... Maga!" ütles ta äkki ja tõusis waarudes üles.

Rebane läks aga kindlal sammul tuppa, kus wiibis Lonny. Ta jäi sinna, ilma et oleks sõnagi lausunud. Sellest tunnist alates oli Lonny teadlikult tema ori. Ta unustas oma minewiku, unustas enese ja andus mehele.

Sel ööl sõitis Rebane kaugele „Kalewi" suwilasse.

Mõnikümmend sammu oma sihist eemal, kui ta juba laternad oli kustutanud, juhtus autol kerge wigastus tänawaprügituse kohal. Ta ei sõitnud kohe suwimaija, waid peatas ühe kilomeetri kaugusel ja jättis auto tänawale; siis läks jalgsi.

„Wiige ruttu auto!" hüüdis ta Georgile. „Teie parandate sealsamas wea."

* *
*

Järgmisel hommikul kuulis Link kõnetorus järgmist:

„Eila ööst wastu hommikut sõitis üks auto, jäi teel seisma ja sõitis edasi. Et ta walgustuseta sõitis, jälgis teda minu soowil Sepp jalgrattal. Weerand tundi hiljem oli auto tänawal ilma ühegi elawa olendita. Sepp tuli kohe tagasi, et sellest teatada. Ma läksin walwealuse maja aeda. Aga koer hakkas haukuma. Tagasi tulles tuli keegi mees mulle wastu. Kui ma siis Sepaga auto juure läksin, oli see kadunud. Hommikul ei juhtunud midagi iseäralist."

„Tänan! Oodake mind täna!"

* *
*

Tund aega enne selle teate kohale jõudmist, oli Rebane majast, kuhu ta sõitis, lahkunud. Oli weel hämar. Tal olid naisterahwa riided ümber ja nüüd aerutas ta mööda merd. Üks wene tuli wastu; keegi kalur oli wenes. Rebane peatas teda. Kalur ütles, et tal ei ole aega. Rebane hüppas tema paati, sidus ta käed kinni ja tõstis oma paati. Seal sidus mehe pingi külge ja hüppas mehe paati tagasi. Siis sõitis edasi merele. Ta tõmbes naise riided seljast. Selle all oli tal kaluri ülikond. Pikas ringis sõitis ta kaldale tagasi ja läks siis talupoja juure, kelle juures ta auto oli. Georg magas selle sees.

Pikema kõne järele sõitis Rebane ära. Georg läks tagasi „Kalewi" suwilasse

Rebane tahtis Rakweresse sõita. Keegi tuttaw oli teda sinna kutsunud; keegi haige tahtis talt nõu küsida. See tähendas: keegi oli wangi sattunud, kes wäljapääsemist tahtis.

Kui Rebane õhtul ühes Rakwere mängulauas oli, tundis ta äkki tahutust. Nagu mingi hiigla-ehitus tahtis ta kohal kokku langeda, et teda oma alla matta, puruks litsuda. Wõib olla, et see oli kogu tema elutöö ehitus, mis teda oma alla matta ähwardas? Ta lahkus enneaegu mängulauast ja sõitis samal ööl Tallinna tagasi.

Teel ütles ta enesele, otsekui oleks ta tulnud miski äratundmisele: „See on naeruwäärt. See on ainult joowastus, mis mind waldab. Ma tahan oma iha selle naise järele kustutada argtusega, mida tunnen Linki ees."

Tallinnas heitis ta kohe sängi. Ta surus maha iha Lonnyt näha saada ja uinus üksinda.

* *
*

Kui tänawa prügitustöölised peale lõunastamist „Kalewi" suwila ümbruses töö juure tagasi pöörasid, oli üks mees nende juure astunud. Ta küsis, kas ta tööd wõib saada.

„Minu töö wõiksid ära teha, kui mulle hästi maksad," naljatas üks tööline.

Aga wõõras ütles, ta tahta tööd selleks, et selle eest ise maksetud saaks.

„See on midagi muud," naeris tööline. „Töö juhataja on seal."

Mees läks wiimase juure. Ta kõneles sellega tasa ja tõmbas teda nagu juhtumisi tööliste juurest eemale.

Ta wõiks ehk tööd saada, ütles juhataja, kui siin politseiga tegemist on. Ta tahaks paberisi näha.

Wõõras andis paberid. Ta ütles:

„Herra, ärge näidake end üllatatuna. Tehke nii, nagu loeksite

need paberid läbi, ja andke mulle siis juhatust. Siin on ju ka üks salapolitseinik Sepp?"

„Ja, herra... Ja, nii on hea! Tulge ühes," wastas tööjuhataja. „Teie wõite tööd saada, seal... tulge. Sepp, siia!"

Ta seletas Sepale taja, et salapolitseinik Link kui tema abi üks päew tänawaprügituse juures saab töötama.

Sest tööjuhataja oli samuti politseinik, kuna kogu töö oli simulatsioon, mille juures töölised selleks olid kaastegewad, et kellegil mingil kahtlust ei oleks töö kohta. Muidugi ei teadnud töölised sellest ülesandest midagi, mille pärast töö oli ette wõetud, kuna töö iseenesest wajaline oli. Teed olid lõpmatu halwad.

„Mis Teie olete tähele pannud?" küsis Link, kui ta Sepa juhatusel tänawat silutas.

„Meie ülem telefoneeris Teile selle järele uuesti. Aga Teie olite juba ära. See on imelik. Meie nägime ometi, kuis mees suwilasse läks, me' arwasime, et temap see oli, kes auto teele jättis. Aga see ei näi mitte riimiwat. Kui meie siis auto juure tagasi läksime, oli auto ära. Mere ääres sõitis aga keegi naine hommikul paadiga. Kas ta suwilast tuli, on meile teadmata. Tund hiljem tuli ka kahtlusalune Polt mööda tänawat ja astus maija sisse. Me nägemine on wist tönts, sest me ei ole ta lahkumist majast näinud."

„Teil ei ole ettekujutuse wõimet. Suwilal wõib teine wäljakäik olla?"

„Ei. Meie tähelepanekud Polti kohta on siiamaale riiminud. Ta tuli ikka sedasama teed tagasi, mida mööda lahkus. Ta läheb üldse wähe wälja. Mitte igal kolmandal päewal."

„Kas ei ole mingit põhjust suwilasse pääseda?"

„Ei ole põhjust olnud. Ka näen ma, kuis kerjused seal hädas on. Neil on seal häästi õpetatud kuri hundikoer... Ka salaja ei pääse sisse."

„On Polt nüüd sees?

„Ja, ma nägin teda toona ühe akna all."

„Kas autol oli nummert?"

„Ja. Narwa piirkond. Nummer on siin."

„See on küll wale-nummer."

„Ma pärisin järele. Selle numbriga auto omanik Narwas on Kreenholmi wabriku direktor. Ka on see auto wigastatud."

„Wõib olla, oli lugu nii, et auto pidi suwilasse sõitma, kuid mingil põhjusel ei sõitnud. Wõib olla kerge wigastuse tõttu, wõib olla tänawaprügituse tõttu... Poltil oli see teada ja ta wiis auto kuhugi ulu alla. Waheajal läks mees, kes autos sõitis, suwilasse. Praegu on ta ehk Poltiga suwilas wõi oli tema ka see naine, kes paadis sõi-

tis. Ta sõitis sinna, kus auto peatas. Selle peiduurka peame üles leidma."

„Meie kuuleme sageli öösiti mootorpaadi sõitu. Aga seda ei saa ju meie silmas pidada."

„Sel ööl magan Teie juures wankris. Meie asetame ta pool kilomeetrit majast eemale. Kas saab end suwila lähedal warjata?"

„Ja."

„Meie lähme siis tagasi. Tehtud! Nii õpin ma weel tänawaid silmama", naeris Link.

„[illegible] tööle'" lausus Sepp. „Siiamaale töötasite kurjategijate naha kallal, nüüd tänawal, maakamaral."

Kui nad õhtul töö juurest lahkusid, lausus Sepp:

„Herra Link, lubage, et ka mina Teile midagi õpetan. Ma teen siin igal õhtul nii, nagu jalutaksin peale tööd. Suitsetan selle juures piipu. Seal on, näete, kuna me nüüd siin oleme, üks wäike uks. Kui sellest mööda minna, haugub koer. Siin olen ma mõelnud, et wõib midagi teha. Koer on maja juures. Näete, nüüd olen ma siin, kus uks... Ma süütan piibu... ja seon ruttu nii mööda minnes niidi ukse ja wärawaposti külge... Kuulete, kuis koer haugub?... Kui nüüd [illegible] et keegi seda tähele paneks. Ma tean siis, kas keegi on siit lahkunud. Homme on mu esimene tee ukse juure, et nii[illegible]"

„On niit juba seotud?"

„Ja."

„Teie olete seda osawasti teinud. Ma ei pannud tähelegi," kiitis Link.

„Lähme tagasi. See on teise suwila kõrwaltee."

„Tunnete selle elanikke?"

„Umbes kolmkümmend aastat elab seal juba keegi wanapiiga." Nad läksid tagasi teele.

„Kui Teie magada soowite, herra Sepp, siis ei ole mul selle wastu midagi. Ma tean juba mõndagi."

„See on hea. Wiimane öö, herra Link. Kell 4 olen juba jalul."

„Ma tean. Head ööd!"

Link walwas kogu öö. Ei sündinud midagi. Ta ei pannud midagi tähele. Järgmisel hommikul oli ta Narwas ühes peenemas wõõrastemajas, millise aadressi ta Tallinna jättis, lubades seda ainult teatud isikutele wälja anda. Seal teatati, et teda Tallinnast on telefonile kutsutud. Kuld soowida niipea kui wõimalik temaga kõneleda, teatanud tema teenija. Ta olnud wäga ärritatud ja palunud kohe hra Linkile teatada.

Link sõitis Tallinna tagasi. Ta helistas Kuldile.

Üks wõõras hääl ütles, et Kuld olewat ära reisinud.

„Kas ta midagi äraanda ei käskinud?"
„Ei."
„Kuhu ta jõitis?"
„Ilma aadressita. Olen rääkind."
See näis Linkile weider.

Wiisteistkümnes äramoonutus.

Tollest, kuis Rebane ministeeriumi ametnikku alkoholiga würtsib ja awalikult Tallinna publikumi ees omas olekus esineb.

Rebane oli tol hommikul ministeeriumi ametniku juures käinud.

„Teie asi läheb halwasti, nagu ma näen", ütles ta. „Teie silmaterad on ülilooomulikult suured."

„On see halb tundemärk?" küsis Kuld nukrana.

„Ja. Ärge kõnelege oma seisukorrast. Ärge mõtelge kunagi selle peale. Kus on Teie proua?"

Kuld, olles ehmunud, ei wõinud wastata.

„Teie naine ei soowinud muidugi enam Teiega koos elada," jõnas arst tagasihoidlikult. „Mis Teie selle kohta arwate? Teie peate kogu oma minewiku häwitama. Kutsuge oma teenija siia."

Kuld kutsus. Tüdruk tuli. Kuld tähendas käega arsti poole.

„On keegi Teile telefoneerinud?" küsis wiimane.

„Ei, herra doktor."

„On keegi siit majast wälja telefoneerinud?"

Kuld lausus:

„Mina."

„Kellele?"

„Herra Linkile."

„Mispärast?"

„Ma tahtsin temaga kõneleda."

„Mis?"

Kuld kordas:

„Tahtsin... kõneleda! Ühe inimesega kõneleda."

„On Teie teenija... olen ma mõni metshärg?" küsis Rebane tooreit. „Teie wõite minuga kõneleda. Ei tea, mis Teile weel wiimaks mõttesse tuleb."

Kuld oli wäga kohkunud. Tal ei olnud isegi julgust arsti otsa waadata... Kas see mees saab teda parandama? Ta pööris arsti poole nõrgana ja armetuna, nagu laps, kes wanema sõna kuulab.

„Sa ei ole kellegi inimene! Sa oled saatan!" karjus ta kogu sisemine olemus. Aga ta ei suutnud seda Rebasele näkku öelda. Ta oli

nii nõrk. Ja unine. Kust tuli uni nüüd? Sel hetkel, kus kas kõik nõllas, lees?

„Minu äraoletu ajal ärge laske kedagi oma juure. Las tüdruk ütleb, et Teie ärareisinud olete," lausus Rebane. „Kui keegi telefoneerib, siis teatagu niisama. Ilma aadressita ja lõpp."

Kuld kordas masinlikult tüdrukule kõik, mis arst käskis. See lubas kõik nii teha, mis herrased soowiwad ja läks.

„Ma ei ole kindel, kas ma edaspidi Teid waatama saan tulla," ütles Rebane.

Kuid Kuld ei mõistnud teda täielikult. Tal oli tunne, nagu laguneks mingi kihwt ta soontes laiali.

„On Teil jänu?" küsis Rebane.

„Ja", sosistas Kuld.

„Jooge konjakit magusa wiinaga pooleks. Nii palju kui Teie soowite. Asjaolud on halwad. Alkohol paneb Teid unustama, kergendab Teid. Teie peate kõik minewiku purustama, ka oma naise mälestustest kustutama. Kui Teie seda suudate, siis saate terweks. Teie mõistate mind. Alkohol aitab. Kõik häwitage."

„Kõik," lausus Kuld tumedalt, tundes, kuis talle midagi kurku tungis. Ta neelas. Kas pisaraid?

„Kahe aasta pärast wõite siis alles selle peale mõtelda, kuis uuesti oma elu alata," lausus Rebane ja küsis siis: „Millal? Mitme aasta pärast?"

„Kohe aasta pärast," wastas Kuld tasa.

„Kas Teie ei tea, et Teie naine Teid hullumaija tahab paigutada? Seewaldisse. Ta wajab selleks Linki abi... Ma tulen homme jälle."

Kuld jäi üksinda, õnnetuna ja mahasäetuna. Talle näis, et kogu ta elu on purustatud, häwitatud, ilma et tema ise weel selleks pidi midagi tegema. Kõik oli otsas, igaweski otsas.

„Mind jätab maailm maha," sosistas ta. Pildid, mida ta oli ostnud, pidasid orgiat seintel. Ta ei mõistnud enam, mis neis teda lunagi nii wäga wõlus, et ta neid oli armastanud, neid sallida wõis. Ta wõttis ühe noa ja lõikas nad kõik läbi. „Saagu purustatud minewik!"

Kui ta seda aga teinud oli, ärkas nagu unest. Ta haaras oma peast kinni ja karjus südantlõhestawalt.

„Suur Jumal, ma olen hull! Olen hull!"

Siis lasi konjakit tuua ja jõi. Ta jõi õlleklaasiga. Kui ta poolteist klaasi oli ära joonud, oli ta täis. Ta tundis, nagu oleks arst midagi maha unustanud. See oli ta ees. Ta ei näinud, ei teadnud, mis see oli. Ta haaras selle järele. Kuid seal kargas see midagi talle pähe. Nagu raudsete pihtide wahel hoidis ta tema pea.

Hirm valdas teda, kurbus kiskus ta südame purukS nagu paberi. Siis karjus ta:

„Naine! Naine!"

Ta kuulis, kuis ta hääl tühjades tubades vastu kajas. Ta oli üksinda, mahajäetud, oli alatu kelm seltskonna ees ja pool hullu enesele, häbistaw naisele, teotusels oma ametiwendadele ministeeriumis. Ta oli kõigist, kõigist mahajäetud!

Kuld jõi, jõi, kunni langes meelemärkuseta maha.

* *
*

Kyrsten suri haigemajas. See oli teine ohwer. Link oli kurb ja otsustas Anjuta Pawlownaga wangimajas weel kord õnne katsuda. Ta läks kohe sinna.

„Ma ei kõnele Teiega," ütles Anjuta, kui Linki nägi.

Link tähendas kaduwa lootusega:

„Kas Teie teate, et ka see ilus daam, kes Josseli juures käis ja kaasa mängis, kadunud on?"

„See, keda Teie minu juure wangimaija saatsite?" küsis Anjuta kurjalt.

„Nimelt see," lausus Link; aga wast siis, kui ta need kaks sõna oli awaldanud, mõistis ta selle awalduse tähtsust. Kuid see, mis Anjuta ütles, oli kahtlane. Kas siis Lonny tõega talle oli awaldanud, et ta teda saatis? Oli ta ühenduses mängijatega? See ei olnud usutaw.

Link ei tahtnud Anjuta Pawlownale näidata, et ta üllatud oli. Ta ütles:

„Teie olete mõrtsuka ohwer, sest et Teie end temast lahutada ei suuda."

Link ütles seda katseks, et näha, kas see lause mingit mõju awaldab. Ta ei eksinud.

Anjuta kargas üles ja waatas tardunult Linki otsa. See waatas tantsijannale otse silmadesse. Need silmad awaldasid ehmatuse ilmet.

„Ei ole?" küsis Link julgemalt ja lootusrikkalt.

Kuid Anjuta kiwines. Link jatkas.

„Ma wõiks Teile, kui meie leplikud oleme, kasulikke ettepanekuid teha."

Anjuta ärkas nagu unest Juba kolm aastat sellest ajast, kui Rebane teda maha jättis, oli ta elu märterlik enesesalgamine ja ohwerdamine selle mehe eest, kes teda mõrtsukaks tegi. Kunagi ei olnud tal mõtet tulnud teda ära anda. Nagu orjatempelt kandis ta kogu olemus sõnakuulelikkust tema jõu ees.

Nüüd puudutas Link tema armastatud meest. Mida teadis Link? Kust aimas ta nende ühendust? Oli Lonny Kuld talle seda awalda-

nud? Naine otsustas selgusele jõuda, kui palju Link üldse teab... Ta ehk saab kuulda midagi ka Rebasest ja wõib midagi tema päästmiseks teha. See oleks õndsus! Ta ütles:

„Et Teie asjalugu enam tunnete, kui ma arwasin, siis tahan ma kõnelda. Andke mulle kaks päewa aega."

Anjuta oli wahi kaudu kuulnud, et keegi tema pärast mures olla. Wahi kirjelduse järele oli see Sporrinen. Tal oli ehk wõimalik temaga Linki külaskäigu üle kõneleda ja juhatusi saada.

Link ütles wõidukalt:

„Wäga hea."

Kuna Linkile näis, et ta asi korda hakkab minema, arwas ta, et hea on näidata, et ta asjast weel enam teab. Ja nii ütles ta weel:

„Lonny Kuld näib Rebase juures praegu pelgus olewat."

Aga ta häbenes omi sõnu nii, et punastas. See punastus tuli sellest, et ta Lonnyt usaldanud oli. Kuid ta sõnadel oli ettearwamata mõju: Anjuta langes otseti oma narile, nuuksus, püüdis kõneleda, kuid ei saanud.

Link, olles arwamises, et hea on, kui ta teda selles olekus ei sega ega wihasta, lahkus kambrist. Kui ta ukse awas, lendas keegi mees ta wastu. See oli waht.

„Ma tahtsin wangi järele waadata," ütles ta.

„Wabandage," wastas Link ja lahkus.

* *

*

Pea peale seda sündis järgmist:

Eesti-Wene piiril tabati keegi kahtlane mees, kes algul end tundmatuna esitas, hiljem aga määratses ühel päewal ütles talle kohtu-uurija:

„Awaldage enne, kui Teid sõjakohtu alla antakse. Wiimasel puhul ootab Teid surmanuhtlus, kuna on selge, et Teie ka ühest lahingusi Eesti piiriwalwuritega osa wõtsite. Wiimased andmed põhjustawad Teie üleandmise sõjakohtu kätte."

„Sõjakohtu kätte?" küsis mees. „Mind saab siis maha lastud?"

„Nimelt."

„Aga kui mul midagi awaldada on?"

„See oleneb Teie awaldusest. Wõib juhtuda, et saate kõigest aastaks kinni."

Mees awaldas kõik, mis teadis. Ta jutustas, mis ta wiimase aasta jooksul tegutsenud ja andis teada kõigi salakaubitsejate nimed, keda ta tundis.

Nüüd olid mitmed kinniwõtmised. Kinniwõetud andsid omalt poolt mitmeid üles. Nii wõeti ka see mees kinni, keda Rebane ühel ööl omal autoteekonnal üles ütles.

See oli Rassi.

Teda lahati. Kui wangiwaht järgmisel päewal peale kinniwõtmist wangikongi läks, oli kahtlusalune kadunud. Mõned tunnid hiljem teatati, et lähedasest metsast keegi surnud mees on leitud, kes nähtawasti ära tapetud.

Politsei läks kohale. Surnu oli Rassi. Ta oli pussiga läbipistetud. Kui korjus üles tõsteti, nähti, et suurel walkjal kiwil, mille peal korjus lamas, mingid werimärgid olid. Neist märkest tehti ärajoonistus.

Need tähendasid: suwila Kalew.

Asjast anti teada kriminaal-politseisse. Siit anti teada, et „Kalewi"-nimeline suwila politsei walwe all on.

Linkile sai kohe asjast teatatud. Ta sõitis kohale. Need ametnikud, kes teeprügituse juures tegutsesid, tegid kindlaks, et Polt sel päewal, mil Rassi kinni wõeti, jalgrattal omast warjupaigast lahkus. Wast kell 3 hommikul tuli ta tagasi.

Nüüd käskis Link kaks mootorpaati walmis panna. Nad pidid tolli-walwepaatidena esinema, olles warustatud helgitajatega.

Oli jälle üks inimene hukkunud. Kuid kuritöö läbi oli midagi ilmsiks tulnud ... palju tähtsamat, kui seda siiamaale teati. Ei wõinud kahelda, et kogu see seltskond ka salakaubitsemisega tegutses.

Rassil jäi perekond maha — naine wiie lapsega. Kuna isa tapetud, ootas perekonda kõige suurem puudus.

Link läks wana Kulli juure, et temalt selle perekonna jaoks abi paluda. Ta ütles:

„Ma arwan, et Teie raha oleks kõige paremaks otstarbeks kasutatud, kui Teie kurjategijate laste jaoks kaswatusmaja asutaks. Seal wõib lapsi, kes sageli wanematelt oma iseloomu päriwad, juba maast madalast tähele panna. Kaswatajad peaksid siis neid niimoodi kaswatama, et nad kuritegewust heategewusest eraldada suudaksid ... et neist kasulikud inimesed ühiskonnale saaksid ... Nii saaks üks osa kurjategijaist ühiskonnale kahjutaks tehtud ..."

„Ma tahan niimoodi teha," ütles Kull. „Tänan Teid."

* * *

Samal õhtul jalutas Link südalinnas. Kui ta ühest teaatrimaja kontsertsaalist mööda läks, näis talle, nagu näeks ta inimeste seas, kes teaatrimaija läksid, kedagi tuttawat. Aga ta ei tulnud selle peale, kes see oli ja läks edasi. Ta tuletas meele omad tuttawad ja mõtles, kellel wõiks sarnane selg olla.

Niimoodi jõudis ta hulkudes kino „Kasino" ette. Seal silmas ta programmi. Kinos etendati draamat „Mängija õnn."

See sõna tuletas Linkile ühel hoobil meele, kelle selga ta nägi. See oli walgehabemega kaardimängija selg.

Link ehmus. Ta otsis seda meest päewal ja ööl ning kogu Eestimaal, ja nüüd läks ta temast nii ligidalt mööda, et ta tema õlast oleks wõinud kinni haarata. Ta pööris kohe ringi, läks tagasi ja luges kontsertsaali uksel plakaati:

Dr. Rebase

loengu ja eksperiment õhtu.

Ta andis kohe sealolewale politseinikule käsu, kuus erariides salapolitseinikku kohale kutsuda, lasi neid igaks juhtumiseks kõik käigud sulguda, ja kui wahid ustele olid pandud, läks saali. Ta läks reast ritta ja waatas. Katsetetegija oli ettewalmistustega tegewuses.

Link nägi tuttawaid. Ta waatas wõõraid. Aga ta ei näinud kedagi, kellel sarnane selg oleks, nagu ta seda wast nägi.

Seal istus Mendel esimeses reas. Seal oli keegi endine ametiwend oma prouaga ja üks salapolitseinik. Link tegi, nagu ei tunneks ta kedagi ja otsis palawikuliselt. Kuid kõik oli asjata.

Nüüd läks ta ametnikkude juure wälja ja andis järgmised juhatused:

Kõik uksed saawad lukustatud peale ühe. Kaks ametnikku lähewad saali. Üks neist läheb isegi lahtisele lawale ja palub publikumi üksteise järele saalist lahkuda. Mõlemad passiwad peale, et keegi sisse ei jääks. Neli ülejäänud ametnikku asuwad ukse juure ja lasewad inimesi läbi, ükshaawal. Ustest awatakse üks tiiwuks.

Link ise pidi ukse juure jääma, ja kui ta kedagi meesterahwast kahtlaseks tunnistab, siis pidid kaks ametnikku kahtlusealusealuse kohe kõrwale tõmbama ja kinni siduma. Ülejäänud kahel ametnikul ei olnud siis muud teha, kui peale passida, et keegi kahtlusalusele ei lähene. Sõjariistad peawad laskewalmis olema.

Saalis tekkis kõige pealt ametnikkude esinemise aegu imetlus. Siis kuuldus protesteeriwaid hüüdeid:

„Siin ei ole Teil Eesti wabariigi kukutajatega tegemist!"

„Nad püüawad punaseid meie seast! Nad peawad meid kommunistideks!" jne.

Ametnik katsus rahustada, öeldes, et neil poliitikaga ega kommunismiga midagi ühist ei ole.

Esimene, mis Rebase ettekujutuses näitus, kui ta salapolitseinikkude saatkonda nägi, oli see, kas see wajaline oli awaliku esinemisega end hädaohtu anda. Kuid ta lükkas selle ettekujutuse kui koormawa enesest ära.

Seda oli wäja, sest see oli ta hingeks ta kuul, kus toitmisaine kokkutõmmatud wormis kokku pressis. Nii pidi ta oma suggestiooni-wõimalustega ikka ühe nimetu üldsusega kokkupuutesse jääma. Siis jõlgis ta oma wõimu üle riigi piiride, mida ta kohustatud oli ja mida ta wõis lasta mõetmatuses kaswada. Ja ta waim harjus paljugi ümberhaarama, ta wõis pljuid inimesi korraga kätte wõtta, ja ta wõis oma tahtewõimu, wiha ja waenu nende peale kallata...

Siin, publikumi ees, oli ta uuesti sündinud. Siin oli ta oma wõimu saanud, kui ta nagu inimese ware optandina Eestimaale tuli.

Kuna ta seda kiiresti järele mõtles, läks ta ametnikkude juure ja küsis, mis sündinud oli.

„Pöörake herra Linki poole," oli wastus. „Ta on wäljas."

Nüüd kahwatas Rebane. Ta pööris ruttu ringi ja läks Mendeli juure, keda ta ikka weel esimeses reas nägi. Ühtlasi katsus ta teiste tähelpanekuta järele, kas browning ikka taskus on, ja lasi fantaasias Linkile otse otsa ette.

„Talle waja kõige pealt lõpp teha," ütles ta enesele.

Aga juba naeris linnanõunikule wastu.

„Teie suggestiooni-jõud," ütles linnanõunik, „näiwad hra Linki rahutuks tegewat."

„Link?" küsis Rebane tehtud üllatusega.

„Ma nägin, kuis ta tooli juurest tooli juure käis ja oma kriminalisti pilguga igaühe nägu, riideid, jalgu jne. silmitses. Nagu näha, ei ole ta aga otsitawat weel leidnud."

Rebase rind tõusis õnne-tundest. Ta oli kui hobune, kes oma pea peale waewarikast jooksu ja nälga heinakotti pistab.

Kuigi ta kõike wäga hästi mõistis, küsis ta:

„Kuis Te seda arwate?"

„Lihtsalt! Kui ta teda näinud oleks, siis oleks ta teda juba lasknud kinni wõtta ja wälja wiia, ilma et ta Teie loengut ja eksperimente oleks seganud."

„See on õige," lausus Rebane. „Lähme!"

Rebane lähenes uksele, tõmmates linnanõuniku enesega ühes. Kõigi oma meeltega pani ta tähele oma ümbrust ja seljatagust, et miski asi temas kahtlust ei äratakS.

Kui inimesed teda linnanõunikust lahutada tahtsid, pani ta kõik omad musklid tööle, et tema läheduses olla.

Ta teadis: niisama kui kõik teised, pidi ta uksest wälja saama, kus Link walitses. Wana lugupeetud linnanõunik pidi Linki tähelpanu tema pealt ära pöörama.

Kuna Mendel oli wana mees, ei olnud siin ruttamisega midagi peale hakata. Kuid wiimaseks jääda oli ta wõimata, kuigi Mendeli aeglus selleks põhjuseid andis. Sest kuna Link otsitawat ei leidnud,

jääks ta teda mitmekordse tähelepanuga silmama. Nii pidi ta enne Mendelit välja pääsema, ja kui võimalik, enne mitmeid muidki inimesi.

Üks oli kindel. Tema oli see, keda Link otsis! Link ei teadnud mitte, et see Rebane on, keda ta püüab, muidu oleks ta teda ammugi lavalt alla tassinud. Kuis oli ta tema jälgile saanud? See oli mõistatus ära andmine? See ei võinud võimalik olla Oli Link mängupõrgus temast midagi tähele pannud? Ei! Ta teadis, et ta näokatted tegid teda tundmatuks. Ni siis . . .

Seal puudutas kellegi käsi Rebase kätt. Ta nägi Sporrineni kiisiwaid pilke ja ta kõrval weel ühte meest, kes tema kaitsesalga liige oli.

Nad tungisid enne teda uksele.

Rebane arwas edasi:

Ja, wõib olla, et mingi juhtumus Linki teda siit otsima ajas. Wõib olla sarnadus? Liigutused? Link pidi temast sellepärast wõimalikult wähe nägema. Sporrinen warjas teda eest. Mendel pidi teda warjama seljatagant.

Nüüd oli ta Mendeliga ukse juures. Ta kleepis end Sporrineni wastu ja tõmbas Mendeli oma juure. Kuid samal silmapilgul märkas oma taga kedagi pikka meest, kes teda tagant hästi warjas, ja lükkas wiisakalt Mendeli oma ette.

Sel silmapilgul kui linnanõunik uksele lähenes, käskis Link üht ametnikku kahte meest läbi lasta. Rebane kuulis ametniku häält:

„Ka nendest ei ole keegi otsitaw."

Rebane nägi läbi ukse wälja. Seal olid juba Sporrinen ja ta kaaslane. Nad peatusid. Rebane nuuskas nina. Sporrinen mõistis ja lahkus kaaslasega.

Link pidas linnanõuniku kinni. Nad teretasid kättpidi.

Nüüd astus Rebane ette.

Linnanõunik esitles:

„Dr. Rebane, tänase loengu pidaja."

Link wõttis wastu Rebase käe, ilma et oleks saali ust silmist lasknud. See peatus oli hea, sest mõned inimesed, kes saalis olid ja pikk mees, kes Rebase selga warjas, tungisid peale. Link wabandas end:

„Teie wabandage mind, herra doktor!"

Rebane wastas sõbralikult, olles walmis iga silmapilk kätt tasku panema:

„Teie töötate üldsuse kasuks, püüdes teda ühest kahjulikust kurjategijast wabastada, nii et kellegil etteheita ei tarwitse Teile."

Ta oli juba edasi nihkunud. Link noogutas ta poole ja waatas, kuis uksest uus inimene ilmus.

Linnanõunik wõttis Rebase käealt kinni. See pani end garderoobes ruttu riidesse ja jättis Mendeliga jumalaga. Auto ootas teda

Karja tänawa algul. Siin ootasid teda ka mitmed inimesed, kes walmis olid ta kaitseks wälja astuma, kui teda kinni oleks wõetud.

Kui Rebane autos oli, lahkusid kõik.

Autos arwas ta, et ta lolluse tegi: ta oleks pidanud küsima, kas ta loengut jatkata wõib, sest see jäi ju pooleli.

Õnneks pidas ta seda maksuta.

Ta tundis end alandatuna. Ta oli põgenenud wõitluswäljalt. Ennemalt ei oleks ta kunagi sarnaselt talitanud. Oli ta jälle kommunistlikes Wenes, kus tal lõpul nii äpardus?

Äkki karjus ta töntsilt ja elajalikult:

„Naine! Naine on selles süüdi! Link saab mind üles pooma. Naine teeb mu wanaks. Naise läbi ma hukkun."

Miks tegi teda naine wanaks, kes nii noor ja ilus oli ning end nii katakliselt talle andunud? Ta jõi ta andumust nagu weini. Seda ütles ta hinge teine „mina". Ja ta wastas:

Sellepärast, et ma armastan!

Ta jõudis koju. Kuid ta silmad olid hirmsad. Lonny ehmus, kui ta Rebase silmi nägi.

„Mis on sündinud?" küsis ta.

Kuid mees ei kõnelenud sellest, mis ta soowis.

„Tead sa, kes ma oled?" küsis ta, kuna ta hääl metsikuna kõlas. „Ma olen hunt. Ma joon inimwerd. Mu weri põleb soontes sellest werest, mis ma joonud olen. Kui inimesed mind kätte saawad, kisupad nad mind neljakümnekskaheksaks tükiks. Ma hammustan su kõri läbi, sa walge loom, kes mind hukata tahad."

Lonny, olles piinatud ja waewatud, hoigas:

„Tapa mind! Tapa mind! See oleks parem!"

„Ma armastan sind!" karjus mees ta kohal.

Naine surus pea käte wahele. Ta kuulis seda esimene kord mehe suust, kes teda waldas.

Ta elu oli surnud. Kuid ta weri elas wõimsamalt kui enne. Seda werd süütas mees põlema, kes seisis ta kohal, ja see weri lõi leekima ta surnud hinges. Ta põles, aga ei olnud midagi põletada. Millest elas tuli?

Rebane lahkus naise juurest, ilma et oleks sõnagi rääkinud.

„Ma olen talle küllalt kõnelenud," ütles ta enesele.

Ta heitis sängi, kuid ei tulnud und. Tal oli tunne, nagu oleks midagi uut ta ellu astunud. See uus, mille järele ta oma käe oli wälja sirutanud ja mida ta juba omaks pidas, see oli hämarasse, sügawasse auku langenud, mille põhjast ta oma elu ja tegewust nagu kaewust nägi. Tundide kauva waewas ta end, et seda uut saawutada, kuid see oli asjata.

Siis läks ta tagasi naise juure, kes uneta ja riides sängis lamas.

Ta ütles talle:

„Meie peame välja rääkima! Meie saatused on üksteisest läbi jooksnud ja me peame neid läbi oma elu kandma. Ma olen ühes põlvenemise kaevus omas veres otsa saanud, mis keelab mind ühiskondlikku ellu astumast, mille jõud suuremad minu jõududest. Sellepärast on minust peaaegu nagu röövlite pealik saanud. Ma tunnen ainult kaht asja: valitsusiha ja vihavaenu! Kuid seal tuled sina. Ma mõtlesin algul: ta saab mu südame leegil ärapõlema. Lugu ei ole aga nii. Sajandeb on põlenud ära. Sina mitte. Sinule on see lõke toit.

„Meie lahkume siit. Meie läheme kuhugi ürgmetsa. Kõik raha, mis ma siin kogun kõigilt lollidelt, pillajailt ja söödikuilt, kõik selle raha panen ma oma uue elu ehituse sisse. Seal loon oma riigi. Seal lõpetan oma elupäevad. Algul mõtlesin: oma haaremiga. Nüüd mõtlen: sinuga! Sest ma olen asutanud omale uue riigi, kus mina saan isevalitsejaks. Võib olla, et mu agendid mind petavad, võib olla, ei ole kohale jõudes mul ühtki maalapikest. Kuid sinuga ei peta mind keegi.

„Ma olen tüdinenud kõigist Eestis. Liig piiratud on see maa! Liig kitsas mulle! Tüdinenud olen väiklusest inimestes, kes elavad, võitlevad, närivad üksteist — milleks? Et selles narris ühiskonnas kunagi surra täissöönuna.

„Saaremaal ehitatakse mulle laev. Ma ei sõida kunagi võõrastel laevadel. Ma olen oma isevalitseja, oma keiser, oma Jumal. Minu riik on ka minus eneses. Ainult mitte siin, kus olen sündinud. See on mu needus.

„Meie oleme ettevaatlikud, kunni saavutame sihi. Ma viin su teise korterisse. See on niisama kindel kui see siin. Aga kui nad selle urka siin kätte saavad, leiavad nad sind. Homme keskööl lähed sa sinna. Sporrinen viib su kohale."

Ilma vastupanekuta, ilma millegi üle mõtlemata, joobunud selle mehe jõu tulest, kuulas Lonny. Millest pidigi ta kuulama? Ta oli naine, nagu kõik, nagu tuhanded. Ta andus tugevamale, nagu nõuab looduse seadus, nagu sünnib elajate riigis. Mis tähendab tsivilisatsioon? Olla vananenud hullustajate õpetuste jünger ja elada mitte loomulikuna. Nii elab vürtspoodniku Lepa naine Pelgulinnas, kes truu olles tiisikusehaigele mehele, käib palvemajas selle asemel, et langeda kaela jõurikkale leivavedajale, kellest näeb öösiti julmi nägemusi. Nii elab pangadirektor Sanglepa naine, kes noor ja jõurikas, elab vana ja jõuetu mehe kõrval ja ei peta teda, sest et ta mees on liig lugupeetud. Nii elavad tuhanded naised Tallinnas ja mujal, elavad ebaloomulikku elu, sest loomulikku keelab ühiskondlik moraal ja seadus. Maha kõik ebaloomulik!

Kuld tapab enese. Anjuta eneseohwerdus. Link leiab Rebase elukohaja seab tallelõksu.

Kell üheksa oli Rebane ministeeriumi ametniku juures.

Rebane, olles igal tunnil põgenemiseks walmis, tahtis nüüd ametnikukesega lõpuarwed õiendada.

Kuld oli mitu päewa joobnud. Ta jõi lõbuga. Nüüd waatas ta nukralt Rebase otsa.

See käskis teda juua. Kuld oleks seda teinud käjuta. Siis ütles arst:

„Teie olete mõistuseta indiwiduum. Kus on Teie habemenuga?"

Kuld tähendas pesulaua peale.

„On see teraw?" küsis Rebane. „On see küllalt teraw?" Ta toonitas kordamist.

Kuld tundis, nagu lõikaks juba habemenuga ta pea lõhki.

Rebane wõttis habemenoa kätte ja proowis selle tera. Siis ütles ta:

„Nuga on küllalt teraw."

Siis pani ta noa tagasi, kuid ei pannud tupe sisse, kust ta noa wõttis. Ta kutsus teenija kohale ja ütles:

„Herra seisukord on halwenenud. Ta joob konjakit. Kergemate wiinade wastu ei oleks mul midagi olnud, kuid need rasked joogid ei ole lubatud. Kõrwaldage hiljem joogid. Kuld tahab . . . end tappa."

Ta kõneles lõpulause weniwalt. Ta lahkus siis tüdruku ees minnes toast ja sõitis minema.

Kuld jäi üksinda. Ta kuulis wiimaseid sõnu ja wõõrastas. Kuid siis tuli ta peale meeletu kurbus. Ta oli hull! Ta ei wõinud ju seda kuulda, mida ta Rebasele ei awaldanud.

Ta käis edasi-tagasi ja ikka suurem nukrus laskus ta peale. Mis temaga oli? Ta waatas laua peale, kus habemenuga. Miks küsis arst nuga waadata? Miks proowis ta tera? Kas ta kartis, et Kuld end tapab?

Kuid äkki haaras Kuld noa ja naeris. Ta naeris kui hull rõõmust. Ta oli leidnud pääsetee! „Kuld tahab . . . end tappa!"

Kuid järgmisel silmapilgul langes ta toolile. Nagu mingi wõim laskus ta peale. See sundis teda nuga awama.

Ta lasi noa langeda. Ta meele tuli naine! Alati oli ta temal meeles. Ainult nüüd unustas ta tema silmapilguks, ainult nüüd, kui arst siin oli. Kus wiibis ta? Miks ei tulnud ta tagasi? Kas siis tõega . . . Kas siis tõega on kõik lõpetud?

Uuesti sööstas ahastus ta kallale. Ta tundis end jõuetuna ja

armetuna, nagu siis, kui ta poisike oli. Ikka olid teised tugewad, rõõmsad, elawad, ainult tema oli tagasihoidlik ja mannetu.

Kunagi ei olnud ta õnnelik olnud. Ei olnud põhjust kurbuseks ja leinaks, kuid alati oli ta kurb ja leinas. Keda? Mispärast?

Mäletas öid, kus teised tantsisid, olid õnnelikud. Tema aga lahkus teiste juurest, läks üksikusse kohta, waatas tähti taewas ja tundis piiritut pakitust ja kurbust hinges. Waatas tähti ja nuttis. Mispärast?

Siis tuli Lonny. Nagu õndsus, walguse nimbus, õrn, armas ja hea. Ta hakkas armastama teda meeletult, süütult. Ta sai õnnelikuks, õnnelikuks. Iga minut, mis ta temast eemal oli, oli meeletu piin, waew. Kuid mida ligemal ta temale oli, püüdis olla, seda enam püüdis Lonny tast eemal hoida. Kas tüütas ta teda oma õrnustega? Oma armastusega? Muidugi, muidugi.

Nüüd oli ta temast kaugel. Nüüd oli ta temast lahti. Kuis oli ta loll olnud, et ei mõistnud armastada!

Nüüd on kõik otsas. Mul ei ole ühtki teed teda saawutada. Seks pean ma teda liig pühaks, et tema soowi rikkuda ja talle läheneda püüda.

Las' ta saada õnnelikuks! Igawesti õnnelikuks! Kuid mina kannan oma koormat! Ja kuigi mu hing puruneks kui lõhkew shrapnell — saab iga kild minu olemust teda leinama.

Mul ei ole enam elu. Ma mõtlesin, et kunst on ülim kui armastus, kuid näen, et armastus on suurem kui kunst. Ma ei suudaks enam uut elu elada, kui pool minust on lahkunud.

„Ma ei taha enam elada. Ma tahan end tappa. Ei, ma ei ela enam. Ei ela."

Kuld sosistas need sõnad nagu palawikus. Siis langes otseti lauale ja nuttis. See oli surmanutt, leinanutt iseenese kohta, sest tal ei ole ainustki inimest enam, kes teda leinama jääb ja nutma.

Wõtku maailm tema korjuse, pangu tänawanurgale, Suurele Tutule ja naergu. Aga ükski ei tea mu piiritut walu mu hinges, ükski ei näe mu purukskärisenud südant. Ela hästi maailm! Naerge täheb taewas, lõbutse kuu, rõõmusta päike — mina lähen alla musta mulla magama! . . .

Kuld wõttis habemenoa ja lõikas kaela läbi. Seda sundis teda tegema see saladuslik wõim, kes tema suu läbi need wiimased sõnad rääkis.

* *

*

Kella kahe paiku tuli üks Nebase käskjalg, et ministeeriumi ametniku terwise kohta lähemaid teateid saada. Tüdruk ütles, et ta magada, kuid ta waatab weel kord järele, et ehk on Kuld nüüd ärkanud.

Nii leidis ta teda werisena põrandalt, kuhu Kuld toolilt langenud, olles juba külm ja surnud. Arsti käskjalg tuli tuppa, nägi korjust ja läks.

Tüdruk ei teadnud, mis teha. Kuna Kuldi tuttawaid käepärast ei olnud, arwas ta, et kõige kohasem oleks politseile teatada. Ta meele tuli äkki Link, kes wiimasena tema peremehe järele küsinud ja keda ta tema tuttawaks pidas. Sellepärast ruttas ta Linki juure ja kõneles talle kõik ära.

„Kas Kuld siis kodust wäljas ei käinud?"

„Ei."

„Miks ütlesite siis mulle, et herra ilma aadressi jätmata ära reisis?"

„Arst keelas mind mitte kedagi tema juure lasta ja käskis kõikidele niimoodi teatada. Ta ei wõtnud peale arsti kedagi wastu."

„Kuidas on selle arsti nimi?"

„Tema nime ei nimetatud kunagi. Ma ei tea seda."

Siis tuli Linkil meele, et linnanõunik Mendel talle kirja oli annud Rebasele äraandmiseks, ja et Kuld wiimasele oli telefoneerinud, mille järele nad kohtasid.

Link wärises, kui ta tüdrukule Rebast kirjeldas sarnasena, nagu ta teda wiimasel loengu õhtul oli näinud: suur mees, weidi ettepoole wimmas, lõug siledaks pügatud, lai nägu suure ninaga ja suurte hallide silmadega.

Tüdruk ütles:

„Ja, ta näis sarnasena wälja."

Link wõpatas. Ühel hoobil kogunesid muljed . . . ettekujutused, poolikud mõtted, pildid, mis looritud, aga mitte kadunud ei olnud . . .

Miks ei olnud Rebane, kui Link saali laskis puhastada, selle wastu protesti tõstnud? Miks ei küsinud ta lähemalt kinnipüüitawa kohta? Miks ei küsinud, kas ta peale läbiotsimist omi eksperimente jatkata wõib? Miks ei näinud Link tuntud selga saalis, kuna see ometi seal pidi olema? Miks kuulatasid kaks meest nii tähelepanelikult, kui Rebane saalist wälja astus, tema lauseid? Miks waatas Rebane talle siiski sarnasel pilgul otsa, nagu tahaks ta kõiki tema mõtteid üles lugeda, teda põhjalikult läbi näha?

Ta lasi tüdruku minna.

Ta otsis telefoniraamatus Rebase aadressi. Seda ei olnud. Kuid tal oli ju telefon, sest Kuld oli teda telefoni kaudu wälja kutsunud. Linnanõunik Mendel teadis nummert.

Link läks linnanõuniku juure. See teatas talle numbri, kuid keegi ei wastanud, kui Link nummert hüüdis. Ta küsis telefoni keskkohalt järele ja sai teada, et nummer olewat üles tõstetud.

Kellel oli see nummer siis ennemalt?

Seda ei saawat nad niipea kindlaks teha.

Link küsis weel lord Mendelilt, kas ta Rebase aadressi teab? Ei, seda ei teadnud Mendel. Tal olnud ainult nummer teada, mille kaudu wõib Rebast wälja kutsuda.

Link küsis aadressi-ametist Rebase aadressi.

Tallinnas mõllitud inimeste seas puudus see nimi.

Samuti lasi Link telefoniraamatud läbi waadata. Kusagil ei olnud Rebase nime.

Siis läks Link telefoni direktori juure. See wiis teda büroosse. Seal oli kaks daami. Ta palus neid üles otsida, millest ta juba telefoneerinud oli.

„Mis Te' teada soowite?" küsis wanem daam.

„Dr. Rebase aadressi, kes mõne aja eest ühe numbri all, mis telefoniraamatus ei seisa, siiski ühenduses oli."

Daam ütles, ta ei wõi seda leida.

Link läks uuesti ülema juure. See tuli uuesti büroosse. Nad otsisid üheskoos, kuid järelduseta.

Kuna direktor hoolega üle paberite kummardas, tuli Linkil midagi meele.

Kui talle teatati, et aasta jooksul Dr. Rebase nimel üldse midagi ühist telefoniga ei ole olnud, palus Link waadata, millise numbri all Polti aadress on. Kuna ta seda ütles, nägi ta, kuis wanem naisterahwas wõpatas ja siis end kohe rahustas. Kuid natuke hiljem ütles daam Linkile karedalt, et selle nime all olewat palju inimesi Tallinnas ja et ta ilma eesnimeta aadressi teatada ei wõi.

Link ütles juhatajale:

„Ma palun wabandust, kuid ma wangistan neid daame."

Ta juhatas daamidele istmed.

„Palun nii kaua istuda, kunni politseinikud tulewad. Teie siia, preili sinna."

Üks daam kahwatas lumiwalgeks. Teine punastas algul ja hakkas siis nutma.

Link lausus:

„See on ainult wormitäitmine. Ma loodan, et asi peagi selgub."

Siis telefoneeris ta kriminaal-politseisse ja palus kolme ametnikku kohale.

Direktor waatas Polti nime järele. Selle nime all oli mitu nummert. Enamus oli ärimeestel. Üks Polt ilma teateta elukutse kohta elas Kadriorus, teine linna sees.

Telefonidaamid wiidi minema. Link läks algul linna sees olewa Polti-nimelise korteri juure, waatas maja üle ning läks siis Kadriorgu.

Ta süda jäi seisma, kui ta ühe suwila uksel, mille nummer telefoni-raamatus Polti nime all, nägi marmorlauakest nimega:

Dr. Rebane.

Ala: Psühhopatoloogia.

Ta ruttas eemale, pea õlade wahel. Ta pani ruttu wastasolewa maja nummert tähele.

Weri lõi talle pähe. Ta süda lõi tugewasti. Tal oli teada mõrtsuka aadress! Kuid mõrtsukas ei olnud weel käes. Nüüd teadis ta wähemalt, kes ta on.

Enne kui Link edasi tegutses, sõitis ta wangimaija. Sest see tähtaeg, mille Anjuta andis, oli möödas. Nees teated, mida ta saada lootis, wõisid wiimased raskused tema teekonnalt õnne poole kõrwaldada.

* *
*

Sama päewa hommikul awati Anjuta kongi uks. Tantsijanna magas weel. Teda raputati, ja kui ta ärkas, nägi ta wahti oma kohal. Aga see ei olnud waht, waid Sporrinen. Kuid ei, ta unistas. Ta oli ju ometi wangimajas. Kuis tuli Sporrinen siia? Ta tahtis selle nägemuse eemale pühkida. Kuid ta käsi jäi peatama. Ta tõusis üllatatult. Ja, see oli Sporrinen.

„Sa tead, ma olen wahiga ühenduses," lausus Sporrinen.

Anjuta nikutas pead.

„Siis tead sa ka, et ta mulle ütles, mis sinu ja Linki wahel oli."

Tantsijanna küsis:

„Mis siis meie wahel oli?"

„Et sa Rebast äraanda tahad."

Anjuta kargas sängist.

„Kes seda ütleb?" karjus ta.

„Palun mitte karjuda. Waht ütles seda."

„See ei ole tõsi."

„Wahil ei ole mingit huwi waletada."

„On ta seda Rebasele teatanud?" küsis Anjuta kartlikult.

Sporrinen waletas:

„Ja muidugi. Rebane saatis mu siia."

„See ei ole tõsi, mis waht kõneleb!" hüüdis Anjuta peaaegu nuttes. „Ma tahan teda päästa."

„Wõid sa selle peale wanduda?"

„Ma tahtsin teda päästa. Ma tunnen, et ta hädaohus on."

„Wõid sa seda tõendada, mis kõneled?"

Anjuta kõneles Linki külaskäigust. Ta ütles ka, et Lonny Rebase juures pidi olema.

„Tähendab, Linkil on teada, et Rebane naise warastas," mõtles Sporrinen. „Wõib olla, teab ta weel enam? Anjutaga teen lõpu, sest siit wõib ta tema elukoha teada saada."

Ta ütles waljusti:

„Sa pead niimoodi oma usaldust näitama, et selles mingit kahtlust ei tõuse. Rutta, palun. Ma pean wiie miinuti pärast wäljas olema."

„Mis pean ma siis tegema, et Rebane mind usuks?" küsis Anjuta.

„Rebane on wäga mures. Ta ei lootnud sinu poolt äraandmist."

„Ei, ei..." jampsis Anjuta. „Kuis wõin ma oma truudust tõendada?"

Sporrinen wõttis naeratades taskust pudeli.

„Siin sees on see tõendus," lausus ta.

„Kus?"

„Siin pudelis, mu armsam, eks ole?"

„Ma ei mõista sind."

„Sa ei pruugigi mind mõista. Ainult joo ühe lonksukese. Siis usub sind doktor."

Nüüd wast waatas Anjuta pudelit.

„Mis see on?" küsis ta.

„Taewajook, mu armas. Ei tee sugugi walu. Rebase oma pruulitud. Aga wiska pudeli ruttu aknast wälja. Ma awan sulle juba akna. Ära seda unusta. Aga ruttu, eks ole tõsi? Kohe pudel minema wisata! Ilma pudelita ei saa keegi aru, mis sinuga sündis. Ja, seda ootab Rebane. Siis usaldab ta sind. Üldse tunned sa ju meid."

Mees mängis Soome pussiga. Ta wiskas selle uksele ja see jäi sinna rippuma. Siis pistis ta pussi uuesti tuppe.

„Nõnda siis. Ma pean ruttama. Nägemiseni."

Ta tahtis minna. Kuid Anjuta kargas ta juure ja laskus põlwili. Ta nuttis:

„Ma olen weel noor. Ma armastan elu. Ma loodan wabaks saada. Tema poolt. Kui ta mind ei wõi armastada, siis wõib ta mind wabastada."

„Muidugi," lausus Sporrinen. „Aga nagu öeldud, on ta praegu hädaohus. Sa wõid ju seda pudelit niisama igaks juhtumiseks tagawaraks hoida."

„Siis wabasta mind siit. Ma wõin talle tuhat korda selgeks teha, et ta mu peale julge wõib olla. Ma annan oma elu tema eest."

„Lase mind minna!"

„Mina olen tema wari. Ma ei saa end temast lahutada. Wabasta mind. Halasta!"

„Siis ripume me mõlemad wõllas, ütles Rebane. Mõtle järele."

Nüüd tõusis Anjuta:

„Hea! Mine! Kuid ütle talle... Ei, sa ei pruugi talle midagi öelda... Ma ei taha temalt enam midagi."

Sporrinen läks. Pudelike jäi tantsijanna kätte. Ta oli tema palawikuliste sõrmede wahel soojaks läinud.

„Ta ei usu mind mitte! Rebane ei usu mind!" lausus Anjuta see elu, see inetu, mõistmatu, purustud elu! Hirmus elu!"
see elu, see inetu, mõistmatu, purustud elu! Hirmus elu!"

„Wõta, joo!" lausus pudel. „Ma olen joobunus. Ma olen õndsus. Joo!"

Anjuta karjatas.

Siis ehmus omast karjatusest. Ta kiskus korgi pudelilt ja jõi kesk kongi seistes pudeli tühjaks. Selle peale wiskas pudeli aknast wälja. Kork kukkus maha, kuid seda ei pannud Anjuta tähele.

Niimoodi suri endine keiserliku teaatri tantsijanna Anjuta Pawlowna.

* *
*

Link seisis wangimaja ülema ees.

„Ja, herra Link, ta jäi meile ikka arusaamatuks. Nähtawasti südamelöök, ütleb arst. Ta lamas täna hommikul surnuna kongis."

Link läks pettunult kongi. See oli tühi. Nari oli koristamata. Tantsijanna riided olid ühel pingil. Link tahtis juba lahkuda. Kuid tundis midagi oma jala all. Ta tõstis selle üles ja nägi, et kork. Ta otsis toa läbi, kuid ei leidnud pudelit. Siis silmas, et aken lahti. Ta läks hoowi ja leidis purukswisatud pudeli kilde. Ta korjas kõik tükid kokku. Neis leidus mürgi märke.

Link läks jalgsi koju. „Uus ohwer," ütles enesele. „Tõelik ohwer!" Sest see oli end ise ohwerdanud. Seda tundis ta. See suri kui Rebase armastuse-ohwer. Ja kuna ta end tappis, ei oleks ta Linkile ikkagi midagi öelnud. Ta tahtis muidu tema aega wõita.

„Mul ei ole naistega õnne," ütles Link. „Miks hoiawad nad end ikka kurja poole?"

Kui Anjuta järgmisel päewal maeti, seisis Link kui leinaja haua juures. Aegamisi andus ta uuesti tööle.

Kuid siis oli ta üleni töös. Ta seadis kokku plaane, kuis Rebast Polti majas kinni püüda. Esimene asi oli see, et ta pidi kindel olema, mil ajal Rebane kodus on. Siis pidi ta tema kaaslase silmas pidama, nii et nad temaga ühendusse astuda ei saaks.

Ettewalmistused pidid kiires korras wäljatöötatud saama. Ja siis sarnase kiirusega, mis enam kui kolm minutit aega ei wõta, kinniwõtmist alustatama. Sest sarnane mees oli end juba ka kodus warustanud kaitseabinõudega, milliseid waewalt kellegil leida wõib.

Ettewalmistustega kulus aeg.

Kõige pealt pidi Link ühes naabruses olewas suwimajas wahiposti sisse seadma. Siin wajas ta wana Kulli abi. Ta sõitis kohe tema juure.

„Kas Teie wõiksite mulle abiks olla," lausus ta, „kuna ma ometi kord kurjategijate jälgile loodan saada. Teie peate Kadriorus", ta nimetas tänawa ja maja, „korteri üürima. Tunahomme peab ta juba tühi olema. Hind on tähtsuseta. Ma tarwitan seda korterit paar nädalat. Wõib olla, wõib keegi selleks ajaks omast ruumist lahkuda."

Link tähendas suwimajad üles, mis soowitawad.

Narwast lasi ta salapolitsei-ülema kohale kutsuda. See tuli kiirrongiga.

„Asi on joones," ütles Link. „Teie peate iga silmapilk walmis olema. Ma annan Teile plaani teada. „Kalewi" suwila peate walwe alla wõtma. Kõik kinni wõtta elawalt wõi surnult. Jõesuusse saab weel üks paat walmis pandud. Maa pool wõtke kahekordse inimeste arwu. Tee peab puhas olema. Olge wiie, kuue mehega erariides walmis."

Peale lähemalt plaanidega tutwunemist sõitis ametnik kiirrongil tagasi.

Kull tuli teatega:

„Korteris, mis Teie arwamise järele kõige kohasemaks walwekohaks oleks, elab üks noorpaar. Nad olid nõus kaheks nädalaks lahkuma, jättes mööbli meie tarwitada. Nad sõidawad wanemate juure maale, kellel seal talukoht on. Ma lubasin Inglise waluutas üüri maksta."

See on tore!" hüüdis Link. „Millal wõib sisse kolida?"

„Nad ütlesid, et juba täna õhtul."

Õhtul sõitis Link jalgrattal soowitud suwemaija. Korteriomanik lahkus parajasti. Link astus kõige kohasema akna alla. Majas olla weel kaks korteri, kojamehe ja peremehe oma, teatas abielupaar lahkudes.

Esimene asi, mis Linkile peale weerandtunnilist ootust silma puutus oli see, et keegi ta jalgaratta, mille ta wärawa juure unustas, haaras ja ära sõitis. Wäraw kui ka plank olid pulkadest, nii et möödamineja seda wäga hästi näha wõis. Link ei olnud kunagi warast tegewuses näinud. Ta pidas seda heaks ennustuseks ja naeris selle koomilise ilme üle, millega waras ringi waatas. Teda kätte saada oli

mõttetu, sest siis oleks skandaal tõusnud, mis ta asja üldse nurja oleks ajanud.

Link waatas kaks tundi Rebase suwila majaust, katust jne. Ükski inimene ei tulnud ega läinud. Link jäi keskööni. Ei kedagi. Ta jäi aknale magama, ärkas, walwas ja uneles jälle. Ja ärkas siis hommikul.

Linki tüdruk tõi talle hommikusöögi.

See oli pikk päew. Link tõmbas telefoni-toru akna juure ja kutsus mitmed ametnikud läbirääkimistele telefoni kaudu.

Õhtul kell 6 peatas walwealuse maja ees üks auto. Waewalt oli ta peatanud, kui ta edasi sõitis. Keegi isand astus majaukse poole. Oli see Rebane? Ei, sest see oli üks wanem isand, kes haiglaselt sammus. Wõib olla, mõni abitarwitaja?

Siis nägi Link, kuis keegi pakikandja moodi isik majast lahkus. Mees näis rõõmus olewat ja popsis paberossi. Link ei näinud aga, et ta maija oleks läinud. Oli see mõni juhtumus, et ta seda tähele ei pannud? Ei, ta ei uskunud. Kuid wana isand jäi liiga kauaks sisse. Ootas ta nii kaua arsti? Wõi oli ta Rebase abimees?

Hakkas juba hämarduma, kui keegi mees pakiga wastasolewa maja ukse helistas. Uks awanes ruttu. Pool tundi hiljem tuli mees jälle wälja.

Nii sündis weel kord. Ka öösi tulid ja läksid inimesed. See kordus ka järgmisel päewal.

Kolmandal päewal wara hommikul telefoneeris teenija, et kriminaal-politseil talle midagi tähtsat olewat teatada. Öösi olewat ühes mängumajas midagi juhtunud. Peab ta ametniku sinna saatma?

Ja, ta wõib tulla.

Ametnik tuli pool tundi hiljem telefoni töölisena ja teatas: Eila öösi tuli keegi noormees politseisse ja teatas, et ühes seltsimajas mängiti kõrwalises toas raha peale kaarte. Keegi wanem mees, kes wäliselt haiglane näis, olewat kaasa mänginud ja ikka kaotanud. Kell kolm hommikul olewat wanamehel mingi haiguse hoog peale tulnud, et kutsunud abi, ning siis olewat kolm meest, kes kaasa mängisid, laua peale karanud. Nad tõstnud rewolwrid üles ja hüüdsid: „Käed üles!" Üks neist olewat siis kõikide teiste mängijate raha oma tasku ajanud ja ka nende rahakotid tasku pistnud. Temalt riisutud 90,000 marka. Wanamehe jätnud aga röövlid rahule. See olewat siis üles tõusnud ja ära läinud, nagu oleks ta terwe. Tema järele lahkunud ka teised röövlid. Wäljas ootasid neid kaks autot, mis ka kohe minema kihutasid.

Seda kuuldes sattus Link ärewusse.

See asi küll tema plaani ei eksitanud. Wastupidi, Rebane näis

arwawat, et ta wäljaspool igasugust hädaohtu on. Teda ärritas waid see, et ta sel ajal siin wööras korteris nagu uinuw nahkhiir kaardina küljes rippus, kuna rööwel käis wäljas ja toimetas oma asja, nagu ei oleks tal kunagi midagi karta.

Kuid Link trööstis end. Siis lahkus suwilast mõneks ajaks, et tarwilikke käske anda.

Kui ta tagasi tuli, oli öö. Niipea kui tuled Rebase majas kustusid, hiilis ta Rebase suwila juure. Ta ronis üle plangi. Tal oli kotike mustawalt tehtud jahuga ühes. Ta raputas õhukese korra seda jahu ühele kohale tee peale, mis aidukse ja maja wahel. Siis ruttas oma walwekohta tagasi.

Pool tundi hiljem lahkus keegi Rebase majast. Link ei tunnud seda isikut.

Poolteist tundi hiljem kuulis samme oma akna all. Ta nägi sõduri mundris meest. See mees pööris äkki Rebase maija sisse. Ta läks aidukfest.

Link lahkus jälle peiduurkast ja ronis Rebase aida. Ta oli põõsa warjus. Ta kuulis ukse käuksumist ja nägi siis, kuis üks wanem daam majast lahkus. Ta läks tänawale. Samal hetkel mürises auto ja sõitis ruttu minema.

Link läks paika, kuhu ta jahu riputanud. Ta walgustas kiiresti tasku elektri-laternaga seda kohta. Ta nägi, et kõigil kolmel inimesel ühesugused jäljed olid.

Sõdur, siis see, kes kõige pealt läks wälja, ja wana daam olid kõik üks ja sama isik. Nüüd mõistis Link, et ka need inimesed, kes eelmistel päewadel siin käisid, olid kokku üksaines Rebane!

Link pühkis ettewaatlikult jahutolmu ära.

See öö pidi otsustaw olema. Politsei löögisalgad olid lähedastes jaoskondades walwel. Need olid walmis igal silmapilgul peale tungima. Kui Link kindlasti teadis, et Rebane majas on, siis tarwitses ta oma pelgupaigast ainult telefoneerida ja mõne minuti pärast on Rebase peakorter ümber piiratud. Kuus meest jääwad wälja. Kuus meest tormawad sisse.

Link peidutas end uuesti aida. Ta laskus maa peale ja kuulas ning ootas. See maa oli ta ema, maa ihu oli tema ihu. Ta tundis maa jõudu. See hoowas werena ta soontes. Ja nüüd, olles täis põnewat ootust, mil ta tunni, kahe, wõib olla mõne minuti pärast saawutab oma waenlase, oli tal tunne, nagu paneks mingi kauge, kumisew muusika, milles kõik inimmere saladused helisesid, ta südame wärisema. Ta silmad täitusid pisaraist. Joobunult puudutasid ta halasti sõrmed maa kamarat. Ta nagu tundis maa kamara all selle inimkonna südamelöögi tuikamist, kellele ta oma elu ohwerdas.

Ta otsustas niikaua siin oodata, kuni Rebane mingis uues kujus tagasi tuleb. Ta ei suutnud siit enne lahkuda. On keegi majas, nagu hiir lõksus, siis ruttab ta pelgupaigast, et abilisi kohale kutsuda.

Kuid enne kui asi nii kaugele sai, pidi ta midagi nägema, mis ta südame waikselt seisma ja ta huuled waikselt karjatama pani, mille läbi ta end peaaegu äraannud oleks.

Üks auto peatas Rebase maja aidukse ees. Aga keegi ei astunud autost wälja. Ei, keegi astus Rebase majast wälja, ja kui ta auto helgiheitja kohale jõudis, nägi Link, et see oli Lonny Kuld.

Auto kihutas tagasi. Link mõtles, et kui ta oma suu mitte wastu maad ei oleks surunud, oleks Lonny tema karjatust kuulnud.

Linkile lõi weri pähe.

„Naiseröövel! Mehetapja!" karjus ta weri.

„Sellepärast suri siis Kuld! See mees on kurat!" hüüdis kogu tema olemus.

Äkki tundis Link öist külmust. Ta wärises. Sai ta palawiku weel wiimasel minutil? Ta surus kõik alla, mis wõis, mis suutis. Ta kuulis äkki pimeduses, nagu oleks ta weri kosena kohisenud; sarnase energiaga andus ta oma tööle.

Kell oli 12. Talle näis, nagu hoigaks linn öö rõhumise all. Siis waikis kõik. Kuid Linki kõrwad kumisesid.

Kuuldus aidukse käuksumine. Ta nägi kuu paistel walget rinnaesist, mis kahtlemata lahtiste hõlmadega palitu alt wälja paistis. See oli mees... ja ruttas Rebase maja uksele. Sel silmapilgul, kui see kogu ukse ees peatus, mõistis Link, et see on Rebane. Talle lõi weri uuesti pähe.

Wõrk tõmbus koomale.

Link ootas kolm, neli minutit. Miks ei wajunud linn maa alla? Miks ei sündinud maawärisemist?

Siis kargas Link üles. Ta hiilis tagasi tuldud teed. Ta tormas oma uude korterisse, kargas telefoni juure ja kutsus politseinikud kohale. Sealt pidi mootorisõitja ametnik kõige pealt kohale ruttama. Tema järele pidi esimene meeskond autoga tulema. Siis teine meeskond. Nad pidid kohe maja piirama. Majanummer oli neil teada.

Kui Link telefoneerinud, ruttas ta walwealuse maja juure. Ta põles ootusest. Ta hammustas huuli. Kõik musklid olid kui krampides.

Ta ei pruukinud kaua oodata.

Seitseteistkümnes äramoonutus

Rebane lõksus.

Maja sai selle jaoks määratud politseinikkest ümber piiratud, kuna Link teise salga eesotsas maja uksele ruttas ja kella nuppu wajutas.

Ukse ette pandi kerge lõhkepomm.

Rebane ei olnud weel woodisse heitnud. Kära, mis ootamatalt tänawal tõusis, sundis teda ukse juure ruttama ja selle jaoks tehtud auguſt wälja waatama.

Ta nägi kohe: to oli politsei!

Ta ei ehmunud. Ta kogus waid end. Nüüd oli see silmapilk jõudnud, mida ta tuhandeid korrad omale ette kujutanud oli.

Ta maja oli helgiheitjatest ümberringi walgustatud.

Rebane jooksis tagasi magamistuppa. Ta awas kapi ja wõttis sealt politseiniku riided wälja.

Ta kuulis, kuis ukse kell helises.

Ta seinal rippus telefon. Ta oli seda salaja ühel ööl Georgiga ühe lähedase suwila juure seadnud, kus tal wõimalus oli kaks tuba saada.

„Sporrinen?"

„Ja."

„Politsei tungib mu juure. Põgenege wäljatöötatud programmi järele. Lonny kaasa. Minu jaoks teine auto seada. Tuid lahti lasta. Olen rääkind."

Kuna ta weel rääkis, hakkas kiiresti politseiniku mundrit selga tõmbama.

Seal käis plahwatus, mille all uks awanes. Üks tool lendas küljeli. Ühe hüppega oli Rebane eeskojas ja siis... kadunud.

Rebane oli, kui see sündis, esimesel korral.

Esimese politseiniku taga jooksis Link, raske rewolwer käes. Ta oli üllatatud isegi eeskoja suurepärasest sisseseadest, mida ühe pilguga silmas.

Tummalt juhatas ta neid, kes ta järele tulid, trepist üles. Tema ise ja selle jaoks määratud ametnikud pidid alumised korrad oma rewideerimise alla wõtma. Kõik alumise korra uksed olid lukustatud. Ühe minuti jooksul olid nad sisse löödud. Politseinikud tormasid tubadesse. Kõik tuled said süüdatud.

Kuus politseinikku olid treppidest üles tormanud. Mehed sattusid ühte pimedasse kotta. Kõik hoidsid rewolwrid walmis. Elektrilampi ei rippunud kusagil.

Wõttis silmapilk aega enne kui tasku-elektrilambid kumasid. Siis olid kõik toad läbi waadatud ja uksed, mis eeskotta wiisid, lukustatud.

Rebane kuulis kisa, mis ta muidu waikset maja nagu wabrikut wäristas.

Ta oli lasknud, kui maja omale sisse seadis, alumisele korrale ühe salatoa teha. Selle tegi keegi puusepp, kes tema salga liige oli. Kojast wiis nägematu uks kabinetti. Uks ei olnud nähtaw selle tõttu, et sein arsinalaiuste tahwellaudadega oli kaetud, mis kitsastesse raamidesse olid asetatud. Üks sarnane raamitud tahwellaud moodustas salaukse. Keegi ei wõinud arwata, et see uks on.

Sellesse salatuppa hüppas Rebane, kui ta majaukse purustamist kuulis. Siin oli tal teine aparaat, mis ta teise suwila korteriga ühenduses oli. Kuna koda lärmiga täitus, wajutas ta äratuskella ja wõttis kuulmetoru.

Aga keegi ei wastanud talle.

Sporrinen oli juba ära.

Nüüd oli silmapilk jõudnud, mis pidi tooma kas surma wõi wabadust.

Salatoal oli weel teine uks. See wiis tubadesse, olles niisama nägematu kui esimene. Selle ukse wastu pani Rebane oma kõrwa.

Ta surus oma ärewuse maha. Sahina, hääled, hüüded, löögid, sõimusõnad, käsud — kõik, mis kuuldus, püüdis ta kinni kui mikrofoon.

Kuid siis tuli silmapilk, kus kõik waikis üheks sekundiks, üheks saladuslikuks sekundiks, mil ei kuulnud ühtki sammu, ühtki häält, mil ei olnud kuulda ühegi inimese hingamist. See oli suur silmapilk omas salapärasuses ja ta tuli kui paratamatus.

Enne seda olid kõik tähtsamad kohad majas läbi waadatud, kuna Rebast ei leitud.

Kõik tahtmine ja jõud lõi kui punane lint läbi Rebase keha. Tema kõrw muutus ettekujutuses nii suureks kui Pühajärw ja õhukeseks, õhukeseks. Kõik muu temas oli raud. Kõrw, see oli wulkaani suu, mis läks alla maa südamesse. Kõik weri oli kadunud tundmise, nägemise, maitsmise, haistmise närwidest. Oli waid kuulmine ja raud.

Nüüd oli silmapilk jõudnud. Nüüd wõis saatus teda purustada ehk päästa. Nüüd oli suurim silmapilk ta elus, mil läks kõik kaalule, tema wõidu wõi kaotuse kaalule.

Ta astus trepile. Ta kuulas, kas ta kõrw ei peta teda? Ei. Ja küsis eneselt: kas õnnestab?

Eeskojas oli ainult üks politseinik. Rebane hüüdis talle:

„Ta on end wannituppa... Ta on end wannituppa..."

Majauksel seisawad kaks ametnikku. Uks on purustatud. Nad seisawad kui wahimehed igawiku ukse, kui Peetrus oma seltsimehega taewa uksel. Sest seal wäljas on paradiis, kuldne paradiis.

„Abi tuua!“ karjub Rebane, kui ta nende juures on. „Ta on wannitoas pelgus...“

Weel üks silmapilk. Nüüd wõi mitte kunagi. Kui ta mitte end ära ei anna millegiga? Ainult paar sammu wõiwad teda päästa. Kui neid politseinikke...

Nad lasewad ta läbi. Ta jookseb, üks käsi eemale tõukamiseks walmis, teises käes browning.

... Ja, ta pääseb...

Öö põleb helgiheitjatest. See on Rebase õnne ja wabaduse tuliwärk. Ta joob wäljas seda walgust, joob kogu oma raudse olemusega kui joobnustawat nektari.

Üks mees aidukfel karjub wäljatormajale:

„Mis on?“

„Linki käsul... abi tooma! Wannitoas kaitsewalmis...“ Karjub Rebane tagasi.

„Wõta mootorratta!“ mõirab ametnik.

Ka seda weel! Rebane on juba sellest ise kinni haaranud. Ta kukub maha. Ta kargab uuesti peale. Weel üks silmapilk!

Siis aga neelab teda öö. Jääwad taha helgiheitjad. Ta kihutab edasi, edasi, edasi — läbi mustawa öö kuristiku.

Linn on juba ta taga kaugel, kui ta ratta jõkke wiskab. Ta istub wäikesse kiirsõitjasse autosse. Siis algab sõit. Auto on soomustatud.

* *
*

„Mis on lahti?“ hüüab Link oma juure tormawaile politseinikkele.

„Ta on wannitoas. Ta on end peitnud! Ta tahab wastu panna!“ karjub üks hääl.

Link jooksis treppidest üles.

„Kus?“

„Wannitoas!“ karjuti nüüd juba mitmelt poolt korraga.

„Kõik mehed wannituppa!“ käsutas Link.

Jooksti. Taskulaternate helgikumad ristlesid seintel siia ja sinna. Kuhu joostakse? Wannituppa! Wiisteistkümmend meest jooksid sinna.

Siis küsis Link:

„Kus on siis wannituba?“

Aga keegi ei teadnud, kus wannituba on.

Ja nüüd karjus kõik läbisegi: Mis siis sündis? Mis juhtus?

Toad aeti pahempidi. Toad hiilgasid walguses. Küllus ja rikkus... Kallid maalid, waibad, kujud, mööbel...

Wannituba leiti üles. Seal oli ainult marmorist wann.

Kuid kogu maja oli tühi.

Link kiskus oma juukseid. Talle näis, nagu oleks ta tühi kest, kuna kõik, mis tas oli head, uhket, tarka — kuna see kõik oli kusagile sügawusse langenud.

Siis koputati wastu seinu ja kuulati. Saadi julgemaks. Ja warsti oldi selle mõistatuse lahendusele jõutud.

Kuid Link walitses end, nii pettunud kui ta ka oli. Kusagil oli weel teine hiirelõks: Eesti piiri ligi! Suwila „Kalewi"!

Link telefoneeris telefoniwõrgu peajaama. Kõik liinid pandi tema jaoks kinni. Ta oli kõik ette walmistanud wiimaseni. Kõik maanteed ümber Tallinna olid politsei silma all. Kõik, mis linna ümber sündis, teatati talle.

Link andis juhatusi igale poole.

Töötas ka telegraaf.

Ta oli Rebase kawaluse läbi julgesti pool tundi kaotanud. Kuid kui see ikkagi nii läks, kuis ta arwas, siis pidi ta auto läbisõidust kusagilt linna ümbrusest teada saama.

Seal teatati juba.

Linki südames lõid wasarad.

„Üks auto sõitis meilt otse läbi! Etteteatatud kiirusega! Narwa sihis. Suur kinnine auto!" kuulis Link.

Kell oli 11 kümme minutit. Weerand tundi hiljem tuli samas sihis. Suur kinnine auto!" kuulis Link.

„Suur kinnine tõld. Kaheksakümne kilomeetri kiirusega. Narwa sihis."

Link hakkas rehkendama auto sõidu kiirust.

Kuid nüüd tuli esimesest teatekohast uus sõnum:

„Teine auto läbi! Wäike lahtine auto ühe isikuga.

Kümme minutit hiljem teatas järgmine teatejaam kaugemal sedasama.

Nad põgenesid salkade kaupa. Teine auto sõitis kiiremalt. Selles oli Rebane. Esimeses — abilised.

Tulid kaugemalt teated. Kuid üldjoontes eelmiste sarnased.

Siis teatas Link Narwa. Ta käskis linnast kahel autol wälja sõita, „Kalew'i" suwilas autode kohalejõudmist oodata ja siis eelolewa plaani järele teha. Mees, kes igatahes esimesena sinna jõuab, kannab politseiniku mundrit. Sellest ei pruugi end lasta eksitada, sest et mundrikandja on Rebane ise.

Kõik näitas, et põgenejad „Kalew'i" suwilasse põgenesid. Tähendab, neil ei ole kõige wähematki aimu, et see politsei walwe all seisab. Järgnewad teated kinnitasid ainult Linki arwamisi.

Agulid ja külad sidusid end Linkiga ja hüüdsid ta poole. Nägematu waimline side tema ja maaga laienes, jõudes ikka lähemale piirile. Salajane sõit maanteel öösi sai talle teatawaks, nagu oleks maantee ise oma pinnalt sõitjaid ära annud, talt abi palunud: päästa mu rinna koormast! Tahan kanda üksnes häid tegusid, aga mitte kahjulikke inimkonnale! Päästa mind sest koormast!

Ja tema, Link, tahab päästa maarinna rõhuwast koormast! Ükski kuritahtlik jalg ei tohi astuda ta pühale pinnale! Ta tahab kurja umbrohtu kitkuda!

Jälle tulid teated. Sõitis läbi siit ja sealt auto ja selle järele kohe teine. Kuid siis teatati ainult, et sõitis üks — wäike.

„Oodake, teine järgneb kohe!"

Kuid mingit autot ei järgnenud esimesele.

„Mitu inimest oli?" küsis Link 10 minutit hiljem.

„Kaks."

„Ja suurt ei järgne?"

„Ei."

Link sai ärewaks. Mis see oli? Ta wõttis maakaardi ja waatas seda palawikuliselt. Siis telefoneeris uuesti. Üks auto warastati temalt, Linkilt. Mis see tähendas?

Siis aga arwas ta, et suurel autol wõis mõni õnnetus juhtuda. Wõi jätsid nad ta üldse maha? Ja, see oli nii. Sest nüüd oli wäikeses autos ju kaks inimest. Ta lasi teatada auto walwajale „Kalewi" juure:

„Wõib olla tuleb ainult üks auto. Laske teda sisse sõita. Oodake kakskümmend minutit, kunni teine järgneb ja piirake suwila sisse. Siis aga — löök löögi peale!"

Kõik oli tehtud! Rohkem ei suutnud Link enam korda saata.

Ta pidi ootama. Wõib olla, algab mõne minuti pärast lahing „Kalewis", mida tema strateegia ette walmistanud?... Siis teatas, et suuremat autot ei pruugi sugugi oodata. Niipea, kui esimene auto „Kalewi" suwilas peatub, tuleb puhas töö teha. Kui kurjategija wangistatud, wast siis wõiks teist autot oodata.

Link waatas kella. Ta pani uuri oma ette lauale. Öö oli juba möödunud.

Rahutus waldas teda ja pani wärisema. Nagu mingi tuul puhus talle pähe ja keerles seal kui tuulispask. Siis oli kõik rahulik. Jälle puhus tuul läbi liigete ja peas keerles tuulispask.

Kaheksateistkümnes äramoonutus.

Tollest, kuis Rebane Lonnyga põgeneb ja tollest ennekuulmata auto-mootorpaadist, mis merde kihutab.

Sporrinen oli Lonny teisest suwilast, kus ta ainult pool tundi sai olla, autosse kiskunud.

Uude korterisse saatis Rebane Lonny tol põhjusel, et Sporrinen Anjuta Pawlowna enesetapmises kindel ei olnud. Ta wõis wäljasaamise janus ikkagi Rebase ära anda, mille järeldusel oleks Rebane lõksu langenud. Sellepärast oli tarwis Lonny kõige pealt hädaohuta paika saata.

Nüüd oli siis ta arwamine ikkagi täide läinud. Oi naised, naised! Kuid uus korter oli siiski sama hädaohtlik kui wana. Tema jälgile wõidi salajase traadiühenduse kaudu saada. Nii käskis siis Rebane neid põgeneda. Ainult ühe kasu andis uus korter ja see oli, et Lonny ja Sporrinen pääsesid waremalt kui Rebane, kuna nad enne piiramist just sinna jõudsid. Kuid seegi oli Kadriorus.

Rebane oli oma uue wäikese autoga peagi suure kannul. Nad kihutasid peatuseta edasi. See oli nende wahel ammugi kokku räägitud, nimelt, kuis põgeneda, kui selleks wajadus.

Ühes kohas peatus suur auto. Wäike sõitis suure juure. Lonny tõsteti wäiksesse. Rebane kihutas edasi. Sporrinen pööras kõrwale.

Rebane oli otsustanud siit üksinda Lonnyga põgeneda. Sporrinen pidi üle Soome lahe Kotkasse minema.

Rebane ja Lonny sõitsid „Kalewi" suwilasse. Seal ootas neid Georg, kellele kirjatuidega nende ilmumisest teatati. Wiimased lasi Sporrinen uuest korterist enne ärasõitu lendu. Georg pidi ootama kohwriga, milles Rebase dokumendid ja wõidetud kalliskiwid.

Lonny lamas auto tagumisel istmel. Kõik see, mis ta ümber sündis, näis fantastilisena. Nüüd elas ta läbi tõelikke juhtumusi, millest ta oli unistanud. Olid need juhtumused? Ei, ta ei teadnud.

Külad, metsad, jõed lendasid tagasi. Eesmärk lähenes wiimaks ometi peale pikka, kohutawat sõitu, mille kestes ükski sõna ei rääkinud. Rebane kummardus kui raidkuju rooli kohale.

Näis, nagu kihutas keegi nende kannul, keegi tundmatu ja ärawõitmatu hiiglane. Ta tahtis neid neelata, awas suu, kuid jälle ja ikka jälle libises auto üle ta pika wäljasirutatud keele.

Maantee oli see hiigla-keel, mille üle auto libises. Ikka ja jälle oli ta nende ees, ikka ja jälle oli ta pikali, ja ikka ja jälle libisesid nad üle tema. Aga suu lähenes nende taga, õudne suu kui surmakuristik.

Oli see hirm, mis neid jälgis? Oli see õudus? Kuid kas wõis Rebane tunda kunagi hirmu? Ei. Ta oli ise hirm. Ta oli ise õudus.

Seal oli linn... majad... oli ja ei olnud... Ning siis ligines sihi. Seal oli „Kalew". Rebane nägi oma terawa pilguga, et aiduks oli pärani lahti.

Kuid enne seda oli prügistuskoht, kus Rebane kunagi auto kergelt wigastas. Ta andis tasema käigu. Oli mingi kiwihunnik. Selle wahelt kargas inimene püsti ja kargas kiwihunnikule nagu ilmutus.

„Äraandmine! Äraneetud!" karjus Rebane ja kiirustas auto käiku. Auto kargas kui kass, wiskus kui kala.

Rebase silme ees pimenes kõik. Mitte suwilasse! Mitte suwilasse!

Seal tundis ta, et keegi oli autosse karanud. Kogu kargas üle ukse ja pressis end Rebase ja külgleeni wahele. Kaks kätt kiskusid ta käed rooli juurest eemale. Ja suu, must ja metsik kui öö, millest nad läbi sõitsid, karjus talle:

„Rebane! Mina. Georg. Andke tüür. Suwila on piiratud! Wette! Kohe wette!"

Auto oli ühe hüppega edasi. Kõik see sündis kui wälk. Ja järgmisel hetkel kihutas ta mööda suwilast, mille hoow oli täidetud politseinikkest, kes auto möödumisel igast paigast wälja kargasid ja suud lahti neile järele waatama jäid.

Selle asemel, et piiratud lõksu jooksta, jooksis hiir lõksust mööda. Kõik sündis nii üllatawalt, et isegi see piiraja, kes suwila uksest tükk maad tagapool aianurgal seisis, auto ette karata ei oleks suutnud, kui ta oma elu oleks auto kinniwõtuks ohwerdada tahtnud. Sest kõik ootasid, et auto kihutab suwila wärawast sisse.

Kuid järgmisel silmapilgul ilmusid suwila tagant kaks suurt autot ja kihutasid neile järele.

Politseil oli siiski kõik abinõud ettewalmistatud.

Kuid siis pööras äkki wäike auto kõrwale. Ta wiskus ja hüppas. Ning ... mis see oli?

Järgmisel silmapilgul oli auto meres.

Lonny kiljatas. Nüüd on kõik otsas, mõtles ta. Nüüd olen leidnud omale kohase surma. Autoga uppuda! Uppuda!

„Sõiduriist funktsioneerib nagu ime!" hüüdis Georg.

Sest see sõiduriist oli tema ülesleidus. Selle autoga wõib joonega wette sõita; ta muutus autost mootorpaadiks mõne wända keeramise järele. Kunagi oli Georg Saksamaal sarnase autopaadi konstruktsiooni tundma õppinud.

„Tuid on süüdi," ütles Georg, kui ta automootoris end wäljaspool hädaohtu tundis. „Kui nad tunni aja eest tulid, siis kuulsin ma kor-

raga mingit sahinat põõsais. Ma panin hästi ettevaatlikult kõike kähele. Ma nagu kuulsin inimeste sosinat aedas. Oma ligi... siis kakskümmend sammu edasi... siis jälle kakskümmend sammu... ringringilt. Nüüd teadsin, et meie piiratud oleme. Na, ma ronisin maja tagumisest aknast välja ja roomasin mööda maad kuni selle kohani, kus aia tagumises osas plangi all auk... Siit roomasin sinna kohta, kus kivid tänava prügituseks. Sada meetert võtsid viiskümmend minutit aega... Kui meil autopaati ei oleks olnud, tükitaksime nüüd piiratud „Kalevis".

Kui politseinikud juba mitmed tunnid oli suvilat piiranud, märkas neist keegi, et üks tui maja katusele lendas ja siis räästa alla kadus. Tui ei lendanud mitte oma pelgupaigast välja. Ametniku arvamine, et see mõni kirjatui võis olla, sai seeläbi kinnitatud, et teine tui samuti katusele lendas ja samasse paika kadus, kuhu eelmine.

Ametnik teatas sellest ülemale, mis ta nägi. See aimas kohe, et Polt on kodus ja et need tuid talle põgenemisest teateid toovad.

Sellepärast lasi ta kohe valvajatele teatada, et suvemajas istuja vististi põgenemist teab ja käskis teda kahekordse hoolega valvata.

Sellest tekkiski see sahin ja sosin, mida Georg kuulis.

Politseinikud ootasid põnevusega märguannet, mille järele nad kohe maija tormasid.

Oli juba auto mürinat kuulda. Ülem hoidis värisevail sõrmil signaalivilet huulil. Ta tahtis niipea, kui auto suvila aidukesest paha aimamata varjatud politseinikkude keskele sõidab, märku anda kinnivõtmiseks.

Kaks ametnikku olid avatud värava taga. Nad pidid selle kohe kinni ja lukku panema niipea kui auto sisse sõidab, sest nii oli ikka kindlam, et auto siiski minema ei pääse, kui midagi ootamatut juhtub. Aga ülem ei saanudki vilistada.

Auto rügas täiel ajul mööda.

Kui ametnikud toibusid, kihutasid nad kahes autos järele. Aga nad ei saanudki talle järele, kui juba nägid, kuis auto merde sõitis.

Ametnikud olid halvatud. Auto peatati, sest arvati, et auto hukkub. Kõik jooksid kalda poole. Suur oli aga nende imestus, kui nad hukkuva auto asemel äkki mootorpaati nägid edasi sõitvat.

Nüüd alles vilistas politseiülem. Sest tema mõistis kõige pealt, mis oli juhtunud. Kõik nende hool ja vaev, mis nad kuujooksul olid näinud, oli tühine. Vihasena haaras ta revolvri ja lasi. Pauk tegi valvepaadid tähelepanelikuks.

Nüüd anti signaale. Neetud, neid oleks peaaegu unustatud anda. „Põgenejad mootorpaadis. Jälgida!" teatasid signaalid.

„Oleme mõistnud!“ wastasid paadid.

Ei läinud kaua aega, kui walwepaatidel põgenejaid tähele pandi ja neid kohe tagaajama hakati.

* *
*

Rebane ja Georg silmasid kohe tagaajajaid. Georg keeras tüüri. Paat wõttis kohe teise käigu.

„Meil on wist ainult üks tee — Wene wetesse pääseda.“

Automootor oligi juba merel. Nad pidid püüdma Luuga lahte pääseda. Mootor karjus. Meri wahutas. Pealegi pidid nad wõimalikult kalda ligi hoidma. Wast siis wõisid nad Soome ranna peale mõtelda, kui nad oma tõeliku mootorpaadi saawutawad.

Nende taga kõmasid paugud. Neid lasti: Tagaajawad paadid signaliseerisid üksteisega ühtlasi ja püüdsid nende tee kinni panna, kuna nad enam Wene ranna pool olid.

Georg tüüris mõni aeg sinna-tänna sakilistes liinides. Paat wiskus üles ja alla. Ta oli wäga ärewal. Ta pööris paadi Eesti ranna poole tagasi. Siis panid nad oma mootori põrgukäras tähele, kuis üks paat ikka enam ja enam ligines. Nende oma mootor oli kõige kiiremas tegewuses.

Enam ei lastud. Rebane kandis ikka weel politseiniku mundrit.

Lonny, kes algul pool mõistuseta olekus istus, ärkas. Ta teadis nüüd juba kõik, mis oli sündinud.

Rebane ja Lonny kuulsid peale oma mootori mürina teist tooni. See ligines ikka enam ja enam.

„Mis see on?“ küsis Lonny Rebaselt, kes ta kõrwal seisis.

Rebane kähistas:

„Waiki! Waiki!“

„Mis see on?“ küsis Lonny weel kord terawalt, ja ka tema hääles kõlas miski toon, wõõras ja enneolematu; ta ei olnud enne kunagi kuulnud seda enese hääles.

Tal oli tunne, nagu wabaneks üks kiwi ta rinnalt, raske kiwi, mis teda litsus ja waewas, mis ta südant puruks pigistada tahtis. Siis kargas äkki istmelt ja asus püsti Rebase ette:

„Nüüd aga...“

Ja kuulis neid jälgiwat tooni nagu õnne, mis läbi lainete neile ligines. Ta neelas seda häält kõrwadega ja südamega... Ta tundis, kuis see toon iga sekundiga ikka tugewamaks ja tugewamaks sai. Ta mõistis:

Neid jälgiw paat sõitis rutem...

„Mis see tähendab: nüüd aga?“ hüüdis Rebane. „Waiki ja istu.“

„Mis toon see on?" küsis Lonny laulwal häälel.
„Wististe... surm," lausus Rebane rahulikult.
„Sinule!" karjus naine üle mere mühina. „Mind saab päästetud! Mind saab kaitse alla wõetud sinu eest! Metsloom saab püütud! Sinu wõimul inimeste ja minu üle on lõpp! On lõpp!"
„Seda tahan ma näha."
Siis sündis see, nii ruttu, et nad waewalt märkasid, mis see oli.
„Georg!" hüüdis Rebane.
Ta hüüdis ainult selle sõna. Siis tõmbas ta oma seljast politseiniku mundri ja wiskas paadi põhja. Georg pani selle oma selga. Rebane pani Georgi riided.
Juba kuulsid nad häält:
„Pidage!"
See hääl kostis sellest enne kuuldud saladuslikust toonist ja kordus:
„Pidage!"
Georg laskus tagasi. Paat kargas üles. Paistis maa.
Üks wõõras wõim lõi Lonny pikali. Paat ronis raskeste löökidega kaldale. Midagi karjus weripunase taewa all.

* *
*

Georg lamas kaldal. Ta üks käsiwars oli murdunud. Ta tõstis terwe käega oma kõrwalt politseiniku mütsi ja pani pähe. Ta oli kukkumisest pool uimane. Ta oleks wõinud ära joosta. Kuid ta jäi lamama.
Ei läinud kaua aega, kui kaks rewolwert ta peale olid juhitud.
„See on see, kes politseiniku mundris," ütles üks hääl.
Georg jäi rahulikuks. Teda kisti kaldalt paati ja seoti pingi külge. Mootor puksiiris paati.
Mõni aeg hiljem asetati Georg wangimaija. Ta ei oleks sealt ka siis põgeneda wõinud, kui teda kaks wahti ei oleks walwanud.
Politseiülem ütles:
„See on tema, taewale tänu! Politseiniku wormis! Jumal olgu kiidetud!"

* *
*

Link, saades teate Rebase wangiwõtmisest, üüris „Aeronautilt" aeroplaani ja sõitis Narwa.
Maandunud seal, jooksis wangimaija, tiiwustatud õnnest ja rõõmust. Ta palus kohe wangi näha.

„Siin on Dr. Rebane!" hüüdis politseinik. „Nüüd on ta kord käes, taevale tänu!"

Link, täis rõõmu, joovastust, jõudu, uhkust, astus võidukalt longi.

„Kus on Rebane?" küsis ta.

„Seal... pingil!"

Link astus pingile ligemale ja võpatas.

Ta pööris ringi:

„Aga see on ju Polt, keda Teie valve all hoidsite!"

„Ja, see on Polt, aga ta võib ju ka Rebase nime all esineda. Ta on ju politseiniku vormis."

Rebane oli jälle pääsenud.

Link seisis kui halvatud. Siis läks ta ees kõik mustaks, ta põsed hakkasid värisema, ta suunurgad tõmbusid kokku...

Üheksateistkümnes äramoonutus.

Legendaarne Rebane Helsingis ja jälle Tallinnas. Link halastitantsu vaatamas. Uued sõbrad.

Rebane toetas Lonnyt. Nad astusid ühte Soome majakesesse merikaldal. Seal elas keegi kalur, kes tema salakauba vedajatega ühenduses oli.

Rebane tutvustas end. Mees pomises midagi ja lahkus hurtsikust.

„Meie oleme pääsenud," lausus Rebane Lonnyle. „Nüüd oleme jällegi üksteise külge neetud."

Ta kõneles saladuslikult, kuumalt. Lonny ei võinud talle vastu panna, kui Rebane teda suudles.

Siis vaatas Rebane maakaarti. Ja, Parv oli neid oma maaletuleku kohta toonud. Ta vaatas ringi. Oli siis ta tõega pääsenud? Kuis oli see võimalik?

„Mul õnnestab," mõtles ta, „mul õnnestab alati."

Olles merel ja nähes tagaajaid liginemas, ei olnud neil muud teed, kui tagasi pääseda maale.

Kuid kaldale saamine sai takistatud. Üks inimene pidi autopaadist lahkuma. Kuid Georgil ei olnud mõtetki. Siis lõi Rebane talle selga ja paiskas ta üle auto.

Mõni silmapilk ja auto kihutas tagasi. Politseinikud olid kaugel ja ei mõistnud, mis sündis. Auto kihutas ümber metsa ja oli uuesti merikaldal. Siit sõitsid nad uuesti merde ja ühinesid Parve mootorpaadiga. Nüüd võisid nad vabalt merel sõita, sest kauguse tõttu olid nende jäljed kadunud. Tagaajajad arvasid, et nad Eestimaa sisse põgenesid.

Parw tuli tuppa. Ta kutsus Rebase ühes. Nad läksid sõnatuna weerand tundi ja peatasid ilusa maja ees.

Siis läksid sisse. Parw kõneles pererahwaga ja juhtis siis Rebase telefonile.

Rebane telefoneeris Sporrineni peatuskohta.

„On Sporrinen Teil?"

„Ta sõitis wast siia."

Sporrinen asus telefonile.

„Mul äpardus. Georg jäi. Meie pääsime kahekesi. Tulge kohe autoga. Tooge reisiriided mu naisele. Meie sõidame Helsingi."

„Hea," hüüdis Sporrinen.

* *
*

Sporrinen tuli. Kui Rebane jutustanud oli, mis sündis, ütles ta:

„Siin on siiski hädaohtlik. Kui Soome politsei teada saab, et Teie siin olete, siis läheb halwasti. Soowitan üle piiri sõita."

„Wenemaale?"

„Ja."

„Ma olen seda ammugi kawatsenud. Kuid Link! Ma tahan talle kättemaksta."

Siis kõnelesid nad oma „ärist". Esineti arwetega.

Lonny pani enese riidesse. Siis lahkusid nad majast. Maanteel ootas Sporrineni poolt kohale toimetatud auto.

Rebane ütles:

„Minul on weel üks püüe enne kui täielikult Wenemaale lähen... Ma tahan Linki elusalt kinni püüda. Ta peab mu käes olema nagu kärbes klaasi all. Pange seda tähele! Meie jääme algul Helsingi. Teie ostate aga ühe lennumasina. Ma usun, et Helsingis ikkagi seda osta wõib. Kui ei, siis minu poolest kas wõi Saksamaalt. Igatahes elades teise nime all oleme siin ajutiselt warjatud. On Teil konjakit?"

Muidugi, Sporrinenil oli kohwris. Kuid ta ehmus. Sest Rebane armastas siis märatseda kui jõi. Aga ta andis siiski.

Rebane jõi ahnelt. Nad sõitsid ühte wõõrastemaija. Nad wõtsid paar tuba. Kuid Rebane tellis juba kaks korda alkoholilisi jooke.

Sporrinen naeris wastu.

„Suurepärane!" naeris Rebane. „Piiritust wead terwed laadungid, niisama kokaiini, aga mulle keelad wäikese pudelikese."

Rebane jõi end täis ja selle järele targaks, siis läks Lonny juure kõrwaltuppa. Lonny oli woodis.

„Sa olid walmis mind ära andma," lausus Rebane.

„Ja," lausus Lonny.

Siis waldas Rebast äkki piirita wiha. Ta haaras Lonny sängist tõstis ta kõrgele õhku, nagu tahaks ta teda wastu seina wirutada. a wihkas teda. Naine oli tema nõrkuse põhjus. Lonny oli temo katus. Ja naine tahtis tema hukatust, ütles seda talle suu sisse. Ja süd wõis ta teda wastu seina surnuks lüüa. Kui kassipoega.

Lonny karjatas waikselt. On ta hull? Ta tundis tema käte jõudu wiha. Ta tahtis surra. Waikselt palus ta palwet, surmaeelset pal- et.

Aga hullustus jahtus Rebases. Ta lasi Lonny maha.

Siis langes naine kummuli sängi ja nuttis. Nagu hallikas, mis erd nõrgub, nii woolasid pisarad ta silmist, pettunud hinge weripi- rad...

* *

*

Rebane sõitis mõni aeg hiljem tagasi Tallinna. Talle ei annud idagi rahu Link. Ta pidi teda kätte saama.

Rebane elas ühes kõrwalises agulis. Seal kawatses ta omi plaane, id ei julgenud end näidata tänawail, sest et Link oli mees, kes teda as kujus wõis ära tunda. See mees rikkus ta sihi, häwitas kogu ta ganisatsiooni. Linnas suluti mängukohti. Piirid olid sulutud. Ja olnud mõtetki, et ta oma endist tegewust wõis jatkata, et igatsetud hasummat kord saawutada.

Ennem häwitab ta Linki. Ja siis alustab ta uuesti oma tegewust. ng kui ta on täis kulda, wast siis läheb oma unistuste riiki. Ei, ta ole seisew wesi, mis halwaks ja kõlbmatuks läheb.

„Ma püüan teda elusalt. Ja siis sipleb ta mu liimis nagu po- ärbes."

Ja siis tuli tal plaan, suurepärane plaan. Oi, ta saab kättemaks- ı hirmsasti!

* *

*

Link oli wiimasel ajal haiglane. Teda rõhus teadmine, et ta kõike uutas, aga mitte Rebast ennast.

Georg oli wangimajas kurttumma etendanud. Sellest ajast, kui a wangi wõeti, ei kuulnud keegi ta suust ainustki sõna. Teda esitati niwõetud salakauba wedajatele, talupoegadele, kaupmeestele.

Kõik tundsid teda.

Ta jäi keeletuks.

Ühel päewal leiti teda ülespoonuna. Ta kirjutas seinale, et üks poleoni kindral sai wast peale kaotatud Waterloo lahingut kuulsaks.

Suwila „Kalewi" läbiotsimine ei toonud midagi erilist ilmsiks.

Leiti mõned salakaubaweosse puutuwad arwed. Leiti ka, et mõne piiriwalwuriga ühes oli töötatud.

Tartust tuli teade, et seal keegi mängija töötada, kelle sarnadus Rebasega nii suur oli, et Link kohe sinna reisis. Aga kui Link seal oli, ei olnud mehest jälgegi. Kolm päewa hiljem tuli samasugune teade Pärnust, siis Paidest, siis Haapsalust.

Link oli ikka teel. Ta ei kahelnud sugugi, et see Rebane oli. Igatahes näis nii, et tal Tallinnas kaaslasi on, kes Linki jälgisid ja Rebasele ette teatasid. Link ei unustanud ettewaatlik olemast. Ta kontrolleeris oma abilisi, kui põhjust oli arwata, et nad Rebasega ühenduses on. Link wahetas tüdrukuid, wõttis uue korteri ja wahetas telefoninummert, elas wõõrastemajas, sõprade juures jne.

Niipea aga, kui ta sinna linna jõudis, kus oli saladuslik mängija, oli wiimane jäljeta kadunud. Kogu riik oli teda täis ja ometi ei olnud ta kusagil.

Dr. Rebane, kaardimängija! kõlas kui ballaadist, mis täis däämonlikkust. Kas oli tõdse olemas Dr. Rebast? Kas ei olnud see mõni legend? Wõi oli iga kolmas inimene Eestimaal Rebane?

* *
*

Link oli sel päewal ühe noore ametiwennaga Rebase tegewusest kõnelenud. Nad jõudsid otsusele, et asjata oleks Rebast niimoodi jälgida. Las' ta tegutseb edasi. Kunagi tuleb ikkagi kohane silmapilk tema tabamiseks. Las' ta saada weel julgemaks.

Õhtul kõndis Link linnas. Äkki pidas teda keegi mees kinni.

„Mis on?" küsis Link.

„Ehk soowite eetert?"

Link läks sõnalausumata edasi. Ta nägi, et mees ta järel tuli. Siis läks ta aga Wiru tänawale. Mees kadus.

Link tegi hiljem omale etteheiteid. Ta oleks wõinud wähemalt enam kõneleda. Ta läks järgmisel päewal samast paigast läbi, aga seda meest ei olnud seal. Wast tema korteri juures ligines talle keegi, aga see ei olnud see, keda ta eila nägi.

„Soowite Teie halasti tantsu näha?"

„Halasti tantsu? Ja, oleks wäga huwitaw. Kus Teie tantsijannad on? Läheb lahti."

„Tulge järele. Ma lähen ees. Ja kuhu ma ees sisse lähen, sinna tulge järele, aga nii, et politsei ei näe."

Link lubas seda teha.

Mees läks ümber nurga, kuulatas, kas ta järele tuleb, ja läks edasi. Äkki oli ta kadunud. Link läks weel edasi. See mees ei wõinud ju majakesest sisse minna. Link wiiwitas, seisatas.

Akki kuulis ta oma taga häält:

„Ruttu sisse!"

Mees tõmbas teda ühte wärawasse. Läksid siis majauksest sisse pimedasse kotta. Siit wiis mees Linki ühte walgustatud elutuppa. Sealt läksid saali. See oli inimesi täis.

Kaks isandat ukse juures andsid Linkile lahkelt istet.

Mees oli kadunud.

Mis Link nägi, see ei huwitanud teda. Ta kuulas oma lauanaabrite kõnet.

Üks ütles:

„Mind huwitab, kuidas siin nii palju inimesi käib, ilma et politsei seda näeks."

Teine wastas mitte just selges Eesti keeles:

„Sa ei tea ju, kas see lokaal politseile tuntud on wõi mitte. On asutusi, mis politsei wajab. Meie juures Pudapestis..."

Link kuulas põnewalt.

Need herrad tõmbasid Linki oma kõne sekka. Nad nimetasid oma elukutset, siis nime.

Üks herra oli ungaarlane, kõrgem politseiametnik. Teine oli üks noor õigusteadlane.

Ungaarlane kõneles huwitawaid nähtuseid omast praktikast. Ta kõneles ka mängupõrgutest.

Link esines tagasihoidlikult. Ta kõneles Rebase tegewusest.

„Meil oli," kõneles ungaarlane, „umbes samasuguse isikuga tegemist. Aga meie ei saanud kaugele. Nagu Teie juures siin on ka Ungaaris hüpnoos sageli kuritegewuses oma kaasabi annud. Meie teadsime, et see mees, kes lahtluse all oli, üht kurjategijate salkkonda juhtis. Ta oli wangimajas ja esines kurttummana. Meie ei wõinud tema paberisi mitte kontroleerida. Keegi ei tunnud teda. Aga meie olime kindlad. Siis tulin ma mõtte peale. Ühel mu sõbral oli hüpnotiseerimise wõimet. Ma palusin teda wangimaija tulla. Ta ütles aga: „Ma teen seda wäljast!" Ja tõega: weerand tundi hiljem teadsin ma, et meie tõega kurjategijate peameest kinni hoidsime. Pealegi kuulsin ma asju, mille läbi mul oli wõimalus ta süüdi selgeks teha."

Kuna ungaarlane kõneles, tundis Link iseäralist poolehoidu ta wastu.

„Kas Teid huwitawad suggestiooni jõuga inimesed?" küsis adwokaat.

„Mõistetawalt", wastas Link.

„Kas Teie soowiks mu sõbraga kokku saada?" küsis adwokaat jälle.

„Elate Teie Tallinnas?"

„Ma käin tema juures külalisels. Tallinnas minu nimelist õigusteadlast ei ole."

„Ja, ma sooviks väga sarnase inimesega lähemalt tuttavaks saada," lausus Link elavalt.

„Ta nimi on Weltmann," lausus advokaat. „Kodus teeb ta sageli hüpnootilisi etendusi ja katseid. Tal on ainult üks käsi. Teise käe kaotas sõjas Nõukogude Venemaa vastu. Ma teatan Teile homme pikemalt. On Teil telefon?"

Link nimetas numbri.

Nad lahkusid seltsis ja jätsid jumalaga.

Järgmisel päeval kutsuti Link kohale.

„Siin, advokaat Kuusik! Juhtumus on Teie poolt, ametivend! Nimelt annab Weltmann Tallinna ligidal ühes talukohas, mille omanik ta ise on, etenduse. Ma võin Teid kaasa võtta. See on väga sõbralik koht ja Teie tunnete end kui kodus. Ma tulen, kui soovite, kell üheksa autoga Teie järele."

„Minu südamlik tänu," vastas Link. „Olen nimetatud ajal valmis.

Link nimetas aadressi.

„Nii siis nägemiseni."

„Nägemiseni."

Kui hea see noor advokaat on! mõtles Link.

Peale lõunat oli Link kriminaal-politsei arhiivis, kus ta ungaarlasega seltsis, kes tema juure tuli peale telefoni-kõnet, kurjategijate päevapildi-kogu vaatles. Nägu näo järele läks nende silme eest mööda. Link ei jätnud enne järele, kui ta kogu korjanduse oli läbi silmitsenud. Samasugust naudingut pakkus see ka ungaarlasele.

Kakskümnes äramoonutus.

Hüpnootiline ettekanne „Tallinna mängupõrgu" talutares. Link Rebase küüsis.

Advokaat oli täpipealne.

„Teate Teie," ütles ta, „ma pean Teile veel mõndagi Weltmannist kõnelema."

„Olge nii lahke," lausus Link autosse istudes.

„Weltmann on talupoeg, suurema talukoha omanik. Tema ja ta naine on imelik paar. Sest nad on ometi haritlased. Ja nüüd töötavad mõlemad talukohas. Mees muidugi — ühe käega. Kui ta nimelt sõjas käe kaotas, siis pidi sel ka mõtet olema. Ta sai nimelt isa koha omale, kuna vennale selle koha andis, mis talle kui isamaa päästjale anti. Mõned kadedad tõstsid protesti, kuid tal olid head tuttavad, nii et see lugu soikus.. Ja kohaomanikuks hakkas ta ka selle-

pärast, et ta enam linnas kirjutamise tööd ei wõinud teha, sest et tal parem käsi puudub. Siis sülgas ta ja ütles: „Kui ma linnas tööd ei saa, siis saan maal, andke maalapp kätte, mida lubasite sõtta kutsudes.“ Niimoodi on need lood... Olete õhtust söönud?“

„Ei.“

„Ei ole ka waja. Weltmann toidab meid hapu piimaga ja kartuli pudruga, millele searaswa peale on kallatud. See maitseb peale wärskes õhus wiibimist.“

Auto sõitis juba ammu. Linki silmad walutasid pimedusest. Ta nägi oma silme ees kurjategijate pilte ja talle näis, nagu ei sõidaks ta, waid istuks sängis.

Wäljas oli pime ja ta ei wõinud aru saada, kus kohal nad olid.

„Meie sõitsime nagu Pärnu maanteed kaudu?“

„Ja.“

„Mul on tunne, nagu sõidaksime praegu Tartu maanteed kaudu. Kumbagil pool on mets ja ei wõi sugugi paika aimata.“

Link waatas uuri. Kuid oli nii pime, et ei näinud. Umbes pool tundi wõisid nad juba sõitnud olla.

Akki jäi auto seisma.

„Meie oleme kohal,“ lausus adwokaat.

Astusid wälja.

Talukoht oli peaaegu maantee juures. Hoowis haukus koer. Adwokaat käskis autojuhti oodata. Ta lubas talle piima saata.

Adwokaat juhatas Linki läbi eestoa tahatuppa. Ühes nurgas oli kõrgem koht. Wäike laud ja toolid asetsesid selle peal.

Siin olid mitmed inimesed, kelledest mõned näisid talupojad, teised linnainimesed ja maa intelligents.

Siis ütles adwokaat:

„Perenaine!“

Ta tutwustas Linki.

„Teie sõber, kellest teatasite?“ küsis perenaine naeratades.

„Olge tere tulemast, herra Link. Tohin ma oma mehe Teie juure saata? Teie teate, perenaise kohused, liiati, kui weel wõõrad majas.“

Link nägi, et see naine sugugi ei passinud sellesse lihtsasse talunaise rüüdi, mis ta kandis. Ka näis ta nägu liig õrn ja noor.

„Mu mees“, lausus perenaine ukse juures, kust ühe käega mees sisse tuli.

Kui Link tema nägu nägi, siis mõistis ta, et see on kokkuliit kõigist kurjategijate nägudest, mis ta arhiiwis nägi. Ka ei näinud mees sugugi selle talutarega kohanema.

Perenaine oli kadunud.

Talunik palus istet wõtta. Jutt ei tahtnud sobida. Teised ini-

mesed kõhakastid ja sokistastid. Talunik nendega kuigi palju ei kõnelenud. Ta silitas oma musta paksu habet ja oli mõttes.

Siis palus ta üht meesterahwast ja üht naisterahwast ette astuda.

Perenaine ütles:

„Kui meesterahwast palun ma herra liiki katsealuseks."

Naisterahwaist tõusis keegi keskealine piiga püsti.

Weltmann istus ühele toolile. Ta pani kunstliku käe igaks juhtumiseks ühe põlwe peale. Teise peitis oma kuue tasku.

„Preili Miina," lausus talunik. „On Teie uur kunagi mu käes olnud? Ma usun, et ei. See uur, mis praegu Teie wenna westitaskus. Uuri nummer 56.403. See on Omega-uur."

Keegi noormees wõttis uuri westitaskust ja waatas. Niisama temal kui preili Miinal jäid suud imetlusest lahti.

Siis ütles peremees:

„Preili Miina! Mõtelge ühe wärwi wälja. Sinise, punase wõi ükskõik. Kirjutage seda paberitükile ja näidake naabritele."

Miina kirjutas: „Lilla lipsi karwa, nagu sel wõõral herral, kes täna esimest korda siin."

Ta andis sedeli Linkile. Linkil oli lilla karwa kaelaside.

Peremees ütles kaheldes:

„See on, kui ma ei eksi, otsitud wärw. Arwan, et lilla."

Siis pööris ta Linki poole:

„Teie põuetaskus paremal pool on rahakott. Ta on pruunist nahast. Temas leidub wiis Eesti tuhandemargalist pangatähte. Ühe nr. on 260,184, siis 211,071 jne. Pahemas taskus on browning nummer 201,564."

Link waatas üllatatult Weltmanni otsa. Sest tal oli õigus. Ta waatas ka raha numbrid järele.

„Noh, herra Link?" küsis perenaine.

Talunik naeratas ja lausus:

„Teie westitaskus on sõjariista kandmise luba. Seda on Tallinnas uuendatud 1. jaanuaril 1923. aastal. Nummer on 5. Teil on wäga suur rutt taga olnud."

Pilkas talunik Linki?

Link pani kõik wälja. Kõik klappis. Siis pani rewolwri tasku.

„Küllalt," ütles Weltmann. „Nüüd tahan tahtewõimu üleandmise katseid teha. Palun kedagi meesterahwast oma juure."

Keegi läks kõrgemale kohale.

„Tunnete Teie seda inimest?" küsis talunik.

„Ja, see on Laanemägi," wastas Miina.

Weltmann kirjutas midagi ühte wäikesse wihku, aga nii, et Laanemägi seda lugeda ei wõinud, ja wiskas siis wihu pealtwaatajate

hulka. Ta waatas Laanemägi otsa, üsna rahulikult ja mitte kaua. Siis lahkus Laanemägi Weltmanni juurest aegamisi ja ettewaatlikult, käis tooli juurest tooli juure ja waatas igaühele otsa.

Talunik ütles:

„Palun neli meesterahwast wõi neli naisterahwast minu juure tulla. Ruttu!"

Tõusis segadus. Talunik pidas kolm meest ja ühe naise kinni, teised läksid tagasi oma toolide juure. Weltmann asetas nad kõik laua ümber. Ta tähendas kaartide peale, mis laual olid.

„Kas teised tunnewad neid kolme meest ja seda üht naisterahwast?"

Mitmed ütlesid:

„Ja."

Perenaine lausus:

„Wäga hästi."

Laanemägi nihkus Linki toolile lähemale.

Weltmann kirjutas jälle midagi ühte wihku ja waatas lühikeste pauside järele istujate otsa.

Äkki ütles üks nendest:

„Kas meie ei mängiks kakskümmendüht?"

Weltmann kirjutas sõnalausumata edasi.

Warsti hakati mängima.

„Üks puudub," lausus naisterahwas.

„Ma tulen kohe," lausus Weltmann. „Hoidke panka, proua."

Waheajal oli Laanemägi Linki juure jõudnud. Ta waatas talle kaua otsa, haaras siis Linki pahemast rinnataskust kinni ja tõi browningi wälja. Ta hakkas siis sellega end kaitsema.

Weltmann ütles:

„Et Teie nii mõistmatult laetud rewolwert ei warja ja seda awalikult taskus kannate." Siis pööris teiste poole: „Lugege ette, mis ma wihku kirjutasin!"

Keegi luges:

„Laanemägi peab toolilt tooli juure käima ja kui kellegil browning taskus on, selle sealt enesekaitseks omandama."

Weltmann andis wihu Miina kätte ja istus mängijate juure.

„Esimene külg," ütles ta Miinale.

Piiga luges seda, andis siis naabrile ja waatas põnewalt mängulauale. Seal sündis järgmist:

Weltmann wõitis mängu mängu järele. Wahest waatas ta laualt kõrwale, ja Linkil oli tunne, nagu awatleks ta teda wälja astuma. Link teadis küll, et see oli pettumus. Mingi hiilgus, mis Weltmanni silmist paistis, oli selles süüdi. Aga ta oli siiski rahutu. Ta tundis

tahtmist ligemale minna, et selgusele jõuda. Aga see oleks narru mõtles ta.

Äkki, ilma et keegi sõnagi oleks rääkinud, lastus üks mängija seljali ja ütles lühidalt haukuwal häälel:

„Mis olen ma jälle teinud? Mul oli kakskümmenduks. Se ütles keegi minu häälega: Mul ei ole jälle midagi."

Ta haaras lauale wisatud kaartid jälle üles ja näitas üht äsi soldatit ja kümmet silma.

„Liig hilja!" ütles Weltmann, pangahoidja.

Link hõõrus pead. Sarnast nähtust oli ta juba kunagi kogenu Millal? Kus kohal? Kellega? Ta pingutas omi mälestusi. Min aimus tärkas ta olemuses.

Äkki nägi ta üht suud ettekujutuses, mõttes. Suu oli kui kurist kui koopa suu. Ja ütles see suu:

„Tsi...nan...fu!"

Linkil tuli meele, et seda ütles Tartu professor, kes keegi muu olnud kui Dr. Rebane.

„Dr. Reb... Dr. Reb..." sosistasid salajased hääled. Link püüd wana professori kuju meele tuletada, kuid see ei õnnestanud hästi. A nult suud mäletas, mis Hiina linna nime nii selgesti nimetas.

„Miks mõtlen ma nüüd professori peale?" küsis Link eneje „Miks mitte Rebase enese peale teises kujus, tema harilikus, tõelik kujus, nagu ma teda nägin loengu õhtul?"

Rebane nagu suggestor! Milline pilge! Kui awalikult esine suggestor! Kas oli Rebane samasuguste omadustega nagu Weltman wõi oli ka Weltmannil sarnaseid kuritegija kalduwusi kui Rebase Ikka enam laiusid ta mõtted. Olid need mõtted? Kas nad ei olnud udupildid, mis ta fantaasiast ilmale toodud?

Linki pilgud peatusid Weltmannil. Ja siis sündis, et — nag kont astraalsest warjust, mis Röntgeni kiirtest läbiwalgustatud lih erines — ta silme ette tõusis teine pilt... teine mees.

Miina ulatas Linkile Weltmanni wihu. Midagi ta ettekujutus langenes. Ta wõitles eneses kui luges:

„Pangapidaja wõidab iga mängu. On kellegil mängijal pare kaart kui temal, kuid ikkagi on ta kaotaja."

Waewalt oli Link seda lugenud, kui talunik kesk mängu hüüd häälel, mis teda kui wälk tabas:

„Teist lehte lugeda!"

Link pööris lehekülje. Ta luges:

„Suggestori wõimu all katsus üks kaasmängija kaarte wale anda ja omale ühe ässa alla panna. Teda saab tabatud."

Kõik weri walgus Linki südamesse. Nagu lawiin langes ta soo

kest läbi. Ta silmad muutusid külmadeks, jäisteks. Ta käed wärisesid. Wihk langes käest. Ta teadis nüüd: to oli Kuldi surma saladus!

Rebane oli sundinud ministeeriumi ametnikku walesti mängima, et teda naisest lahutada ja wiimast omale wõita. Kuhu kadus Lonny samal öõl? Läks Rebase juure? Ja Rebane tappis õnnetu ametniku.

Mis lehel seisis, see sündis kaardilauas. See naine, kes waheajal jälle pangahoidjaks hakkas, andis kaardid walesti ja teda tabati.

Sellega lõpetas Weltmann selle katse. Ta wabastas neli mängijat oma mõju alt ja need otsisid segastena ja silmega, mis kuhugi kaugusse waatasid, omi istmeid.

Weltmann waatas Linki poole.

Link teadis: Seal on Rebane!

Äratundmise üllatus halwas Linki. Ta püüdis rahu alal hoida ja waatas ringi. Kas teda wõrgutati meelega siia? Oli adwokaat Rebase kaaslane? Oli kogu see talu ja need inimesed . . . ainult selleks et . . .

Link wõitles eneses.

Igatahes oli siin kõik Rebasega seotud. Ta oli sattunud röövlite pessa. Siin ei olnud tal enam pääsmist. Kõik see, mis siin oli, oli ainult ettewalmistus, millele järgnes kättemaks ja tema surm. Ja see, mis ta nägi, oli ainult ettekanne, Tallinna mängupõrgu etendus!

Wõi sattus ta õigete inimeste sekka, kes Rebast ausaks talupojaks pidasid? Ta wõis ju omale talukoha omada. Ja wõis neid ka siia kutsuda, et omi katseid näidata. Ja adwokaat wõis Rebast ausaks pidada ning teda, Linki, juhuslikult siia tuua. Ning kui Rebane näeb, et teda jälle ära on tuntud, põgeneb ja jätab talukoha maha. Ja, see oli hea mõte, elada kohaomanikuna maal.

Järgmine küsimus, mis Link omale ette pani, oli see, et kas Rebane teda tunneb?

Siis wastas ta ruttu eneselе:

„Muidugi. Ta nägi mind loengul ja merirestoraanis. See on enam kui kindel."

Oli see mees nii pöörane ja eneseteadew, et ta siiski esines kõigiga kui Linki saatuslikuks osatamiseks ja narrimiseks? Tegi ta seda meelega, et Link teda ära tunneks? . . . Ja mis pidi tema, Link, tegema? Wõis ta teda wangistada?

Politsei abi peale ei wõinud ta mõteldagi; sest Link ei teadnudki, kus ta oli. Niisama ei tunnud inimesi, kes siin olid. Kui tal oleks keegi, keda wõiks saata salaja wälise abi järele?

Ka seda wõis ta ainult siis teha, kui oleks teadnud, et siin kõik ausad on. Sest wastasel korral oleks läinud halwasti temal. Kuid kui ta ka oma elu oleks ohwerdanud, oleks Rebane ikka pääsenud, kuna tal sõjariista ei olnud.

Kui ta salaja välja pääseks, oleks ehk teine asi. Ta katsuks kohe abi kohale toimetada. Kui tal majas telefon oleks! Ta kutsuks politsei kohale. Aga kuhu? Kuhu?

„Suurepärane!" lausus adwokaat Linkile, „olete enne midagi sarnast näinud?"

Link unustas wastata. Ta tahtis wainuka wastuse anda. Aga ta pähe tulid kohe nuud mõtted. Adwokaat heitis iseäraliku pilgu ta peale.

Weltmann palus Linki oma juure tulla.

Link, tulles äkki mingile otsusele, ruttas tema juure. Ennem juba hundile suhu kui selga!

Nüüd pani ta tähele, et Laanemägi, keda ta unustanud oli, teda jälgis. Ta kargas automaatliselt tema järele, hoides browningit käes.

„Teie tungite sõjariistade kaitse all minu riiki," naeratas Weltmann.

Ta pilkas Linki. See ei olnud süütu pilge. Oh ei! oh ei! Hunt haistis were lõhna, wärske inimwere lõhna.

Link kummardas end, nagu tahaks ta öelda, et ta huntidega ühes hulub. Ta seisis Weltmanni kõrwal. Ei, Rebase kõrwal. Mõlemad mehed mõetsid üksteist pilkudega.

Kaks wihasemat waenlast seisid wastamisi.

Kuna Link nii seisis, üksinda oma wihasema wastase kõrwal, kes wõib olla oma ustawamast kaitsesalgast oli piiratud, mõistis ta, et nüüd seisawad kaks jõudu wastamisi, kellede teed läksid üksteisest lahku.

Olid wastamisi hea ja kuri wõi inimene ja inimene?

Nad pidid mõlemad wõitlema, wõitlema elu ja surma peale.

Kui oleks see uni, õudne, julm uni, mõtles Link. Wõi oli see tõega uni? Ei, see ei wõinud olla reaalne tõde. Kõik see paik, koht, tulemine, kõik see näis nii ebaloomulik, salapärane. On tõelik elu sarnane? Ei, ei iial.

Link nägi kogu Rebase pilti. See oli musklitest koondunud kuju. Ja kui Link mõttes ta walehabeme ja wurrud ära kiskus, siis ei olnud jälgegi Weltmannist. Oli waid Rebane, Rebane. Kuid ta kiskus tema habeme ja wurrud ära ainult — ettekujutuses.

Link oleks teda nüüd igasuguse rüü all ära tunnud. Ta waatas rahulikult Rebase otsa. Ta wastase pilgud nõelasid teda. Hallid silmad põlesid iseenese tules, mis neist hoowas.

Natuke aega hiljem ei silmitsenud Rebane Linki mitte enam. Ta kutsus weel mõne inimese oma juure. Kuid kui keegi nende juure tuli,

siis pööris ta tagasi kohkunult ja birmunult. Nii mitu inimest! Üksteise järele!

Teised aga waatasid ja naersid. Tuba tahtis murduda naerust. Tuli ikka enam inimesi.

Link katsus ühe käega teist kätt, et selgusele jõuda, kas ta mitte meelemõistuse ei ole kaotanud. Kas ta ehk on kaotanud närwide ja musklite üle walitsemise? Ta tahtis wastu panna. Ta wõttis wiimase wõitluse wastu.

Tema weri kees wihast. Kusagil ta weres helises mingi keel. Ta kuulatas seda muusikat. Ta kõlas nii õrnalt ja kaugelt.

Siis tuli talle mõte:

Mis siis, kui ta niisama teeks kui teised? Ruttaks eemale Rebase juurest? Uks oli teise tuppa awatud. Ta wõiks ehk pääseda. Abi kutsuda.

Ta jala muskel tõmbus kokku.

Seal hüüdis Rebane Laanemägile:

„Miks ei passi Teie peale? Rewolwer kõrgele! Kas Teie ei näe siis, et see röövel põgeneda tahab?"

Ta tähendas Linki peale ja Laanemägi tõstis rewolwri. Ta tõstis sõjariista Linki näo ette, olles ise kui unes. Link nägi wäikest auku. See auk wiis sügawasse põrgusse.

Link teadis, et rewolwer oli laetud.

„Teie lasete esimese sammu juures, mis ta teeb, ilma minu käsuta," lausus Rebane paljutähendawa naeratusega.

Jälle helises Linki weres midagi. See oli ime flööte, mida puhuti. Aga selle ümber oli aid, oli muinasmaa. Kaugel põõsais oli Koopa suu, sügaw kui igawik ja mustaw kui öö.

Ja nüüd jooksis Link hoolimata Laanemägi rewolwrist. Ta tegi paar hüpet ja oli uksel... Rewolwer ei läinud Laanemägi käes lahti... Juba oli ta läbi eestoa... Juba hoowis...

Aga Rebane naeris talutoas talle järele.

Kakskümnesesimene äramoorutus.

Tollest surmalennust.

Link jooksis läbi hoowi. Äkki silmas hämaruses automobiili. Ta kiskus auto ukse lahti... Ja juba liikus see... ning oli pimedusse kadunud.

Saalis ütles Rebane, oma naeru lõpetades:

„Ta sõidab põrgu kohwikusse Teile linaseemnet tooma."

See hoog, millega auto ära sõitis, wiskas Linki istmele. Kuid waewalt oli ta istet puudutanud, kui tundus, nagu awaneks ta all midagi. Link langes nagu auku. Midagi lõi ta üle kokku. Kuuldus nagu raua kõlinat.

Seal ärkas Link hüpnoosist. Ta lamas õnnetult ja teadmatalt, kuis ta siia sattunud, arwatawasti kusagil tagumise istme sügawuses. Ta pea oli tagurpidi. Ta tahtis tõusta ja selgusele jõuda. Kuid ta ei saanud tõusta. Midagi litsus teda ikka tagasi. Midagi oli ta ees ristis.

Auto sõitis pöörase kiirusega. Ta raputas Linki wastu raud kange, mis teda tõusmast keelasid. Need olid ta wastu litsutud.

Link püüdis weel tõusta. Kuid märkas kohe, et kõik oli asjata. Ta oli kadunud! Ta oli liimipotti sattunud.

Nii on õige, mõtles Link trotsiwalt. Nii on õige! Tugewam wõidab! Sina oled nõrgem!

Miks oli tema nõrgem? Sest et ta seda ette wõttis, mis tema wõimistest üle ulatas.

See oli hea, mis teda selleks ajas. Ta tahtis end ohwerdada rahwale, püüdis wõidelda tema hea käekäigu eest. Ja kui ta surema pidi, siis sureb ta ausat surma. Ta jääb waimus edasi elama inimeste seas.

Mootori mürin kajas wastu metsast. Link kuulis seda.

Mis tahtis waenlane temaga teha?

Auto lõi hullustawalt läbi öö nagu laewa läbi taifuuni.

Mis jaoks? Kuhu, kuhu wiidi teda?

Kas tagasi Tallinna?

Miks põgenes ta nimelt autosse? Ta oleks wõinud joosta lähemasse metsa, lähemasse külla? Oli siis ka tema hüpnotiseeritud tol silmapilgul ja täitis üksnes Rebase tahtmist?

Auto aknad olid lahti. Link silmas sirawaid tähti läbi hüppawa akna. Nad oleksid nüüd juba Tallinnas olnud, kui teda sinna oleks wiidud. Kuhu wiidi teda? Kuhu?

See wõis kesköö olla, kui nad talust lahkusid, aga wõib olla ka hommiku poole ööd. Sest see etendus seal wältas ikkagi kaua. Nad mängisid tundide wiisi. Kuid nähtused kiirustasid aega. Kui kaua seisis ta üldse Rebase wastas? See oli kui uni.

Ja, nüüd wiidi teda kohtu ette.

Ja mis muud saab teda ootama kui surm?

Siis tuli Linkil meele ta surnud isa. Kõik ta närwid ja mõtted haarasid kinni sellest mälestusest waikse nukrusega.

Surm!.. Olematus pärib teda. Kuid kõik lähewad ühte teed ja kas ei ole ükskõik, kas ta lahkub warem wõi hiljem?

Elu hind on surm. Nii on kestnud see maailma algusest, nii kestab see igawesti, igawesti...

Mitmetunniline raputus autos tegi Linki haigeks. Kõik jõud kadus temast. Ta abituna ning mahajäetuna tundis end. Ah, see oli ju sentimentaalsus!

Mis see oli?

Kuradid mängisid temaga jalgpalli Gaurisankari ja Aconcagua wahel. Ja siis wirutas üks neist teda Hea Lootuse maaninale.

Siis nägi ta jälle, kuis kellegi hiiglakäsi teda põrgusse heitis. Kuradid näitasid ta peale sõrmedega ja ütlesid:

„Seal läheb Link, waadake ja aidake naerda."

Ja uuesti lõid kuradid teda jalgega ning hakkasid mängima. Lõpuks wiskas teda üks neist põrgust wälja.

Unesarnane olek laskus üle Linki, kui ta lamas niimoodi ja nägi sudseid nägemusi. Siis aga ärkas ja mingi hirm, surmahirm waldas teda.

Ta tundis, et käed olid selja peale seotud. Mis see tähendas? Millal sündis see?

Päew, ei — hommik koitis.

Ta kuulis koha. See oli mere mühin!

Keegi mees waatas sisse. See oli wõõras mees, tundmatu. Auto seisis. Kostis waid lainte mühin kusagil kaugel, kaugel...

Kuuldus kellegi hääl:

„Tule! Ta on ärkwel!"

Siis tuli ka teine waatama. Ka seda meest ei olnud Link enne kunagi näinud.

Ta kuulis, kuis mõlemad kõnelesid.

„Kell on wiie peal. Rebane peab warsti siia jõudma."

Teine wastas:

„Kui ta on öelnud, et sel ajal tuleb, siis tuleb ta ka. Tingimata. Me peame walmis olema."

„Kas ei ole weel näha?"

Mehed kaugenesid.

Link katsus pead tõsta. Aga ta ei näinud akna kohal kedagi. Ta nägi ainult taewast.

„Anna pikksilm! Seal ta on!" kuulis Link äkki hüüet.

Nüüd tuleb niuudatus, mõtles ta. Ta wõttis kõik jõu kokku, et wiki ettekujutusi selgitada, mis ta fantaasiat wangistasid.

Mis sündima pidi, see sündis pea.

Auto uks kisti lahti. Käed haarasid ta õlast kinni. Teda tõsteti uksele, kisti wälja. Teine mees haaras ta jalgadest kinni. Nüüd nägi Link oma ees merd ja merikallast.

„Ruttu!" ütles teine.

Link kuulis oma taga mootori mürinat. Ta teadis, et seal on Rebane!

Mehed kalitasid kähku. Link asetati liiwale. Kaks köit seoti ta käte alt ümber rinna. Teine mees tõstis ta jalad üles ja ka need köideti kinni. Kolmas köis seoti ümber keha.

Ei wõtnud mitte kaua aega, kui Link mõistis, et teda lennumasina gondeli seina külge seoti. Ta oli kui pakk, mida reisule kaasa taheti wõtta. Waba silmaga nägi ta, et lennumasin merde jookswal jooksuteel oli, mis nähtawasti enne juba selleks korda seatud.

„Ma saan üle Soome lahe wõi kaugemale üle mere sõitma," laulis nukker hääl Linkis..

Ta tuletas meele, millal ta wiimast korda merel reisis.

Siis tuli meele sõda. Ja, aga päris sõda oli tal alles ees. Nüüd sai ta esimese... granaadi.

Musklid wastasid ta mõttele. Nad tõmbusid kokku ja katsusid sidemeid litsuda. Kuid see oli asjata. Kandetiiwad kõikusid.

Siis kummardas üks lai nägu ta kohale.

„So," ütles see mees.

Ja, see oli Rebane, waenlane!

„Roni sisse!" hüüdis Rebase hääl.

Kuuldus nagu naisterahwa riiete kahinat. Siis kuuldus hääl, hääl mis liha Linki kontidelt kiskus. Ta tundis seda häält!

Riiete kahin kuuldus waljemalt; naisterahwa hääl hüüdis:

„Aga mis see siis on?"

Link kuulis selles hääles waewa, nukrust ja imetlust

„Mis see on?" hüüdis hääl weel kord

„Roni sisse!" karjus Rebane wastu.

Siis küsis raise hääl, hästituntud, tume ja magus naise hääl nagu põrutustult:

„Mis selle mehega sünnib?"

Link ütles enesele:

„Lonny ei tunne mind mitte!"

„Mine juba! Ta tuleb reisule kaasa! Kolmat istet meil ei ole! Astu ruttu!" hüüdis Rebane.

Link nägi, kuis Rebane naise küewarlest kinni haaras ja teda üle

kema gondeliske tõstis. Siis läks mees järele. Ja kui ta juhi istmele oli istunud, kummardas Rebane Linki poole ja ütles pilkawalt:

„Herra teeb reisu ühes. Kuhu? Wastu õnnele!"

Siis pööris meeste poole:

„Walmis?"

„Kõik on korras." oli wastus.

Propeller hakkas töötama, ja peaaegu samal ajal, kui Link mootori kõuget kuulis, olid rattad juba wabad, ja maa kadus Linki poole silma eest.

Lennumasin tõusis ikka kõrgemale. Õhk pressis brutaalselt. Peagi hakkas Link külma tundma. Külm lõi talle otse südamesse. Ta juuksed olid kui tardunud ja nad olid nagu nõelad ta peanaha sisse pistetud.

Ta nägi kõik nagu läbi tumeda, mingi wedelikuga üle kallatud klaasi. Siis kargas tume, wäike ettekujutuse säde esile: nagu kannataks ta seda märteeriumi Lonny Kuldi pärast, keda ta kunagi armastas kuna see ometi lubatud ei olnud.

Siis tundis ta rusikahoopi wastu oma pead ja kellegi hääl ütles:

„On Teil neljasttuhandest meetrist küllalt?"

Weidi hiljem kuuldus jälle:

„Wõi olete argtusest juba koolenud?"

Hääl kadus nagu waim. Link tundis, kuis lennumasin otsenes. Kui oli natuke aega niimoodi lennanud, tuli üks käsi ta pea kohale. See käsi kiskus ühe sõlme lahti.

Link nägi, kuis ta pea kohale Rebase lai nägu kummardas. Ta waikis. Aga ta hallidel silmadel ei olnud wormi ega iirist. Nad olid kui wanad tuuldunud kiwid. Nad olid kõwad ja täis surma.

Siis ütles hääl:

„Teil on julgust olnud mulle wastu astuda, et mu tegewust purustada. Teie wiimane silmapilk on jõudnud. Ma wõtsin Teie suu eest tropi, et teie surmakisast naudingut tunda, millise heli saatel Teie nelituhat meetrit tagasi maa peale kukute."

Link kuulis seda häält nagu peale wälku mürinat. Ta tundis, kuis Rebase käed köisi ta jalge ümbert wabastasid. Ta jalad said wabaks. Nad langesid alla, ainult silmapilguks, siis pidas ohelik, mis keha ümber, nende langemist jälle tagasi. Käed kiirustusid. Mõne sekundi pärast on ta waba.

Linki keha kukkus sirgeks ja nüüd pidasid teda ainult köied, mis ta rinda seina küljes hoidsid. Ta tundis äkki, et ta käed wabad olid, ja selle tundega ärkas kauge lootus ta weres.

Kas on koos inimlikkus ja iludus, wõi on see ettekujutus pettus?

Selles naises, keda ta kunagi armastanud? Ja nüüd sureb ta selle silme all, kes weriwendlust selle mehega on pidanud? Wõi pöörab ta weel enne surmalendu armastatud naise südames peituwa inimlikkuse poole?

Seal nägi ta äkki, kuis Lonny silmad nagu kaks läbi õhu lendawat lindu, Rebase pea kohale kerkisid... Siis nägi ta kuis kaks kätt kasukkindaist wälja tõmbusid ja walgelt wilkusid. Nad haarasid Rebase blast kinni ja püüdsid teda tagasi tõmmata.

Kuid ühe keha raputusega wabastas Rebane end naisest. Ta sirutas käed wiimase aasa järele wälja. Nad kiskusid esimese sõlme lahti... Linki keha langes madalamale... ta käed, mis gondeli äärest kinni tahtsid haarata, langesid tagasi...

Eluihkest kerkis wiimane wastupaneku iha, ja Linki hääl mürises üle mootori üles õhku:

„Tema on Kuldi mõrtsukas! Tema lasi walesti mängida! Tema andis talle habemenoa kätte, et Teie mees oma kõri läbi lõikaks!"

Üks rusikas tabas Linki suud. Ta tundis werd hammaste taga, ja see mekkis tol wiimasel surmaeelsel silmapilgul, mil ta weel elus oli, täis ta waimust wulkaaniliset läbipurtskawat magusust.

Siis näis talle, nagu tahaks teda mingi wiimane wõim köiest lahti kiskuda. Hirmus raskus litsus ta pea peale, rullus üle keha, et teda alla wajutada. See raskus oli piiritu, must, mingi mühawa kiirusega täidetud.

Kuid äkki oli see raudne raskus ta pealt alla libisenud. Üks osa wabastus lennumasinalt ja kadus. Linki käed hoidsid gondeli äärest kinni kui tangid.

Aeroplaan kõikus nagu oleks ta kõrgest õredast õhust joobunud.

* *
*

Oli niimoodi sündinud:

Kui ministeeriumi ametniku Kuldi nimi läbi õhu kajas, nagu ruumist ja ajast wabanenud kõrgusest, tundis Lonny, nagu ärkaks ta unest rabamaal. Sellest ööst alates, mil teda tema mehest ära kisti ja Rebase kurja tahtmise külge aheldati, ei nimetanud ta kunagi oma mehe nime ega mõtelnud ta peale. Ta oli tema sisemises, sügawas kaoses, millest ta elu toitus, mattunud. Ta oli sinna Rebase walitsemistahte däämonlikust jõust sisse heidetud, ja Lonny oli seda kannatanud teadmatus enesekaitses. Ta oleks muidu täielikult ja pääsematult hundi ohwriks langenud.

Seal tema sisemises sügawuses oli see nimi kannakanud ja ootanud, mil ta jälle wõib esineda, et tema hinge päästa.

Linki wiimane kisa kiskus ta alt pimedusest wälja. Lonny haaras sellest kui esimesest sõjariistast kinni, et end kaitseda selle mehe salajase jõu wastu, kes tema tahtmist ja kogu ta isiklikkust nii kaua wägistanud oli. Ta ärkas äkki jälle eneses. Jää sulas. Pimedus, kus ta lamas, sai walguseks. Temas algas uus päew.

Ja siis saawutas ta jälle kogu oma uhke noore jõu. Ta muskslid toitusid sellest wiiwitamata. Ta käed muutusid raudseks nagu ta süda, ja ta wõttis esimese sõjariista, mis kätte puutus, musta kruwiwõtme, ja lõi kurjategijale kättemaksuks ja temast wabastamiseks seljatagant pealuu sisse.

Rebane, olles karistatud, sai üliraskuse ja kukkus üle Linki sügawusse, mis teda kohe mattis.

* *

*

Link saawutas jalgega ühe põikpuure, tõmbas end wälgukiirusel üles, sõlm üle rinna, wabastas end ise. Ta kukkus gondeli. Aeroplaan kukkus juba nõrkade kõikumistega ruumis.

Link sai weel parajal ajal tõstjast kinni haarata. Mootor mürises edasi. Aeruplaan wõttis jälle õige seisaku, ja peale kiiret orienteerumist mootori juhtimises, maandus ta merirannas.

Link aitas Lonny taewasest sõiduriistast wälja. Wiimane oli ahwatanud, kuid meelemärkuses. Ta langes Linki ette ja surus oma pea ta käte wastu.

Link tõstis naise üles ja ütles:

„Me oleme wastamisi üksteise elu päästnud. Me tahame waikida! Ja katsume unustada. Lahkume üksteisest!"

Kuid Lonny ütles:

„Ei. Mul ei ole midagi waikida ega midagi unustada. See weri, mida ma walasin, oli kurjast. Ma wabastasin teda enesest ja inimestest. Kes wõib mu wastu tunnistada?"

Link waatas sõnatu naise otsa. Ta mõistis aegamööda kõik. Siis käis wärin ta kehast läbi. Kui uhke! Kui wahwa ta on! tahtis ta omale öelda. Kuid ta süda heitis kiiri tema peale. Ta laiutas käed wälja eneseohwerdawas ja anduwas sünnituses. Elu, noor, jälle wõidetud, laskus ta üle, ja sel hetkel ärkas paljuist kogemustest põrutatud armastus jälle üles, mis end kunagi täitunud ei olnud.

Siis läksid nad mõlemad üle liiwajoome lähema küla ja jälle inimeste juure.

Romaan „Tallinna mängupõrgu“ on wabalt ümber töötatud Norbert Jacques'i romaani „*Dr.* Mabuse — der Spieler“ järele Saksa keelest.

Ümbertöötuse põhjustas asjaolu, et näidata, kuis Eesti oludki selle „rööwliromantika“ poole küüniwad, mis wäljamaa suurlinnades „triumpfeerib“. Kahjuks ei ole aga Eestis kirjanikku, kes kas wõi näituseks samalaadilises wähenõudlikus ajawiite jutus meie olusid sama „köitwalt“ käsitleks. Muide, suurema kirjandusliku wäärtusega teost ei oleks me juba wabalt ümber töötama hakanud.

30. dets. 1922. a. Ümbertöötaja.